

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

50. заседание

Събота, 28 януарий 1939 г.

(Открито въ 10 ч. 20 м.)

Председателствували: председателятъ Стойчо Мошановъ и подпредседателятъ Георги Марковъ и Димитъръ Пешевъ.
Секретари: Димитъръ Марчевъ и Сава Поповъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.	Говорили:	
Съобщения		М. Баръмовъ	1313
Отпуски	1311	Г. Петровъ	1315
Питания	1311	Д. Гичевъ	1322
Отговоръ на питане отъ председателството относно непоставянето на гласуване едно предложение на народния представител Н. Стамболиевъ, по бюджетопрокта на Върховното правителство.		Д. Нейковъ	1327
		Г. Говедаровъ	1332
Говорили: запитвачъ Н. Стамболиевъ	1311	М-ръ-председ. Г. Кьосевановъ	1335
Подпредседателъ: Д. Пешевъ	1312	2. За приходитъ на държавата за 1939 б. г. (Приемане)	1339
По дневния редъ:		Говорили:	
Бюджетопрокти: 1. За разходитъ презъ 1939 б. г. по		В. Боневъ	1339
а) Българска православна църква (Поправка)	1313	Законопроектъ за бюджета на държавата за 1939 б. г. (Второ четене)	1348
б) Министерството на външнитъ работи и на из- повѣданията (Продължение разискванията и приемане)	1313	Говорили:	
		М. Михайловъ	1349
		Дневенъ редъ за следващото заседание	1350

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни) Понеже има пужното число народни представители, отварямъ заседанието.

(Отсъствуватъ народнитъ представители: Александъръ Симовъ, Асенъ Мумджиевъ, Борисъ Мончевъ, Василь Мандаровъ, Василь Чобановъ, Георги Чалбуровъ, Димитъръ Савовъ, Динко Теневъ, Драганъ Кисювъ, Иванъ Златаровъ, Йорданъ Русевъ, Йорданъ Тодоровъ, д-ръ Кънчо Милановъ, Минчо Драпдаревски, д-ръ Найденовъ, д-ръ Никола Дуровъ, Никола Вачковъ, Петко Стайновъ, Петъръ п. Стояновъ, Стойно Славовъ и Тодоръ Найденовъ)

Председателството има да направи следнитъ съобщения.

Бюрото на Камарата е разрешило отпуски на следнитъ народни представители:

на г-нъ Тодоръ Найденовъ — 1 день, за 28 т. м.;
на г-нъ Динко Теневъ — 1 день, за 28 т. м.;
на г-нъ Кирилъ Минковъ — 1 день, за 27 т. м.;
на г-нъ Асенъ Мумджиевъ — 1 день, за 28 т. м.;
на г-нъ д-ръ Кънчо Милановъ — 1 день, за 28 т. м.;
на г-нъ Никола Вачковъ — 2 дни, считанъ отъ 28 т. м.;
на г-нъ Йорданъ Русевъ — 3 дни, за 28, 30 и 31 т. м. и
на г-нъ Драганъ Кисювъ — 4 дни, отъ 28 т. м. до 2 февруарий т. г.

Постъпило е питане отъ народния представител г-нъ Христо Мирски до г-нъ министъръ-председателя, какви съображения сж наложили да не се хроникира въ вестницитъ направеното отъ него предложение, което е било поставено на гласуване, за намаляние кредита за надзора върху печата.

Това питане ще се изпрати на г-нъ министъръ-председателя, за да отговори.

Постъпило е също така питане отъ народния представител г-нъ Никола Стамболиевъ до председателството на Камарата, защо не е било поставено на гласуване едно негово предложение снощи при разглеждане бюджета на Върховното правителство.

Председателството е готово да отговори на неговото питане.

Понеже г-нъ Пешевъ председателствуваше заседанието, той ще отговори.

Има думата народниятъ представител г-нъ Никола Стамболиевъ, за да прочете питането си.

(Председателското мѣсто засма подпредседателятъ Димитъръ Пешевъ)

Никола Стамболиевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Въ сношното заседание, при разглеждането на параграфа за надзора върху печата, направеното предложение отъ народния представител г-нъ Христо Мирски и други народни представители за намаляване на кредита по този параграфъ не биде прието, поради което въ знакъ на протестъ опозицията напусна заседанието.

Йосифъ Разсукановъ: Питане ли ще чете или речъ ще държи, г-нъ председателю!

Никола Стамболиевъ: Пояснявамъ мисълта си, понеже питането е отъ такова естество, че не може да бѣде ясно на народнитъ представители, ако не кажа предварително нѣколко думи.

Боянъ Василевъ: Ние ще го разберемъ.

Никола Стамболиевъ: Въ това число бѣхъ и азъ. Непосрѣдствено следъ този параграфъ идѣше § 43, по който

съмь направилъ предложение. (Възражения отъ дѣсно) Това предложение, обаче, не биде поставено на гласуване, за което прави следното питане.

Йосифъ Разсукановъ: Г-нъ председателю! Той държи речъ. Той не чете, а говори. (Шумъ)

Никола Стамболиевъ: Говоря, защото трѣбваше да се поясня, г-дѣ народни представители.

Питането ми има следното съдържание: (Чете) „Господи! председателю! Въ днешното следобѣдно заседание на Народното събрание, разглеждайки бюджета за разходитѣ на Върховното правителство за 1939 бюджетна година, депозирахъ на бюрото на Камарата предложение по § 43 въ смисълъ да се увеличи месечната заплата на четиримата секретари при Върховния административенъ съдъ съ по 400 л., като потребната сума 19.200 л. се вземе отъ сумата 300.120 л., опредѣлена за повишение презъ годината и за възнаграждения по чл. 136 отъ закона за устройството на сѣдилищата.

Не бихъ правилъ това предложение, ако действително не се направи такава въ бюджетарната комисиѣ и не бѣ увеличена заплатата на единъ отъ секретаритѣ въ сѣщия съдъ съ 500 л. месечно, когато въ миналото, па и въ първоначалния бюджетъ за 1938 г. заплатата на сѣщия бѣ еднаква съ тая на четиримата секретари, тъй като всички секретари въ Административния съдъ се титулуватъ секретари на отдѣления и функциитѣ на четиримата сѣ по-голъми и по-отговорни отъ тая на първия, който приема само молби и плаща заплатитѣ на персонала, когато другитѣ четирима участвуватъ въ заседанията на съда и се занимаватъ съ друга канцеларска работа много по-отговорна, а независимо отъ това сѣ съ висше образование, когато първиятъ нѣма таково. Иерархически всички секретари въ Административния съдъ сѣ равни и, за да се поощри продуктивността въ работата на тия четирима секретари, азъ настоявахъ да се увеличи тѣхната заплата месечно съ по 400 л. Въ момента, когато се гласуваше параграфа за заличаването кредититѣ по контролата на печата, направеното предложение не се прие, и цѣлата опозиция напусна залата на Народното събрание, въ което число бѣхъ и азъ; тогава се гласува § 43 отъ бюджета, обаче, председателствуващиятъ отказа да сложи на гласуване това мое предложение, понеже не съмь билъ въ залата и устно да съмь го развилъ и защитилъ. Смѣтамъ, че това е противно на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, за което моля да ми отговорите:

1. Не смѣтае ли, че това е едно грубо нарушение на правилника и посѣгателство на суверенитета на народния представителъ и

2. Кой правилникъ и парламентарна практика позволяватъ това и налагатъ цѣло направенитѣ предложения, депозирани писмено, да се развиватъ и устно?“

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Става правъ) Г-да народни представители! Целта на г-нъ Стамболиевъ съ това питане е да наложи зачитането на правилника отъ бюрото. Г-нъ Стамболиевъ, обаче, пледирайки за точното спазване и приложение на правилника отъ бюрото, почна четенето на своето питане съ едно нарушение на правилника.

Отъ дѣсно: Много вѣрно!

Никола Стамболиевъ: Никакво нарушение.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да народни представители! Вчера при гласуването на второ четене на бюджетопроекта на Върховното правителство въ бюрото постъпи едно писмено предложение, подписано отъ г-нъ Стамболиевъ. Г-нъ Стамболиевъ не се яви лично тукъ предъ председателството, нито да депозира това питане, нито да заяви...

Никола Стамболиевъ: Не е вѣрно, г-нъ председателю! Лично на Васъ го дадохъ въ присѣствието на г-нъ председателя. Г-нъ Стойчо Мошановъ си бѣше на мѣстото. Нейде ме обвинява! (Силенъ възразения отъ дѣсно)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Когато дойде редъ за гласуването, азъ докладвахъ това предложение и извикахъ г-нъ Стамболиева. Той не се обади, не бѣше въ заседанието.

Нѣкой отъ дѣсно: Той стачкуваше тогава

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: И сега неговото желание е, да биде поставено на гласуване едно не-

гово предложение, което той нито се явява лично тукъ да го поддържа, нито изобщо е присѣствувалъ при прочитането на това предложение. Всѣки народенъ представителъ, г-да народни представители, е длъженъ да присѣствува въ заседанието на Народното събрание. Отъ своето отсъствие отъ тукъ, народниятъ представителъ не може да черпи никакви права. Когато се поставя на гласуване едно подобно предложение, народниятъ представителъ е длъженъ поне да заяви отъ мѣстото си, че той поддържа това предложение, защото до какви резултати бихме дошли, ако този принципъ не се спазва? Можемъ ли да допуснемъ нидѣ съобщенията между народнитѣ представители и бюрото да се поставятъ на едни кореспондентски начала? Може ли единъ отсъстващъ отъ заседанието народенъ представителъ — отсъствие, което не е оправдано, защото всѣки народенъ представителъ е длъженъ да бѣде въ заседанието — напр. по пощата, или телеграфически да направи едно предложение до председателя и председателтъ да бѣде длъженъ да го постави на разглеждане тукъ?

Никола Стамболиевъ: Въ това заседание азъ съмь присѣствувалъ. Азъ присѣствувахъ на заседанието и съобщавамъ въ питането си при какви обстоятелства съмь напусналъ заседанието. (Възразения отъ дѣсно. Шумъ) Освенъ това, въ миналото, Вие сте поставили на гласуване предложение на г-нъ Търкалановъ по бюджета, когато той отсъствуваше. (Възразенията продължаватъ. Глъчка) Въ негово отсъствие Вие сте го гласували.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Никола Стамболиевъ: Не може отъ бюрото да се изтъкватъ неистини. Азъ желая да се изтъкне истината.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Г-да народни представители! Отъ това поведение на г-нъ Стамболиевъ вие направете сами своето заключение за уважението, което той питае къмъ Парламента. Азъ нѣма да стговарямъ на този неговъ апострофъ, защото, когато председателтъ отговаря на неговото питане, той има задължението поне да слуша.

Никола Стамболиевъ: Азъ уважавамъ Парламента, но и бюрото трѣбва да уважава правата на народнитѣ представители. (Възразения отъ дѣсно)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Г-да! Въ това отношение ние имаме прецеденти. Азъ ще ви цитирамъ два прецедента, за да се установи, че въ случая поведението на председателството е точно таково, каквото отговаря на усвоената по този въпросъ практика.

Преди известно време, когато се гласуваше бюджетопроектътъ на Министерството на народното просвѣщение, г-нъ Григоръ Василевъ направи едно писмено предложение. Но впоследствие, понеже му се наложило да отсъствува отъ заседанието, той се яви предъ мене, като председателствуващъ заседанието, и ми заяви, че поддържа своето предложение, като ме помоли, макаръ и въ негово отсъствие, да се постави на разглеждане и гласуване. Азъ докладвахъ това предложение, и следъ като го докладвахъ съобщихъ, че г-нъ Григоръ Василевъ, който отсъствуваше отъ заседанието, е заявилъ на председателството, че поддържа своето предложение и моли да бѣде то гласувано. Ако си спомняте, това предложение биде усвоено отъ уважаемия г-нъ министъръ на народното просвѣщение, и то се прие отъ Народното събрание.

Втори единъ случай. Г-нъ Димитъръ Търкалановъ направи две предложения — не си спомнямъ по бюджета на кое министерство бѣше. И той отсъствуваше тогава. Преди, обаче, да запустне заседанието, той намѣри за необходимо да се яви лично предъ председателствуващия — лично предъ менъ — и да ми заяви, че той ще отсъствува по уважителни причини, но моли да бѣдатъ поставени неговитѣ предложения на разглеждане, понеже ги поддържа. Азъ поставихъ тѣзи две предложения тогава и тѣ се гласуваха отъ Народното събрание.

Отъ дѣсно: Ясно е, г-нъ председателю.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да народни представители! Азъ и бюрото смѣтаме, че съобщенията между народнитѣ представители и бюрото трѣбва да бѣдатъ точно такива. Не може по кореспондентски начинъ да се предлагатъ предложения и тѣ да бѣдатъ поставени задължително отъ бюрото на гласуване. Това е схващането на бюрото. Не е необходимо, както загатна г-нъ Стамбо-

лиевъ, предложенията да бъдат развивани или да бъдат подкрепяни от трибуната или от мѣстото, но е необходимо все пакъ това, което казахъ преди малко: народниятъ представител да бъде тукъ и да заяви, че той поддържа своето предложение; ако отсъства, предварително поне да съобщи, че ще отсъства, и да заяви устно на председателя, че поддържа предложението. Не може неоправдателни и неоснователни отсъствия от тукъ да породятъ тѣзи права, които смѣта г-нъ Стамболиевъ, че има. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно)

Така че, отговаряйки прѣко на въпроситѣ, които се поставиха, азъ заявявамъ: не само че нѣма никакво нарушение на правилника, още по-малко грубо, а точно обратното — председателството, вѣрно на една установена практика въ това отношение, е постигнато въ духа на правилника и то смѣта, че никакво нарушение не е извършено. Практиката въ това отношение е такава и никакво изключение не е направено за г-нъ Стамболиевъ. Както по отношение на него, така и по отношение на всички народни представители се прилагатъ въ единъ и сѣщъ смисълъ, въ единъ и сѣщъ духъ постановленията на правилника. Председателството е дало достатъчно доказателства, че то се отнася обективно къмъ всички прояви и къмъ всички права на г-да народните представители, и г-нъ Стамболиевъ, ако иска да бъде обективенъ човѣкъ, трѣбва да признае, че и въ този случай председателството е постигнато правилно и въ духа на правилника и, следователно, не само нѣма никакво грубо нарушение на този правилникъ, но има точно обратното: желание да се спази единъ установенъ редъ, една установена практика и една установена традиция, чрезъ които само ще може да се поддържа действително престижътъ на Парламента. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно)

Нѣкой отъ дѣсно: На стачкаджии не може да се присматъ предложенията!

(Председателското мѣсто заема подпредседателътъ Георги Марковъ)

Иванъ Петровъ: Единъ въпросъ, г-нъ председателю. Азъ моля председателството да се занимае съ следното.

Г-да народни представители! Ние виждаме, че тия питання къмъ председателството на Камарата станаха една система — постоянно се запитва, провокира се и се критикува председателството, каквото нѣщо въ другитѣ парламенти не съществува. Азъ разбирамъ, ако това бѣше едно изключение, обаче, то се преобръща въ система и ни губи времето. Това нѣщо никъде го нѣма, никъде по свѣта не се практикува, само въ българския парламентъ.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Нѣма система. Председателството отговори на питането на г-нъ Стамболиевъ.

Иванъ Петровъ: Питанията се отправятъ обикновено къмъ правителството, а сега всѣки денъ се отправятъ запитвания къмъ председателството! По-толерантно и по-внимателно отъ днешното председателство къмъ господата отъ оппозицията никога не е имало! (Възгласения отъ лѣво)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Преди да минемъ къмъ днешния редъ моля, съгласно чл. 49 отъ правилника, да се съгласите да направимъ една редакционна поправка, която е пропусната при докладването на бюджета на Православната църква въ вчерашното заседание.

Касае се за следното. Въ бюджетарната комисия е било гласувано предложение за увеличаване броя на свещеницитѣ съ 10 души. Това предложение е усвоено отъ бюджетарната комисия съ съгласието на г-нъ министра на финанситѣ. Но тукъ, при доклада на бюджета, е пропуснато да се съобщи. Ето защо, азъ моля, съгласно чл. 49 отъ правилника, да се съгласите да гласуваме това предложение днесъ, преди да сѣ изтекли 24 часа отъ гласуването.

Който сѣ съгласни, моля, да вдигнатъ ржка. Единодушно се приема предложението.

Минаваме къмъ точка първа отъ днешния редъ:

ДОКЛАДЪ НА БЮДЖЕТАРНАТА КОМИСИЯ ПО БЮДЖЕТОПРОЕКТА НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪНШНИТѢ РАБОТИ И НА ИЗПОВѢДАНИЯТА. — ПРОДЪЛЖЕНИЕ РАЗИСКВАНИЯТА.

Има думата народниятъ представител г-нъ Минко Баръмовъ.

Минко Баръмовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Следъ голѣмитѣ речи на преждеговорившиятъ, струва ми се, че дългитѣ речи ще бъдатъ само саботиране

експедитивността на работата по приемане на бюджета. Все пакъ, обаче, мене се падна редътъ да кажа нѣколко думи касателно външната политика на нашата държава.

Г-да народни представители! За да можемъ да имаме едно правилно становище касателно външната политика, необходимо ни е да направимъ нѣколко констатации, защото онзи, който цели бъдещето, не може да не опре своя лакътъ въ миналото и да не освети своя опитъ съ знанията на това минало.

Като лѣйтмотивъ въ нашата външна политика, завещана отъ преди освобождението и осветена отъ началата на френската революция, е било началото да се доосвободятъ нашитѣ поробени покрайнини, за да може да се обедини и приюти подъ единъ държавенъ покривъ нашето племе. Това е билъ лѣйтмотивътъ, това е била свѣтлата точка, която е направлявала, както погледитѣ на цѣлото племе, така и погледитѣ на онѣзи, които сѣ ръководили нашата външна политика. Обаче, постижението на този свѣтълъ идеалъ е въпросъ на управление, въпросъ на методъ. И когато става въпросъ да направимъ преценка на метода, ние виждаме нѣколко такива методи, които въ миналото сѣ били проповѣдвани и провеждани.

Преди всичко у насъ имаме така нареченитѣ лѣвичари, респективно социал-демократитѣ, които казваха, че при тогавашната международна констелация едва ли българското племе би могло да бъде обединено, че българската нация би могла да се организира не като търси вражда съ сѣседитѣ си, а като търси онова, което я съединява съ тѣхъ, и пледираха каузата за балканска федерация. Другата клонка отъ тогавашнитѣ социал-демократи, респ. тогавашнитѣ комунисти, пледираха за Балканска федеративна република. Тѣ, обаче, бѣха още слаби като политическо течение и този методъ за достигане на националния идеалъ бѣше елиминиранъ отъ плоскостта на политическия възможности. Външната политика се ръководѣше отъ властимащитѣ тогава политически партии, и тѣ не търсѣха този способъ за разбирателство съ сѣседитѣ, а следваха други способности: да умаловажаватъ сѣседитѣ и да взематъ отъ тѣхъ онова, което ние претендираме, че е наше и върху тѣхнитѣ развалини да създадатъ нашата бъдеща държава. Обаче това разбиране изхождаше само отъ груповитѣ, партийнитѣ интереси.

Г-да народни представители! Знаменитиятъ нашъ съотечественикъ Кръстю Раковски въ своята книга „Русия на изтокъ“ недвусмислено и документално подчертава, че българскиятъ народъ, на който историята е опредѣлила единъ кѣтъ, който е синуръ на два континента, имѣ нещастieto да води вѣковна борба за своето съществуване, за да може да отстоява своето бъдеще на кръстопѣтя на свѣтовнитѣ империалистически интереси. Като слабъ народъ, той не можеше да бъде освободенъ отъ внушенията и влиянията на голѣмитѣ мирови империи и тѣхнитѣ империалистични интереси. На първа линия бѣха Австроунгария и Русия. Русия търси Цариградъ, Австроунгария тоже търси Цариградъ и Солунъ, и се състезаваха за влиянието си на Балканитѣ. България бѣше, за щастие, тогава първа сила на Балканитѣ и всѣки се стараеше да я привлече. И нашитѣ тогавашни партийни подбѣления, които растѣха изъ день въ день по количество, а по качество не, ги видѣхме, че бѣха много малко българофили, а въ голѣма степенъ бѣха русофили или русофоби, германофили или германофоби; за България изобщо малко мислѣха, и въ всѣко тѣхно предназначение, въ всѣко тѣхно мѣроприятие имаше партийенъ, груповъ интересъ. Нѣма нужда да правимъ далечна историческа екскурзия, за да разберемъ това.

Г-да народни представители! Въ 1903 г., когато Сърбия и България сключиха митнически съюзъ, Австроунгария направи всичко възможно да го провали и обяви митническа война на Сърбия. Когато въ 1912 г. се създаде балканскиятъ съюзъ, всичко се направи за неговия неуспѣхъ, дори отъ самата Русия, подъ егидата на която се сключи той. Чрезъ Хартвигъ, нейнъ представителъ въ Бѣлградъ, бѣ проваленъ, за да бъде провалена и България, която бѣше по-опасна за Цариградъ. Не ще съмнение, г-да народни представители, че тази политика, която върви in extenso въ нашата история отъ освобождението досега, е провеждана отъ нашитѣ партийно-политически групи дори съ внушения, които сѣ били аргументирани често пъти и отъ Азиатския департаментъ на Русия, за който не е нужно да приказвамъ тукъ. Характерни сѣ, обаче, въ нашата външна политика методитѣ за постигането на нашитѣ идеали и за разрешаването на нашитѣ национални задачи, които методи бѣха въ голѣма степенъ порочни, защото не се изхождаше отъ онуй, което историята повелява, и отъ онуй, на което древна Византия ни научи.

Г-да народни представители! Въ миналите вѣкове, когато се роди българската държава на Балканите, коварна Византия употребя всичко, за да може да разедини единното югославянско племе. Още Петър Гойникович, първият сръбски княз, виждаме, че е въ плен на византийското влияние. Виждаме, че това влияние се упражняваше и въ България. Вѣрно е, че България, респективно Югославия, въ своята етническа цѣлокупност не може да бъде обичана от никого. Онзи, който аспира да владѣе този фатален жѣт на изтокъ, не може да търпи една силна България, не може да търпи една силна Югославия евентуално. И не ще съмнение, че презъ вѣковете трѣбваше да бъде упражнявано всичкото порочно тенденциозно влияние, за да бъдатъ българи и сѣрби разединени на Балканите. И, забележете, когато ние сме бивали наедно съ Сѣрбия, всѣкога сме успѣвали. Когато сме били разединени, враждебни, всѣкога върху нашата сила са расли други съседи. Едно племе, каквото е българското, което дълѣше межди съ нѣмското, което имаше своя държава, достатъчно мощна въ сѣрните вѣкове, едно жилаво племе, което не угасна следъ две черни робства, виждаме, че числено не се увеличи, то стана торъ на нивата на тия, които го заобикаляха. Ние водихме две войни, но резултатътъ бѣ да имаме осакатено отечество, да имаме поробени български населения, които живѣятъ при тенденцията политически да бъдатъ асимилирани и денационализирани. Това е нашата фатална съдба. И когато приказваме за външна политика, г-да народни представители, не можемъ да не си спомнимъ за черните кѣрми, които се вѣятъ по нашите ниви, не можемъ да отстранимъ отъ нашето внимание съзидателъ на българските деца, които тичатъ гладни и боси по тѣзи ниви, не можемъ да отстранимъ погледа си и отъ инвалидите, на които на Западъ изграждатъ пантеони, а ние ги кичимъ съ просяшки табла по гърдите имъ.

Всичко това е последица отъ две катастрофи. Въмѣсто да спечелимъ нѣщо отъ войните, ние рискувахме да загубимъ всичко, и това, което имаме. Нѣмаше по-здравъ усѣтъ отъ усѣта на народа. Той черташе външната политика много правилно още въ окупитъ при Чаталджа презъ 1912 г. Като тогавашенъ още младъ офицеръ, азъ чувахъ — и не само азъ, но всички чувахъ — войниците да казватъ: „Оливането ни противъ Сѣрбия е фатално, не бива да отиваме противъ Сѣрбия“. Обаче, онѣзи, които бѣха изтеглили своите синове изъ окупитъ, онѣзи, които политиканстваха, и които нѣмаха усѣтъ къмъ войната и нейните ужаси, не ще съмнение, другояче мислѣха, тѣ бѣха максималисти, тѣ казваха: *Aut Caesar, aut nihil* — или всичко или нищо! Тѣ нѣмаха традицията на постепенностъ, тѣ нѣмаха приемството на една политика, каквато може да има една Англия. Несъмнено, че максимализмътъ имъ бѣше резултатъ не само на циникотъ разбирание на българските интереси, но и на внушения, диктувани отъ интереситъ на голѣми държави.

Пропаднахме, бѣхме поважени. Българскиятъ народъ сви своите знамена, сѣрчи се подъ своята мѣжа, самоограничи се, вникна самъ въ своята душа и на видъ като че ли изчезна всичката негова нравствена потенция, като че ли той стана негоденъ да твори историята си. Той като че ли се подаде на една психоза, на едно обезвѣряване въ своите национални идеали. Лѣгали сме се, г-да народни представители! Той се оттегли, за да тегли заключението на онуй, което бѣ една минала страница отъ историята, и да иска ревизия на методитъ, то които трѣбваше да постигне своите национални идеали. И нека бждемъ добросъвестни като кажемъ, че покойниятъ Стамболийски въ една своя книга, когато говори за погромджийските партии, той направи тая ревизия, колкото и вчера да се хвалѣше единъ отъ ораторитъ, г-нъ Александъръ Цанковъ, че неговата политика е въ унисонъ съ политиката на Стамболийски. Това не е вѣрно. Политиката на Стамболийски направи крутъ завой. Тя не бѣше негова лична политика; той можа да долови усѣта, указанието на българския народъ. Тази политика, вече прави завой въ смисълъ, че вмѣсто да повалимъ съседитъ, които повалиха насъ, ние ще трѣбва да търсимъ у тѣхъ естествената точка на опора, защото единъ народъ, който хиляди и нѣколко години живѣе въ Европа и не е загиналъ, нѣмаше защо, следъ опита на две катастрофи, съзнателно да го докараме на нова смѣтка въ тията на историческото обезличаване и заглъбяване. Значи ние сме грѣшили. И герой е, честенъ и почтенъ е онзи, който признава своята грѣшка, мие напредъ и търси новъ пътъ, за да може да поправи своята грѣшка.

Дали ще можемъ, г-да народни представители, ние да върнемъ загубеното, е единъ въпросъ отъ голѣмъ стилъ.

Но да се отчайваме, че не можемъ да го върнемъ, би било наистина поражение, би било наистина една фатална грѣшка. Ние ще го върнемъ, но съ корекция на методитъ. А корекцията ни е дадена отъ историята. Този, който знае какво правѣше Византия презъ сѣрните вѣкове съ насъ и съ сѣрбитъ; този, който познава добре близката история: Русия на изтокъ, Австроунгария къмъ изтокъ, *Drang nach Osten* на Германия, като съчетае тази политическа практика съ една голѣма мисль на великия нѣмски философъ и правникъ Теодоръ Момзень, който казваше, че „славянското племе е торъ на нѣмската нива“, ще разбере много добре и ще схване, че презъ течение на вѣковете ние не сме били освенъ подъ внушения порочни, за които нѣма защо да осѣждаме голѣмитъ държави; тѣ гонятъ своитъ интереси, но ние не биваше да се поддаваме; ние сме служили често пъти на чужда кауза, макаръ да сме мислили добросъвестно, че служимъ на своята.

Печалното, обаче, е, че на насъ, правейки крутъ завой, въ голѣма степенъ не ни върватъ, че не ни щатъ, защото нашитъ съседи са преситенитъ, а ние сме ограбенитъ. Нѣма защо, г-да народни представители, да се чудимъ, че ние не минаваме отъ платоническо-литературното творение — пакта за вѣчно приятелство съ Югославия — къмъ дѣла, защото се боятъ отъ насъ. Ние сме единъ видъ подъ неволна карантина. Обаче, когато ви казахъ преди малко, че една България не е обичана, защото е страшна, азъ не си правя илюзия, азъ зная какво приказвамъ. Защото и една Югославия не може по никой начинъ да бъде обичана дори отъ „най-вѣрнитъ“ и сегашни приятели, които иматъ и договори съ нея. Не ще съмнение, че има сили, които противодействуватъ на единъ правиленъ курсъ на нашата външна политика. Тѣзи сили са и външни и вътрешни. И въ България, и въ Югославия има сили, които противодействуватъ на нашето сближение. Има външни сили, които още по-интензивно и още по-осезателно противодействуватъ. Обаче, ако е вѣрно правилото, че усѣтъ на народа е най-правилниятъ стимулъ за външна политика, за насъ трѣбва да бжде утешително едно: кървавитъ изпарения на Сурдулица, на Кривопакъ, на Доброполе, полека-лека се губятъ и чезнатъ въ лазура на просторитъ. Чувственитъ настроения, наслоени съ озлоблението отъ военнитъ действия, съ достойние вече на историята. И ако ли хърватскиятъ и словенскиятъ народи още виждатъ въ това нѣщо политика, маситъ отъ българския и сръбския народи единодушно ревностно желаятъ неповторението на печалната история отъ миналото. Характерно е, че политикътъ може да бжде подъ влияние, че може да има временни интереси и външни отношения, които прѣчатъ, но това е въпросъ на методъ, на моментъ. Времето се мѣнятъ, и ние се мѣнямъ съ тѣхъ — *Tempora mutantur et nos mutamur in illis*. И какъ се мѣнятъ времената?

Г-да народни представители! Времето се мѣнятъ въ смисълъ, че малкитъ държави трудно могатъ да съществуватъ уединени и самостоятелни. Това е въ нашъ интересъ. Народитъ, за да запазятъ своето съществуване трѣбва да потърсятъ точка на опора, лето съ най-силни отъ расово, отъ етническо, отъ географско, отъ стопанско и отъ всѣкакво друго гледище. А за насъ ясно е начертанъ пътятъ. Ние имаме неразрешени исторически задачи. Ние имаме непостигнати национални идеали. Ние нѣма защо да ги криемъ. Ние нѣма защо да изпаднамъ въ състоянието на единъ ориенталистъ и да кажемъ: „Фатумътъ победи — свършено е“. Не. Нашиятъ народъ не се помирива. И скорошниятъ изяви на неговото настроение по отношение онуй, което той чувства, че е неговъ исторически патримониумъ, къмъ което го влѣче сърцето му, интереситъ му и душата му, бѣха изрядни. Ние можемъ, въ името на политическия интересъ на момента, да мълчимъ, но туй, което съществува, не у насъ, интеллигенцията, а у народа, ние не можемъ да го спремъ. Обаче, авантюра да направимъ, тя е излишна.

Г-да народни представители! Ние правимъ нѣколко пъти авантюри. Ние не се справяме съ условията, при които стоимъ. Като бѣхме при много по-благоприятни условия, провалихме съ авантюризмъ туй, което бѣше наистина нашъ исторически патримониумъ. Може ли, при условията, при които сме, при смѣната на събитията въ единъ калейдоскопиченъ редъ, да направимъ и най-малката авантюра? Можемъ ли да измѣнимъ тона на опора, къмъ която се стремимъ, за да направимъ нѣщо само по свой починъ, безъ да имаме условията, които може да ни сложи историята и времето? Ако ние бѣхме опарени съ рискъ да бждемъ допровадени, съ една фатална грѣшка въ настоящето ние можемъ да бждемъ заличени завинаги отъ политическата карта на свѣта. И

всѣки, г-да народни представители, колкото и безотговорно да приказва за някаква особена активност, ако дойде на отговорното място, ще види, че въ това смѣтно време не сме ние, които трѣбва да свирим първа цигулка, понеже не ни е позволено, и сами ние не бива да си позволяваме това.

Азъ съмъ народенъ представителъ отъ болшинството. Процедура добросъвестно онзи, който първи пожела да направи ревизия на порочните методи при водене на външна политика. Азъ се чувствамъ щастливъ, че правителството, което поддържа, е възпрело тази политика на ревизия. Азъ се чувствамъ доволенъ, че болшинството, въ което съмъ, не желае връщането къмъ политически групи, които не трѣбва да забравяме какво бѣха, и представителитѣ имъ, тукъ трѣбва да бждатъ поскромни въ своето желание да възстановятъ миналото, което по отношение народността ни кауза е само срамъ пасивъ.

Г-да народни представители! У насъ имаше професионални „патриоти“. Всички, които не мислѣха като тѣхъ, бѣха „предатели“. Азъ не забравямъ случая, когато единъ отговоренъ министъръ въ 1913 г. прати всичкитѣ катили въ Родопитѣ, за да ограбятъ помашкото население, като имъ каза най-вулгарно да се не връщатъ голи, защото нѣма да ги назначи на служба. Това е еманацията на партийно-политическия режимъ. Това е политика, която е въ противоречие съ националнитѣ интереси, съ народностното обособяване, защото ние отидохме да ограбимъ собственитѣ си братя. Когато сърбитѣ правѣха окопи на нашата граница, имаше друга категория политици, на които макаръ нецелесъобразно и демонстративно да имъ казваха: готвятъ съюзъ противъ васъ, тѣ нищо не викнаха, и бѣха престъпно безпечни. Г-да народни представители! Когато въ 1912 г. ние сключихме съюзъ съ Сърбия, съ Гърция нѣмахме никакъвъ договоръ. Каква външна политика си водили онѣзи, въ чийто ръце е била политическата съдба на България, като съ допуснали да нѣмаме договоръ съ единъ бждещъ съюзникъ — Гърция?

Г-да народни представители! Въ 1915 г. българскитѣ народъ ли искаше влизането ни въ войната? Ние закачихме България на колесницата на нѣмскитѣ империалистически интереси, и какъ мислите вие? Съ желанието на българския народъ ли? Съ вота на българския парламентъ ли? Не. 12 души гюмюрджински турци гласуваха и пратиха България на касапница и то по внушение на чужди държави.

Какъ ще върнемъ, г-да народни представители, нашата действителностъ назадъ, въ водовъртежа на омразата, на самоизтрѣблението, та отново да докараме нашата гибель? Това не може и не бива да бжде. Това императивно се налага като неопозовено. Нѣма другъ пътъ, освенъ този, който единствено е подертанъ отъ правителството на Негово Величество предъ цѣлъ свѣтъ: миръ съ нашитѣ съседи. Има мирни способности и начини за постигане националнитѣ идеали; имаме прецедентъ, че ние можемъ спорнитѣ въпроси да ги разрешимъ по миренъ начинъ, напр. съ братска Югославия, макаръ че тя още се държи резервирано по отношение на насъ и не можемъ да преминемъ още отъ платонизъмъ къмъ дѣла. Вѣрно е, че Македония може да ни прѣчи. Македония, обаче, отъ ядка на раздора, за умнитѣ политици, както прокоби въ миналото великитѣ хърватинъ Иосифъ Шосмайеръ, може да стане ядка на една благоденствуваша страшна политическа сила отъ Триглавъ до Черно-море и отъ Дунавъ до Егеп, какъто може да бжде голѣмата Югославия. Значи, не е Македония, която ни дѣли, а политиката на голѣмитѣ държави, които нѣматъ интересъ да бждемъ силни. Следователно, ние се преодолюемъ студенината, ще се премахнатъ външнитѣ прѣчки. Ние ще успѣемъ, защото туй, което народътъ у насъ желае, което и югославиянскитѣ народъ желае, то е правилно указание. Ние ще се вслушаме въ него, ще го следваме и сме сигурни, че нѣма да сгрѣшимъ. Всѣко друго внушение, всѣка друга помисль, всѣко друго предначинание, е порочно и въ това направление трѣбва да бждемъ особено бдителни, да не би да си позволимъ въ туй смѣтно време и най-малката авантюра, която може да бжде фатална.

Азъ ще завърша съ две думи, които нѣкога казваха древнитѣ римляни: „Caveant consules!“ — да внимаваатъ консулитѣ! (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Преди да дамъ думата на други народни представители, ще моля ораторитѣ да иматъ предвидъ, че времето е много кратко и да се ограничаватъ да говорятъ само толкова време, колкото имъ е разрешено отъ бюрото — до 45 минути, единъ часъ най-много.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Георги Петровъ.

Георги Петровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Качвамъ се на тази трибуна съ стѣснение и съ съзнанието, че ония, които ще искатъ да анализиратъ основитѣ на нашата външна политика и да очертаятъ насоки, които трѣбва да усвои тя, трѣбва да иматъ чувство на отговорност. Защото, съ своитѣ констатации, съ своитѣ препорѣки, въ нѣкои случаи тѣ могатъ да бждатъ вредни за каузата на страната. Въпрѣки това, обаче, азъ ще се помѣча да не замѣглявамъ моята мисль въ фрази безъ определено значение, които, така или иначе, могатъ да съставляватъ една позиция за ловко измѣкване, ако времѣната не оправдаятъ възгледитѣ ми, или ако даденитѣ препорѣки се окажатъ напакости за нашето национално дѣло.

Вие знаете какъвъ е интересътъ между народа къмъ въпроситѣ, които днесъ Народното събрание разисква. Навѣжкѣ, дето и да отидете, въ които и обществени сѣдѣи да надиктувате, вие ще чувате, че нашитѣ национални въпроси занимаватъ тия сѣдѣи. Това е много обяснимо. Ние живѣемъ въ една епоха, когато тия въпроси съ сложени и разискване и, ще добавя, на разрешение. И особено народътъ, чрезъ своята интуиция, схваща, че тия въпроси трѣбва да бждатъ на дневенъ редъ, че трѣбва да бждатъ разисквани и че цѣлото внимание и на обществото, и на управлението, трѣбва да бжде насочено къмъ тѣхното разрешение. Тоя интересъ е повишенъ не само отъ събитията, които ставатъ въ Европа, но и отъ много надежди, които отъ разни, бихъ казалъ дори отъ нѣкои отговорни мѣста, се възбуждатъ въ нашия народъ. Азъ не съмъ отъ ония, които мислятъ, че народътъ трѣбва да остане съ чувство на безразличие къмъ тия въпроси и да живѣе съ песимизъмъ за бждещото на България. Азъ намирамъ, че трѣбва да се открива една постоянна дейностъ въ поддържане между народа на надеждитѣ за едно по-свѣтло бждеще, за да не изгине вѣрната му въ неговата историческа мисия и за да бжде поддържанъ духътъ, който нѣкога ще бжде най-важниятъ стимулъ при разрешението на тѣзи въпроси. Г-да народни представители! Нѣма съмнение, че въ крайности не бива да се отива, че не бива да се подхранватъ неосъществени надежди и да се отнасяме лекомислено къмъ тия въпроси особено ние, които носимъ отговорностъ за нашитѣ приказки и за нашитѣ дѣла. Азъ желая да бжде предметътъ, както казахъ. Въпрѣки това, че калейдоскопичното развитие на събитията не дава възможностъ всѣки пътъ за една правилна и положителна ориентация, но като схващамъ, че въпроситѣ се развиватъ днесъ не само въ единъ тѣсенъ мащабъ на Балканитѣ, не дори и въ широкъ мащабъ на Европа, а въ свѣтовенъ мащабъ, мене ми се струва, че трѣбва да направимъ изводитѣ си отъ една оценка на общото положение и отъ тамъ да почерпимъ аргументи за една определена политика.

Г-да! Ние сме свидетели на единъ кипещъ въ цѣлия свѣтъ, на единъ кипещъ, по-специално, въ Европа. Ние сме очевидно, предъ едно ново уреждане на Европа, едно ново уреждане въ сравнение съ онази, което се даде съ мирнитѣ договори отъ 1919 г. Тия мирни договори, сключени подъ насилието на военното могѣщество на победителитѣ, бѣха пропити съ сѣрднотѣковенъ духъ, разрешението на проблемитѣ ставаше по методитѣ на много далекото минало и съ това още при сключването имъ залогътъ за тѣхното пропадане въ едно недалечно бждеще бѣше вложенъ въ основитѣ имъ. Съ тия мирни договори, приложени въ еднакъвъ мащабъ по отношение на всички победени, включително и България, нашата страна биде по-вадена, тя биде политически разкъсана, тя биде стопански убита чрезъ откъсването ни отъ свободното море, чрезъ наговарването ни съ тежки репарации, чрезъ изпъването на страната ни съ бѣжанци, изпѣдени отъ тѣхнитѣ огнища по единъ принудителенъ начинъ. България посрещна този миръ съ горестъ, но, азъ бихъ рекълъ, за да имаме куража и днесъ смѣло да гледаме на нашитѣ национални проблеми, и съ достоинство. България не падна духомъ и не изгуби съзнание за своето значение въ този кътъ на земята, където Господъ ѝ е отредилъ да живѣе — тя и нейниятъ народъ.

Въ заседанието на Народното събрание отъ 9 ноември 1919 г., когато биде разискванъ въпросътъ за подписването на мирния договоръ такъвъ какъто биде предложенъ, Народното събрание, следъ като се занима съ този въпросъ, гласува единъ исторически дневенъ редъ, който отразява това чувство на достоинство, и който въ същото време представява една програма за бждещата външна политика на държавата. Поради сериозността и важно-стта на този дневенъ редъ, азъ ще си позволя да го про-

чета, за да ми послужи като изходна база на по-нататъшните ми разсъждения: (Чете) „Съ чувство на безгранична скръбь Народното събрание узнава, че последната дума на великитъ съюзени сили по условията на мирния договоръ съ България остава неизмѣнна.“

Потъпкватъ се всички оповестени принципи за международни права и за свободно самоопредѣление на народитѣ. Българскиятъ народъ се наказва съ крайна жестокостъ.

Вмѣсто право на самоопредѣляне чрезъ плебисцитъ за откъснатитѣ части отъ българския народъ, клсатъ се нови части отъ тѣлото му, за да се поставятъ подъ чуждо робство.

Вмѣсто най-прѣкъ териториаленъ излазъ на Егейско море, отнема се на България единственото ѝ пристанище на Егейския брѣгъ.

Вмѣсто гарантиране на свободенъ политически и икономически животъ за страната ни, България се вижда осъдена на политическо и стопанско поробване.

Вмѣсто единъ миръ, който да донесе омиротворение на Балканитѣ, изкопаватъ се нови ями, отравятъ се още повече отношенията между балканскитѣ народи.

Срещу такъвъ миръ Народното събрание смѣта за свой дългъ въ този трагиченъ моментъ да издигане високо още единъ пътъ, въ името на цѣлия български народъ, гласъ на протестъ.

Никакви прегръщения на управницитѣ на България не могатъ да оправдаятъ жестоката присѣда, произнесена надъ българския народъ и неговото бъдеще.

Въ името на историческата правда, въ името на оповестенитѣ принципи за свобода и справедливостъ дори къмъ слабитѣ, въ името на милиони невинни българи, които иматъ право да живѣятъ своя собственъ националенъ животъ, Народното събрание протестира противъ този миръ на неправда.“ (Ржкоплѣскания отъ дѣво)

За този дневенъ редъ въ тогавашното обикновено Народно събрание гласуваха всички, отъ всички политически нюанси, съ едно единствено изключение. Този дневенъ редъ, г-да народни представители, за управлението въ момента, когато бѣше гласуванъ, па и въ послѣдствие, остана една програма за външната политика. Както и да сѫ измѣнени условията, при които се насочва нашата външна политика, каквито и да сѫ прѣчкитѣ, които сѫ се явявали до днесъ и се явяватъ и днесъ, той не може да не остане основа за нашата външна политика, защото представлява единъ викъ за свободенъ политически и икономически животъ на българския народъ. И днесъ България трѣбва да върви по пѣтицата, начертани въ тая програма.

Г-да народни представители! Мирнитѣ договори създадохъ положението, което азъ набелязахъ, но все пакъ въ пакта за Обществото на народитѣ остана една малка надежда, която се крие въ текста на неговия чл. 19. Този чл. 19 гласи: (Чете) „Събранието на Обществото на народитѣ може отъ време на време да поканва членоветѣ на това последното да пристѣпятъ къмъ едно ново проучване на договоритѣ, които сѫ станали неприложими, както и на международнитѣ положения, които могатъ да поставятъ въ опасностъ свѣтовния миръ“.

Този чл. 19 бѣ единствената опорна надежда на поваленитѣ и ограбенитѣ чрезъ мирнитѣ договори народи. За съжаление, той въ скоро време остана само една химера, само една наивна мечта, защото ония, които държеха господството въ Европа чрезъ победата, и които поради това държеха и господството въ Обществото на народитѣ, не поискаха да пристѣпятъ нито въ единъ скорошенъ моментъ, нито въ едно по-далечно бъдеще къмъ приложението на този текстъ отъ пакта за Обществото на народитѣ. Вмѣсто това, и вмѣсто да пристѣпятъ къмъ обещаното съ мирнитѣ договори свое разоръжение, тѣ запазиха всичкитѣ си военни сили и по този начинъ държеха гаранцията за неоправдаността на създаденото положение. Нѣщо повече, считайки се недостатъчно гарантирани съ постановленията на пакта за Обществото на народитѣ и съ военната си сила, победителитѣ поискаха да се осигурятъ и съ други частични съглашения, за да обезпечатъ за вѣчни времена плодотъ на своята победа. На първо време Франция сключи съюзенъ договоръ съ Чехословакия, а следъ това, за целитѣ на политиката въ Сръдна Европа и за нѣкои цели на политиката въ Балканитѣ, се създаде и Малкото съглашение. Тия нови споразумения имаха, както казахъ, задачата да създадатъ една по-голяма трайностъ, да овѣковѣчатъ, ако могатъ, политическия редъ въ Европа и свѣта, създаденъ съ мирнитѣ договори. И тъкмо това измѣстване на въпроситѣ отъ оная позиция, въ която бѣха разрешени по-рано съ договоритѣ, създаде една реакция и въ скоро време се указа, че идеята за задържането на мирнитѣ договори е неударима. Тогава се породиха и ревизи-

онизмътъ у победенитѣ. Тогава се повдигнаха първитѣ гласове за ревизия на мирнитѣ договори.

И нека отбележа единъ много важенъ фактъ. Благодарение на трезвия погледъ на водителя на италианския народъ, г-нъ Мусолини, първиятъ викъ противъ създаденото съ парижкитѣ договори положение излѣзе отъ една ома, която участвуваше въ войната противъ победенитѣ. Г-нъ Мусолини виждаше съ тънкия си усѣтъ, че положението, създадено въ Парижъ и въ неговитѣ околности, не може да бѣде запазено и той вдигна пръвъ знамето на ревизионизма въ името на мира въ Европа. Този фактъ трѣбва да бѣде оцененъ правилно, този фактъ трѣбва да се възсздаде въ паметта ни и азъ затова го припомнямъ, защото мнозина днесъ приписватъ тази идея на ония, които като насъ бѣха неудовлетворени — едни неудовлетворени, други унижовени въ войната. Тия смѣтитѣ, които бѣха изнудени, днесъ се таксуватъ като агресори, като нападатели, въ това число и ние.

Г-да народни представители! Въ това направление предложитъ дойде твърде скоро. Той отбелязва своя важенъ фазисъ съ вземането на властѣта въ Германия отъ г-нъ Хитлеръ и 1933 г. е началниятъ пунктъ на единъ повратъ въ международната политика, на който повратъ и ние не можемъ да не възлагаме надежди за поправление на нашето положение. Но този еланъ, този възходъ на националния духъ въ Германия и на готовностъ за борба срещу създаденото положение въ Версайлъ предизвика и една нова акция отъ страна на победителитѣ. Вие знаете, че г-нъ Барту, министърътъ на външнитѣ работи на Франция, който бѣше създавалъ тази система на споразумения съ Чехословакия, съ Югославия, който бѣ подготвилъ и условия за едно разбирателство съ Съветска Русия, въ 1933 г. предприе една обиколка, за да стегне съюзнитѣ си отношения съ Югославия и Чехословакия и по този начинъ да създаде нови условия за поддържането на това безизходно за европейския миръ положение.

По-нататъкъ, като резултатъ на този стремежъ да се поддържа статуквото, биде създадено и Балканското споразумение. Всички тия споразумения изразяватъ една обща тенденция на запазване чрезъ сила създаденото положение. Това имаме отъ една страна, а отъ другата страна имаме тенденцията, желанието да се промѣни положението, създадено въ Версайлъ. И както казахъ отъ дѣве, срещу това законно, легитимно желание на онеправданитѣ народи, се повдигна воятъ за нападателъ, за агресоръ и се поддържа до днесъ днешенъ. Защо? Има ли смисълъ това твърдение, оправдано ли е отъ фактическата обстановка?

Г-да! Една политическа хипокризия е това твърдение, че онѣзи, които сѫ били слаби и които днесъ могатъ да поддигнатъ въпроси за ревизия, сѫ агресори, сѫ смутители на международния миръ. Не! Международниятъ миръ биде смутенъ на другия денъ следъ свършването на войната съ подписването на мирнитѣ договори, съ налагането на мирнитѣ договори. И, ако е вѣрно, че днесъ, благодарение на своето засилено бойно могѣщество, нѣкои държави повдигатъ въпроситѣ, които сѫ били неправилно разрешени тогава, при сключването на мирнитѣ договори, тѣ не правятъ нищо друго, освенъ да премахнатъ онова положение, което е създадено въ Парижъ и околноститѣ му съ силата на оръжиято. Агресори спрямо международния миръ сѫ онѣзи, които сѫ създали мирнитѣ договори отъ 1919 г., въ основата на които лежи ябълката на бѣдѣшитѣ раздори и стѣлкновения, а не ония, които реагиратъ срещу това състояние. Не сме и ние агресори, и не можемъ да бѣдемъ нападатели ние, които искаме да се възстановятъ нашитѣ исторически права и да се даде справедливостъ на българския народъ. Тази позиция трѣбва да бѣде уяснена, защото тя е предметъ на една международна агитация. За да представятъ онѣзи, които днесъ ревандикиратъ своитѣ права, като смутители на мира, измислиха тази фраза. Тя е неоснователна, тя е противна на фактическото положение, тя нѣма въ основата си никаква справедливостъ и никакво оправдание.

Трѣбва да се спра по-специално на Балканското споразумение, защото то насъ най-много интересува.

Г-да народни представители! Потрудиха се въ момента на сключването този пактъ да представятъ смѣтността му като, какъ да кажа, съдържаща една идея, като изражение на една идея за запазването на мира и за обединяването на балканскитѣ народи. Трѣбва да кажа най-напредъ, че самото название на това споразумение не хармонира съ действителността. Балкански държави, въ истинския смисълъ на думата, сѫ само България и Албания; нито Турция е балканска държава, нито Югославия е балканска държава, а още по-малко е Ромѣния. Но така, за цели свършено свои, себични, това Балканско споразумение биде

създадено. Вие ще си спомните, че когато дойде да се ратифицира спогодбата между правителствата, въ Атинския парламент се повдигнаха много интересни въпроси за целостта на Балканското споразумение, което, не забравяйте, биде придружено и от една военна конвенция. И благодарение реакцията на Атинския парламент, бидоха направени декларации, че Балканското споразумение се отнася специално до политическите условия на Балканския полуостров и че то не е валидно, ако въ една бъдеща конфлаграция се засегнат и някои велики сили. Но тъкмо това обяснение разкри картината, създадена съ Балканското споразумение. Е добре, когато тоя инструмент на политиката не е насочен към никоя велика сила, срещу него е насочен той? Очевидно срещу България. И въ това няма нищо скрито, и това после се разбра.

Балканското споразумение, отражение на общата тенденция за запазване мирните договори, е единъ инструмент на сключителъ го противъ България, противъ домогванията на нашата страна за ревизия на мирните договори. Азъ и на времето отъ тази трибуна одобрихъ отказа на нашето правителство да влѣзе въ Балканското споразумение, за което биде подканвано отъ много мѣста. Ние не можемъ не само — както се каза отъ тукъ — да подпишемъ единъ договоръ, който потвърждава на ново постановленията на мирните договори, защото това би било изтишно, но ние не можемъ и да се откажемъ отъ онова малко право, което е резервирано за насъ въ чл. 19 отъ пакта на Обществото на народитѣ, защото Балканското споразумение отиваше точно въ разрѣзъ съ духа на този чл. 19. Ние не можехме да подпишемъ това споразумение не само по първата формална, дори и не само и по втората съществена причина, която се намира изложена въ текста на единъ пактъ, какъто е пактътъ на Обществото на народитѣ, но и поради риска, че бихме се самоубили, ако се откажемъ отъ възжеланията на нашия народъ. Тая политика и днесъ трѣбва да се следва. Днесъ Балканското споразумение, макаръ да сме сключили Солунското съглашение, не може да бѣде една комбинация, въ която България трѣбва да влѣзе. Другъ би билъ въпросътъ, г-да, ако спорните въпроси бѣдатъ разрешени въ духъ на разбирателство и съ уважение на претенциитѣ на нашия народъ, които сж добре познати.

Дѣлото на Обществото на народитѣ следъ 1933 г. биде разклатено. Напустнаха го Германия, Япония, а въ последствие и Италия, защото то бѣше безсилно, поради вътрешнитѣ противоречия на интереситѣ на държавитѣ, които го съставляватъ, да наложи своята политика. Вие знаете, че въпрѣки яснитѣ постановления на пакта на Обществото на народитѣ, Манчуоу биде откъснато отъ Китай, Етиопия бидѣ завладяна отъ Италия, въ скоро време предприетитѣ мѣрки срещу Италия — санкциитѣ — бидоха отменени мѣлчливо отъ великитѣ сили, които бѣха подписали и съглашение за въвеждането имъ. На много мѣста още, въ други материи, въ които бѣха избухнали кървави конфликти, Обществото на народитѣ се оказа безсилно да се намѣси и да ги разреши. Въ Мюнхенъ Обществото на народитѣ биде погребано отъ четиримата: отъ представителитѣ на Англия и Франция, които и днесъ членуватъ въ Обществото на народитѣ и отъ представителитѣ на Италия и Германия. И както в. „Танъ“ и в. „Таймсъ“ казватъ Обществото на народитѣ днесъ представлява едно международно министерство на народното здраве. То се занимава съ регламентация на търговията съ опиумъ и съ жени. То поддържа единъ статистически институтъ, то урежда въпроситѣ за бѣжанцитѣ. Въ тѣзи рамки биде съвѣдено Обществото на народитѣ, благодарение негодността му само да се справи съ положението. И вие ще си спомните, г-да народни представители, че много скоро, презъ време на кризата около Судетскитѣ области, Обществото на народитѣ, по починъ на Англия, на 27 септември миналата година реши да отлѣпи главата за мирнитѣ договори отъ текста на пакта на Обществото на народитѣ и да продължи да съществува вече въ това състояние, което се създава съ отлѣпването на тая материя.

Очевидно е, че днесъ Европа стои предъ една свършено друга организация. Нѣма международната организация въ Женева; тя нѣма вече политическитѣ задачи, които ѝ бѣха сложени, тя не може да интервенира въ международнитѣ отношения, тя не би могла да взема решения или, ако би взела такива, никой не би ги уважилъ, защото реалното съотношение на силитѣ, които диктуваха създаването на Обществото на народитѣ, е измѣнено и защото — по-важно, отколкото сж идеитѣ — има интереси, които движатъ днесъ народитѣ въ насокитѣ на тѣхната политика.

Нашата външна политика, отъ войната до днесъ, върви съ плахи стѣпки и нѣма съмнение, съ желание да се по-

добри положението по пѣтищата, които общитѣ тенденции на политическото развитие чертаятъ. Ние се облекнахме на първо- време на Обществото на народитѣ. Длъженъ съмъ да призная благотворната роля, която то игра въ отношенията между насъ и нашитѣ съседи. Въ конфликта ни съ Гърция, когато при диктатурата на генералъ Пангало съ грѣцкитѣ войски нахлуха въ наша територия, Обществото на народитѣ интервенира бързо и разреши спора ефикасно, като наложи на Гърция да плати обезщетение за причиненитѣ вреди и загуби и я застави да оттегли войскитѣ си. Ние не можемъ да не бѣдемъ благодарни на Обществото на народитѣ и по въпроситѣ за нашитѣ бѣжанци, както и по въпроситѣ за сключването на заемитѣ, които целѣха да поправятъ донѣкъде пораженията отъ икономическо естество, причинени отъ мирнитѣ договори.

Но по-нататкъ и ние, както всички, трѣбваше да търсимъ други насоки на нашата външна политика. И като първи актъ, който представлява интересъ отъ международно гледище, е сключениятъ пактъ съ Турция. Г-да! Надежитѣ, които възбуди този пактъ, се бѣха засилили много въ 1932 и 1933 години, въ времѣната, когато ревизионизмътъ отиваше къмъ своя възходъ и бѣха налице изгледитѣ, отношенията ни съ Турция да се изразятъ въ едно пълно разрешение на всички въпроси съ тая съседна намъ държава. Трѣбва да отбележа съ съжаление, че на 1933 г. нашата външна политика лекомислено проигра единъ важенъ моментъ отъ политическото развитие.

По-нататкъ ние дойдохме до пакта съ Югославия — отъ една посока въ друга. Ние сключихме този пактъ безъ едно определено съдържание. Нима фразата, че се установява вѣчно приятелство между България и Югославия представлява нѣкакво реално съдържание, разрешава проблемитѣ, които висятъ надъ нашия държавенъ животъ? Може би, за другата страна, това да е така. Азъ не съмъ противъ едно уреждане на нашитѣ отношения съ Югославия, но азъ, проникнатъ отъ съзнанието, че това уреждане трѣбва да бѣде приятелско, трѣбва да удовлетвори ония непосредствени интереси, които смущаватъ чувствата ни на добри съседи, отъ най-доброто желание да бѣда най-добриятъ приятелъ на Югославия, на една политика за сближение съ Югославия, смѣтамъ и твърдя, че този пактъ, така както се сключи, не е достатъченъ, за да даде и на другата страна едно удовлетворение на минималнитѣ ѝ претенции; не даде да даде удовлетворение на минималнитѣ ѝ претенции, за да има единъ реаленъ добивъ, но дори да се подчертае волята, желанието и съзнанието, че между България и Югославия трѣбва да има истинна едно вѣчно приятелство. Бездушната книга нищо не говори сама по себе си. Тя трѣбва да бѣде одухотворена, тя трѣбва да бѣде изпълнена съ чувства на взаимни симпатии, тя трѣбва да бѣде начало на уреждане съ постепенност, споредъ възможноститѣ, на всички ония въпроси, които възбуждатъ дветѣ нации. Азъ зная, и много основателно се възразява отъ нѣкои: Югославия е още едно крехко цвѣте, чакайте, да го поливаме, за да расте. Но, г-да, азъ съмъ длъженъ да заявя: България започва да става единъ прогнитъ дънеръ, дайте малко вода и за този дънеръ, за да не загине. Ето къде трѣбва да има взаимностъ, ето кои съображения налагатъ, пактътъ съ Югославия да получи едно вътрешно съдържание, което ние не виждаме днесъ въ развитието на отношенията ни съ Югославия. Може би превратноститѣ на историческата съдба нѣкога ще посочатъ, ще докажатъ, колко е било необходимо, това съглашение съ съседната намъ Югославия да получи истинската си стойностъ въ тия времена. Трѣбва за тия времена повече да мислятъ ония, на които пактътъ би послужилъ повече, отколкото на България.

Азъ не отричамъ, че и днесъ пактътъ трѣбва да остане една отъ съществениѣ бази на нашата външна политика. Но добавямъ: като сме привърженици на пакта съ Югославия, ние не трѣбва да забравяме и реалистичнитѣ ходове на югославянската политика днесъ. Какви ще бѣдатъ утре — не знаемъ. Днесъ тия ходове, които се очертаватъ въ сключенитѣ политически споразумения, въ срещитѣ, които ставатъ, въ насокитѣ, които има югославската политика, ни сочатъ, че ние трѣбва да хармонизираме, въ по-сокитѣ, въ които днесъ — подчертавамъ това — се развива югославската политика, нашата политика съ нея.

Г-да народни представители! Другиятъ актъ отъ международно значение за насъ е Солунското съглашение. Нашето общо гледище, тукъ и въ обществото, е, че Солунското съглашение трѣбва да бѣде начало за едно мирно уреждане на спороветъ, които съществуватъ и които никой не може да отрече, главно между насъ и Ромъния, между насъ и Гърция. И азъ така разбирамъ текста на Солунското съглашение. Въ него е казано: (Чете) „Като взе-

матъ предвидъ, че България е привързана къмъ политиката на затвърдяване на мира на Балканитѣ, и че тя е обзета отъ желание да поддържа съ балканскитѣ държави отношения на добро съседство и на довърчиво сътрудничество и че държавитѣ отъ Балканското съглашение сѫ въодушевени по отношение на България отъ сѣщия миролюбивъ духъ и отъ сѣщото желание за сътрудничество, подписанитѣ — еди кои си — „заявяватъ отъ името на държавитѣ, които представляватъ, че тѣзи държави поематъ задължение да се въздържатъ въ тѣхнитѣ взаимни отношения отъ всѣкакви прибѣгване къмъ силъ съгласно съ договоритѣ, които всѣка една отъ тѣхъ е подписала въ областта на ненападението и, че тѣ се уговарятъ“ и т. н. — за унищожаване военнитѣ клаузи на мирнитѣ договори. Очевидно е, че съ спогодбата ние сме искали да поставимъ нашитѣ отношения съ съседитѣ ни въ плоскостта на разбирателство и затова подписахме Солунското съглашение.

Г-да народни представители! Впечатлението ми е, че тия наши схващания не сѫ и такива на другата страна. Въ конференцията, която направиха началницитѣ на генералитѣта шавове на войскитѣ на четиритѣ държави въ Атина, г-нъ Метаксасъ произнесе речъ, въ която, следъ като ги поздравя съ постигнатото съглашение съ България, каза: (Чете) „Вдъхновени отъ благородния идеалъ на съгласие и миръ, нашитѣ четири държави иматъ законната грижа да обезпечатъ сигурността и благоденствието на толкова пострадали си народи. Тѣ сѫ вдъхновени отъ искреното желание да поддържатъ най-добри отношения съ съседитѣ си и не желаятъ чуждото, обаче въ сѣщото време тѣ иматъ твърдата воля да запазятъ националната си територия. Тѣ се стремятъ къмъ мира, основанъ върху достоинството и честта, който въ този моментъ повече отъ всѣкога не би могълъ да бѣде сѣкисано запазенъ безъ добро организиране на народната имъ отбрана и безъ тѣсни връзки между войскитѣ имъ. Въ нашето единение е нашата сила.

Неотдавнашната Солунска спогодба, свободно уговорена и сключена между държавитѣ на Балканското споразумение и България, отбелязва единъ решителенъ етапъ въ щастливото развитие на тия усилия за сближение и разбирателство“.

Въ изявлението на г-нъ Метаксасъ е подчертано ясно, че въпросъ за териториални промѣни не може да става, че въ тоя духъ именно е сключено Солунското съглашение — възгледъ, съ който нашата общественостъ не е съгласна и не може да се съгласи.

Но, г-да народни представители, по-точно, отколкото е г-нъ Метаксасъ, се явява Негово Величество грѣцкиятъ кралъ, който е благоволилъ да даде едно интервю предъ лондонския кореспондентъ на парижкия в. „Лентрансжанъ“, публикувано на 12 декември 1938 г. въ този вестникъ. Следъ като говори за създаденитѣ тѣсни и дружески отношения съ България, Негово Величество грѣцкиятъ кралъ казва: (Чете) „Балканското съглашение се е превърнало въ една седемдесетмилионна нация. Въ случай на война ние можемъ да вдигнемъ петъ милиона войници. Нашиятъ полуостровъ не е повече опасностъ за мира. Напротивъ, ние можемъ да служимъ за примѣръ на другитѣ — именно ние разрешихме съ мирни способи всички наши конфликти“.

Такова ли е нашето гледище? Не. Нашето гледище за Солунското съглашение, както казахъ, е само едно — че то служи за основа, за база, отъ която тепърва ще пристъпимъ къмъ разрешение на спорнитѣ въпроси съ държавата на Негово Величество грѣцкия кралъ. Само този смисълъ нашата политика — смѣтамъ — влага въ тенденциитѣ, въ целиитѣ на Солунското съглашение.

Колкото се отнася до другата клауза, за свободата въ въоръженията, тя въ сѣщностъ еднакво ползува всички страни.

Трѣбва да отбележа, че по въпроса за въоръженията България доби едно мълчаливо, неоповестено частично разрешение, още въ Стреза. Трѣбва да прибавя, че възъ основа на това, при тая фактическа обстановка, въоръжението ставаше безъ всѣкакъвъ протестъ и безъ нѣкой да иска да упражни правото си на контролъ у насъ.

Трѣбва най-после да отбележа, че колкото се касае до демилитаризирането на границата, това не е България, която спечели. Спечелиха Турция и Гърция. Следователно, въ тая му частъ Солунското споразумение представлява една придобивка не за България, а за нашитѣ контрагенти отъ другата страна.

Но, г-да народни представители, мене ми се струва и сѣмъ обезпокоителъ отъ мисълта, че тенденциитѣ на Солунското споразумение и внушенията, които сѫ го дирижирали, сѫ въ противоречие съ тенденцията на пакта ни съ Югославия: азъ намирамъ една дисхармония и желая

да получа обяснение за себе си, и за Народното събрание по този въпросъ. Защото това, по моя оценка, сѫ противоречиви ходове.

Димитъръ Нейковъ: Нѣма отъ кого.

Петко Стояновъ: Тѣ ще съобщатъ по телефона на министъръ-председателя.

Георги Петровъ: азъ добавямъ, че трѣбва да бждемъ осторожни и да не се подаваме на внушения, които могатъ да разрушатъ основитѣ на днешната наша политика. Трѣгнала изъ единъ пътъ, тя трѣбва да бжде продължена докато даде резултати или докато се окаже невъзможна, или, най-сѣгне, докогато хармонията, за която говоримъ, не бжде накрѣпена. Тогава и ние ще направимъ нашитѣ резерви. Настоявамъ тая мисълъ добре да бжде разбрана.

Тия сѫ нашитѣ външно-политически ходове отъ войната досега. Но достатъчни ли сѫ тѣ за задачитѣ на нашата външна политика, удовлетворяватъ ли тѣ нашитѣ национални тежнениа, могатъ ли тѣ да задоволятъ воллитѣ на нашия народъ? Днесъ вече положението е коренно промѣнено. Основитѣ на Мюнхенското споразумение поставятъ въпроситѣ въ свършено друга свѣтлина. И затова азъ не съмъ съгласенъ съ онѣзи, които поддържатъ, че етническиятъ елементъ, народностниятъ елементъ не може да играе роля въ ходоветѣ на нашата външна политика. Мюнхенското споразумение, г-да, е поставено точно на тая база. То е сключено между представителитѣ на най-важнитѣ европейски народи. Въ п. 6 на това споразумение се говори: (Чете) „Международна комисиия ще опредѣли окончателно границитѣ, споредъ етнографскитѣ условия“. По-нататъкъ относно спороветѣ между Унгария, Полша и Чехословакия, въ приложение второ на спогодбата въ Мюнхенъ, е казано: (Чете) „Шефовецѣ на правителствата на четиритѣ сили заявяватъ, че въпроситѣ за полското и унгарското малцинства въ Чехословакия, ако не бждатъ уредени въ продължение на 3 месеци съ една спогодба на заинтересуванитѣ правителства, ще бждатъ предметъ на една нова среща на шефовецѣ на правителствата на събранитѣ днесъ четири сили“. И тоя малцинственъ въпросъ, прочее, понеже може да бжде елементъ на смущения въ Централна Европа, и той трѣбва да бжде разрешенъ въ духа на народностнитѣ тежнениа. Свършено ясно!

Казахъ, Мюнхенското споразумение открива всички проблеми. Но нѣкои възражатъ: динамичностъ, опасна динамичност! Не, г-да. Динамичността на политиката на осята Римъ-Берлинъ е единъ естественъ резултатъ отъ състоянието, създадено въ Парижъ на 1919 г. Тая динамичностъ, поне ние трѣбва да имаме предвидъ това, дава възможностъ на насъ, на България, да поставимъ на ново на днешенъ редъ своитѣ въпроси. Статиката ни убива. Тя иска да увѣковечи създаденото въ Ньойнъ положение. Тя не дава възможностъ ни за просперитетъ на българския народъ, ни пътъ за осмисляването на неговитѣ национални идеали, ни пътъ за неговото икономическо процътяване. Ето защо, ние трѣбва да благодаримъ на провиднието, че се създадохъ условия, които ни позволяватъ да поставимъ предъ свѣта нашитѣ проблеми, което е и наша длъжностъ. Свѣтътъ и Европа сѫ въ криза. Вие виждате събитията, които се развиватъ. Свършено ясно е, че това състояние на нѣщата не може да продължава по-нататъкъ, че разрешението на всички спорни въпроси, по единъ, или по другъ начинъ, съ мирни срѣдства, което азъ желая преди всичко, или чрезъ срѣдствата на въоръжението, ще дойде въ близки дни въ мащаба на развитието на политическитѣ въпроси.

Свѣтътъ върви, г-да, къмъ голѣми блокове. Не можемъ да си затваряме очитѣ. Днешното положение не е идентично съ това въ 1914 г., за да се казва отъ тая трибуна: ние се напихме веднажъ, сега трѣбва да мъчимъ. азъ не отричамъ, че нашата политика трѣбва да се движи въ своитѣ ходове, съ чувство на осторожностъ. Но въ сѣщото време затова, че нѣкога историята ни е измѣнила, азъ не мога да се съглася да стоимъ въ бездействие и нищо да не предприемаме. Свѣтътъ върви къмъ голѣми блокове, казахъ. И ние волю-неволю ще трѣбва нѣкой денъ, принудени отъ събитията, не по наша воля може би, да се сметемъ съ съществуващото на тѣзи съглашения и разбирателства. азъ не препоръчвамъ още днесъ да се наредимъ тукъ или тамъ. азъ препоръчвамъ да се подготвимъ за тоя голѣмъ денъ и да нагласимъ ходоветѣ на нашата политика по такъвъ начинъ, че когато историята на нова смѣтка разкрие страницитѣ, за да впише въ тѣхъ ново проявление на народитѣ, ние да не се окажемъ въ положението на библейскитѣ деви, които като отишли да чакатъ жениха, който билъ въ черквата, запазили предварително

елея въ своите свѣтилници, а когато женихътъ дошълъ, тѣ били изгаснали вече.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Имате 15 минути.

Иванъ Пастуховъ: Стара либералска политика!

Георги Петровъ: Апострофътъ Ви е толкова дребнавъ, какъвто сте и Вие самиятъ, за да има нужда да Ви отговарямъ.

Г-да! Ясно е, че тѣзи свѣтовни проблеми, тия европейски проблеми, включително и нашата, ще бждатъ скоро поставени на разрешение. Нашата проблема не е само балканска. Това е едно заблуждение поради лоша оценка на международното положение и на историческото развитие на нѣщата. Нашата проблема е европейска преди всичко, затова защото въ тѣсна връзка съ нея има да се разрешава въпросътъ за Дунавския басейнъ. Ние сме дунавска страна. Предстои да се разрешава още и въпросътъ за Сръдиземно море, а нашитѣ аспирации не могатъ да не бждатъ насочени къмъ брѣговетѣ на източното сръдиземноморие. Това сѣ въпроси, които интересуватъ отблизко нашия народъ. И ние не можемъ да останемъ назадъ и сѣ затворени очи въ момента, когато се слагатъ на разрешение тия въпроси.

Ето защо, тоя лозунгъ „Балканътъ за балканцитѣ“ е остарѣлъ. Той е преминалъ времето си. Динамичността на международното политическо развитие днесъ го е оставила въ забвение. И затѣ тоя лозунгъ „Балканътъ за балканцитѣ“, колкото и приемливъ да е билъ нагледъ въ миналото, е билъ издигнатъ само, за да бжде удряна България съ него. Никога лозунгътъ „Балканътъ за балканцитѣ“ не е билъ издигнатъ въ наша полза, защото основата за възприемането на тоя лозунгъ е разрешение на проблемътъ, които съществуватъ между насъ и балканскитѣ народи. Може да се дойде до споразумение на Балканитѣ, само когато бждатъ уважени легитимнитѣ права на България.

Ангелъ Станковъ: Какъ ще стане това?

Георги Петровъ: Какъ ще стане това? Азъ зная — по миролюбивъ начинъ, чрезъ въздействие съ методитѣ, които благоразумието и длъжницитѣ ни намѣрятъ за най-добри, за да се разрешатъ тия въпроси.

Иванъ Пастуховъ: Ние ще вървимъ на онашката.

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни)
(Председателското мѣсто заема председателътъ Стойчо Мошановъ)

Георги Петровъ: Ето, дребнавиятъ човѣкъ пакъ се проявява. Азъ говоря въ единъ широкъ масщабъ, азъ не казахъ нито една мисль, която може да предизвика единъ такъвъ апострофъ. Но понеже той е историкъ, а ние страдаме отъ такива „специалности“ всѣки денъ тукъ, той смѣта, че има безгранична възможностъ да говори глупости.

Иванъ Пастуховъ: По стария пѣтъ вървете. Не мислите какво говорите.

Георги Петровъ: Г-да народни представители! Каква е днесъ перспективата? Азъ желая да освѣти въпроситѣ въ тѣхната смѣтностъ и затова, безъ parti pris, длъженъ съмъ да кажа, че трѣбва да се вгледаме добре въ нѣкои факти, въ противовѣтъ на онова идеологично схващане, което трова нашия политически животъ съ предвзети оценки.

Г-да народни представители! Не азъ и не нѣкой другъ опредѣля днесъ преобладаващата роля на Германия въ Централна и Юго-източна Европа, а това е г-нъ Чембърлейнъ, единъ човѣкъ, когото никой не може да обвини въ симпатии къмъ авантюритѣ. Въ една своя речъ, произнесена въ Камарата на общинитѣ, той е заявилъ следното, споредъ една телеграма отъ 2 ноември 1938 г. отъ Лондонъ на парижката агенция „Хавасъ“: (Чете) „Въ речта си въ Камарата на общинитѣ по външната политика г-нъ Чембърлейнъ каза, между другото, че г-нъ Атли — водител на лейбѣриститѣ, не на социалиститѣ, разбира се, като г-нъ Пастуховъ — „погрѣшно мисли, че ще стане основна промѣна въ Сръдна и Юго-източна Европа“.

Дойко Петковъ: Бждете точенъ, или най-малкото бждете справедливъ и коректенъ. Не че не сѣ социалисти, но тѣ сѣ членове на Социалистическия интернационалъ, неговъ грѣбнакъ. Това е истината.

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Георги Петровъ: Точно това казвамъ: шефъ на лейбѣриститѣ, не на социалиститѣ. (Продължава да чете) „Географски, заяви той, Германия трѣбва да заеме господстващото положение, което заема сега. Ние нѣмаме никакво желание да забранимъ на Германия достъпа до тия страни, или да я обградимъ стопански, въпрѣки че искаме да запазимъ търговскитѣ интереси, които притежаваме въ тия области. Не смѣтайте, че може да има стопанска война между Германия и насъ. Може да има само една конкуренция, но Великобритания е свикнала съ конкуренцията“.

Мене не ме интересуватъ стопанскитѣ отношения. За тѣхъ говорихъ завчера. Мене ме интересува тезата на г-нъ Чембърлейнъ по въпроса за значението на Германия въ Централна и Юго-източна Европа. Така мисли г-нъ Чембърлейнъ. Въ срещата си, която той направи заедно съ лордъ Халифаксъ въ Парижъ съ френскитѣ министри, той се е изказалъ по сѣщия въпросъ. За разговоритѣ въ тая среща имаме указания отъ английскитѣ вестници. Напр. „Нюзъ Кроникълъ“ пише, че въ Парижъ — срещата е била тогава предстояща — „ще бждатъ разисквани следнитѣ въпроси: отношенията съ Германия, възможностъ за постигане споразумение по ограничаването на въоръженията, изгледи за германскитѣ искания на колонии, положението въ Сръдиземно море и Испания, бждещето на Чехословашко и френско-английскитѣ гаранции на нейнитѣ граници, установяване доколко германското право на разширение въ Източна Европа ще бжде открито или мълчаливо признато“. Азъ не казвамъ това. Това го казватъ г-нъ Чембърлейнъ и лордъ Халифаксъ, които отиватъ въ Франция по предварително опредѣлена програма да разискватъ тѣзи въпроси.

Г-да! При това положение, ние трѣбва да бждемъ острожни. Ние не можемъ да се водимъ отъ това или онова идеологично схващане, а отъ ясна смисль на фактитѣ.

И още единъ фактъ. Вие не трѣбва да забравяте, г-да, че следъ Мюнхенското споразумение, което предостави по-нататъшното разрешение на европейскитѣ въпроси въ ржцетѣ на четиритѣ сили, дойде виенскитѣ арбитражъ. А въ виенския арбитражъ участвуваха само представители на Италия и Германия. Следователно, въпроситѣ въ Централна Европа се изпълзватъ дори формално отъ въздействието на Англия и Франция, не поради обективнитѣ условия — не държа на това обяснение — но поради самото дезинтересиране на Англия и Франция, които намиратъ, че тѣхнитѣ свѣтовни интереси — всички говорятъ днесъ за империитѣ си, включително и Франция — имъ налагатъ да бждатъ по-бдителни въ ходоветѣ на свѣтовната политика, отколкото въ Сръдна и Югоизточна Европа.

Виенскитѣ арбитражъ трѣбва да ни отвори очитѣ. Благодарение на него и на събитията, които станаха, ние идемъ въ съседство съ мощни съседи. Ние сме на единъ преходъ отъ тѣхъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Аеропланенъ преходъ.

Георги Петровъ: Аеропланенъ преходъ, разбира се. Италия е на 400 км. отъ насъ. Германия е на вратата на Югославия, сѣдбата на която, казахъ днесъ, е тѣсно свързана съ сѣдбата на България. Ние трѣбва да бждемъ толкова реалисти поне, колкото сѣ днесъ — подчертавамъ, днесъ — югославцитѣ. Да бждемъ осторожни и да не забравяме, че дори съюзнитѣ договори не даватъ гаранция за съществуването на ладена държава, какъвто е случаятъ съ Чехословакия.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Седемъ минути имате.

Георги Петровъ: Още малко и свършвамъ, г-нъ Мошановъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Само искамъ да Ви напомня.

Георги Петровъ: Г-да народни представители! Азъ искамъ да наблегна съ това, че ние всѣкога трѣбва да бждемъ съ отворени очи. Азъ намирамъ, че нашата инициатива въ международнитѣ въпроси, въ международната политика е отпаднала. Азъ искамъ да обясня това съ досегашнитѣ наши дипломатически ходове. Ние се задоволявахме да играемъ една пасивна роля. Дошло е време да активизираме нашата външна политика, поради политическата конюнктура, която се създава. Не можемъ да останемъ съ скръстени ржце, когато проблемитѣ се решаватъ. Трѣбва да гледаме на въпроситѣ въ тѣхния исторически масщабъ, а не съ тѣсногрудното схващане на дения. Ние трѣбва да разберемъ, че въпроситѣ, които се отквиватъ, следъ като бждатъ разрешени така или иначе, нѣма да

бждат повдигани въ продължение на 50 или 100 години. Всъщност денятъ съ всичкото си претенции нѣма да се занимава. Сега, когато става общо уреждане, ние трѣбва да мислимъ. Виждате, колко чувствително ни засѣга това общо уреждане. Както казахъ, то открива въпроситѣ за Дунавския басейнъ и за владението на черноморския брѣгъ на северъ. То ще открие по-нататъкъ и въпроситѣ за уреждане положението въ Сръдиземноморието, а заедно съ това и уреждането на въпроса за владението на брѣговетѣ на Тракия. Въобще всички тѣзи въпроси трѣбва да ни интересуватъ и ние трѣбва да изнесемъ нашитѣ претенции, които сѣ познати, ясни и открити, а също така сѣ били и признати. Тѣ, преди всичко, се основаватъ на народностния принципъ. Тоя принципъ е признатъ и освѣтенъ и въ международни договори. Тѣ се основаватъ още и на геополитически съображения, защото става въпросъ, както казахъ преди малко, за владението на черноморския брѣгъ въ северната му частъ и за запазването на това владение. Тия геополитически съображения сѣ налице и въ друга посока и произхождатъ отъ самото обстоятелство, че на южната ни граница се издига голѣмиятъ масивъ Родопи. И както пѣсѣкътъ отъ планината слиза къмъ морето, така и народитѣ, по силата на геополитическия законъ, слизатъ къмъ морето и ще слѣзатъ на морето.

Тия претенции произтичатъ и отъ въпроси отъ свършено вътрешенъ характеръ — въпроси на демография. Нашето население, благодарение на размножението си, се увеличава и следъ 10-12 години ще се прибавятъ още 1 милионъ българи въ тѣснитѣ граници на тая земя. Гдѣ ще ги поставите? Съ какво ще ги храните? Или искате да обезпечите едно вѣчно бедствие, една вѣчна мизерия на тоя народъ? Трѣбва да се открие възможностъ и за връщане на онѣзи, които дойдоха принудително тукъ, за да можемъ за намѣримъ препитание на нашитѣ деца, на нашитѣ синове. А и днесъ гладътъ за земя у насъ е на лице. Това е днесъ въпросътъ на деня. И тоя въпросъ ще стане още по-мѣстителенъ, ще добие още по-голѣмо значение за по-колѣнната, които идатъ.

Г-да народни представители! Ние трѣбва да създадемъ и просторъ за нашата младежъ. Вие я виждате хилава, изнемощѣла поради липсата на възможностъ да намѣри препитание при днешното състояние на България. Не осмѣства ли България своитѣ претенции, тя не може да не очаква дезорганизация, анархия и пълно унищожение. Ако вие искате да създадете таква бждеше на страната, задоволявайте се да очаквате благоволенieto на сждбата. Но ако искате да чакате благоволенieto на сждбата, благоволенieto на този или оняз, които щѣли, както нѣкои се изразяватъ, да ни поднесатъ на поднось тия или ония земи, вие ще чакате милость! А милость никой нѣма да ви даде. История сѣ хленчъ и сѣ подаяние не се твори. История се създава сѣ единъ героиченъ напѣвъ въ името на добре разбранитѣ интереси на страната.

Азъ искамъ да определя посокитѣ на нашата външна политика, въ свѣтлината на тия оценки, които направихъ. Най-напредъ тия посоки на нашата външна политика се определятъ отъ политическитѣ ходове на великитѣ сили. Не трѣбва да забравяме това. Насокитѣ на нашата външна политика трѣбва да сѣ резултатъ отъ една историческа оценка на поведението на великитѣ сили въ времена на важни за насъ национални актове. И при тия оценки никой не трѣбва да забравя политическитѣ решения, взети на Берлинския конгресъ, при сключване на договора за миръ въ Ньой и решението за Тракия въ 1920 г., които определяха нашата политическа сждба. Въ днешнитѣ върховни моменти ще направите преценка, кой е билъ защитникъ или кой е билъ врагъ на българскитѣ национални интереси и отъ това ще определяте отношенията си къмъ единия и другия. Защото поведението на тия сили не е било определено отъ нѣкакво мимолѣтно разположение спрямо тогава или оногова, а се е определяло отъ тѣхнитѣ интереси и, като е имало съвпадение на тѣхнитѣ интереси съ нашитѣ, вие ще бждете голѣми политически наивници, ако очаквате днесъ отъ тѣхъ помощъ.

Г-да народни представители! Както казахъ и отведе, насоката на нашата политика трѣбва да се определя, до голѣма степенъ, и отъ днешнитѣ ходове на югославянската политика, отъ близостъта на двата народа, отъ тѣснитѣ връзки и интереси, които съществуватъ между тѣхъ.

Ние водимъ политика на разбирателство и прикѣтство съ всички народи, но азъ съмъ длъженъ да отбележа, че не еднакво сме разположени къмъ всички велики народи. Азъ съмъ длъженъ да отбележа на първо време, че ние нѣмаме сѣщитѣ отношение къмъ Италия и Германия, каквито поддържаме така дружелюбно къмъ Англия, а отъ 60 години насамъ, откогато влиянието на Италия е порастало на Балканитѣ — отчетливо ще кажа тая мисль — на Балка-

нитѣ Италия винаги е играла една уравновесителна роля, която всѣки пътъ е ползувала България. Италия, презъ голѣмата криза за нашата независимостъ, подкрепи чувствително Стамболова; Италия въ 1913 г. интервенира, за да спратъ румѣнитѣ при Враждебна; на 1920 г. Италий поддържаше, заедно съ Америка, нашата теза за Тракия; въ 1923 г., както направихъ алюзия снощи г-нъ Цанковъ за това, Италия подкрепи България при вътрешнитѣ смутове, които застрашаваха нейната независимостъ.

Не трѣбва също да забравяме, поради това, че Германия е насочвана отъ Англия насамъ, че не можемъ да имаме поведение на безразличие къмъ нея, поради голѣмото политическо влияние, което тя упражнява на Балканитѣ и поради стопанскитѣ връзки, които имаме съ нея. Г-да! Азъ не казвамъ, че трѣбва да влѣземъ въ съюзъ договоръ днесъ съ тая или оная сила, а поддържамъ, че трѣбва да коригираме нашата политика, въ смисълъ на добри отношения и на почитание къмъ тѣзи сили, които сѣ играли и ще играятъ въ фактическата обстановка при уреждането на нашата сждба голѣма роля.

Азъ зная, какво ще ми възразятъ нѣкои, които ме прекъсватъ. Но тѣ забравятъ сждбата на Чехословакия, тѣ забравятъ, какво стана тамъ, тѣ забравятъ дори и онова, което френската преса изнесе. В. „Гренгуаръ“, органъ на Тардьо, оправдавайки поведението на г-нъ Даладиѣ въ кризата, която се приключи съ Мюнхенската спогодба, обяснява, че то се дължи на две причини: първо, поради липсата на достатъчно въздушно въоръжение, което да се противопостави на германското, и второ, колебливиятъ отговоръ на Съветска Русия за участисъ въ една война срещу Германия. Френскитѣ министри въ външнитѣ работи г-нъ Боне, въ своята вчерашна речъ, засегна тоя въпросъ и каза: (Чете) „Ние се постарахме да поставимъ международнитѣ отношения на основа на справедливостъ, но се породиха несъгласия. Най-напредъ бѣ драмата на Чехословакия. Когато се преценява Мюнхенската спогодба, трѣбва да се припомнимъ за заемането на Ренания и за събитията, които интересоваха Франция непосредствено и срещу които се смѣтна, че не трѣбва да се употребява сила. Тия събития доказваха, че г-нъ Даладиѣ бѣ правъ, като отиде въ Мюнхенъ да подпише спогодбата за спасяване на мира, защото всичко бѣ готово за нахлуване въ Чехословакия. Френската войска щѣше да срещне линията „Зигфридъ“ и щѣше да бжде почти сама“. Това казва Боне, министъръ на външнитѣ работи на Франция, който има отговорно мѣсто, за да не може да приказва, каквото и да е.

Но, г-да народни представители, дали нѣма да дойдемъ до единъ голѣмъ парадоксъ, особено за учудване на тѣзи, които поддържатъ едно идеологично схващане за нашитѣ отношения съ великитѣ сили? Нима вие мислите, че стѣ любовъ къмъ демокрацията Англия и Франция щѣха да пожертвуватъ своитѣ интереси и да се втурнатъ въ война за защита на Чехословакия? Примѣрътъ е на лице. Нима вие мислите, че за спасението на единъ демократиченъ режимъ тѣ ще хвърлятъ своитѣ синове и материални срдства? Не, за тѣзи отвлѣчени принципи Англия и Франция не ще се биятъ, тѣй както нѣма да се биятъ и други. Напротивъ, може да стане нѣщо по-друго отъ онова, което се е предполагало, за ужасъ на ония, които не сѣ го допусkali. А то е следното.

Азъ четохъ не преди много време въ „Последния новостъ“ едно съобщение отъ Москва, споредъ което г-нъ Сталинъ не билъ далече отъ мисльта да сключи споразумение съ г-нъ Хитлеръ. Това бѣше една сензация, за която се твърдѣше, че е безъ основание. Днесъ, обаче, достоверностъ на това съобщение придава единъ голѣмъ институтъ на френския парламентъ — неговата комисия по външнитѣ работи. Има едно съобщение въ вчерашния брой на в. „Зора“, въ което се казва следното: (Чете) „Указанията, че може да настѣпи подобрене на отношенията между Германия и Русия, не минали незабелязани, споредъ в. „Таймсъ“, въ Парижъ. Комисията по външнитѣ работи на френската камара намѣрила новинитѣ доста сериозни и натоварила своя представителъ г-нъ Мистлеръ, съ задачата да поиска информации отъ министъръ-председателя г-нъ Даладиѣ, министъра на външнитѣ работи г-нъ Жоржъ Боне и министъра на търговията, относно доставкитѣ на желѣзни руди и сурови материали, направени на Германия отъ Русия, и доставката на оръжия, които можело да бжде направена на Русия отъ Германия“. В. „Дейли Телеграфъ“, по-нататъкъ, съобщава, че се увеличава броя на германската търговска делегация, която отива въ Москва. Днешнитѣ вестници пѣкъ съобщаватъ, че г-нъ Шнуре, познатъ като довѣренъ човѣкъ на Хитлеръ, вѣщъ стопановедъ, но и ловѣкъ дипломатъ, ще отива въ Москва, за да урежда засилването на търговскитѣ връзки съ Русия, а може би и политическитѣ.

Председател Стойчо Мошанов: (Звъни) Времето Ви изтече.

Георги Петров: Ще имамъ предвидъ. — Г-да! При тая международна обстановка, при това, както казахъ, калейдоскопично движение на събитията и при тази дезориентация на много и много велики сили и голъми държавници, нима малка България може да остане съ своитъ предубеждения и да не си отвори очитъ, да види, какви сж ходоветъ на международната политика и да се приспособи къмъ тѣхъ? Азъ искамъ бдителностъ, азъ искамъ активизиране на външната политика, азъ искамъ политика, къмъ която да бжде привързанъ и самиятъ народъ; азъ искамъ да се постигне единение най-напредъ въ самия народъ и да се привърже той къмъ тая политика, защото чрезъ него тя ще бжде осъществена. Азъ не съмъ съ това песимистично схващане за отношенията на народа къмъ неговитъ идеали, каквото отъ тая трибуна изразиха нѣкои господа. Азъ съмътамъ, че надъ нашитъ дребнави партийни смѣтки, надъ интереситъ на нашата вътрешна политика стоятъ голъмитъ интереси на нашата външна политика. Нашиятъ народъ нѣма да се откаже да изпълни своята историческа задача, но за това се иска вътрешно сцепление, това налага обединение на силитъ, това изисква и организация на държавата това иска, най-сетне, да престанатъ и тѣзи интриги отъ вътрешно естество, които смущаватъ нашия животъ отъ нѣкое време насамъ.

Ние снощи чухме обясненията на г-нъ Цанковъ и това ме задължава да кажа нѣколко думи Г-нъ Цанковъ, който провъзгласи смъртта на политическитъ организации преди 19 май, които той сразилъ, а 19 май дошелъ, за да сложи кръста, надгробната плоча отгоре имъ, не отговори на моя въпросъ: защо сж представителитъ на тѣзи политически организации той подписа писмото до Негово Величество Царя, съ което тѣ поискаха ауденция, за да наложатъ своето схващане по вътрешното положение.

Г-да народни представители! Тази акция е проявление не на загриженостъ къмъ интереситъ на страната, но тя е проявление на властогонски нагонъ. Защо — азъ ще се мотивирамъ. При наличността на Парламентъ, една акция отънѣ нѣма никаква стойностъ. Парламентътъ е на своето може да се действува. Който действува задъ гърба на Парламентътъ ще ги решава. Задъ гърба на Парламента не може да се действува. Който действува задъ гърба на Парламента, той иска — забележете тая моя мисль — да се приспособи къмъ методитъ на онѣзи, които и днесъ сж съ тъмни намѣрения и конспириратъ противъ държавата. (Ръжкоплѣскания отъ дѣсно)

Нѣкой отъ дѣсно: Който върви изъ тъмнитъ пѣтища, той е разбойникъ.

Георги Петров: Г-да народни представители! Отъ кжде е това схващане? Азъ съмъ длъженъ да разгранича ролитъ. (Оживление въ дѣсно) Моля ви, трѣбва да бжде обективенъ до край.

Председател Стойчо Мошанов: (Звъни) Г-да! Дайте възможностъ на оратора да свърши.

Георги Петров: Азъ не турямъ на една нога съ тия, които сж подписали писмото, и г-нъ Гичева. Азъ чухъ неговитъ обяснения по този въпросъ и ги приемамъ. Това писмо до Негово Величество Царя е проявление на методитъ на действие на старата ржководна политическа генерация. Азъ имамъ основания да я атакувамъ отъ тая трибуна, макаръ и съ рискъ да оставя впечатление у васъ, че имамъ нѣкакво особено разположение къмъ възгледитъ на дѣсницата по този въпросъ. Азъ трѣбва да изтъкна, че въ първия проектъ на писмото до Негово Величество Царя се е искало отъ него създаването на парламентарно-конституционно управление. Този проектъ, за честъ на г-нъ Кръстю Пастуховъ, е билъ изработенъ отъ него. Впоследствие, въ съвѣщанията на тия, които сж подписали този проектъ, въ които не е участвувалъ г-нъ Гичевъ, думата „парламентарно“ е изхвърлена и е поискано „народно конституционно управление“. Защо?

Александъръ Цанковъ: Това не е истина.

Георги Петров: Това е истина, г-нъ Цанковъ, и Ви моля да не ме опровергавате, защото ще се позова на хора, а азъ не желая да Ви излагамъ толкова много. Това показва, че господата не желаятъ да се облѣгнатъ на този Парламентъ.

Христо Мирски: Свържете първото писмо съ второто.

Георги Петровъ: Второто писмо, г-нъ Мирски, следъ реакцията, която се яви въ обществото, цели да смекчи тѣзи изрази. То, обаче, не измѣня мисльта въ съзнанието на тия господа, които сж подписали писмото, за значението на тоя Парламентъ.

Г-да народни представители! Азъ много държа на тоя Парламентъ, не само като институтъ, а държа и за неговия съставъ. И азъ съмъ убеденъ, че, малко смущаванъ отъ тия, които разстроиха нашия политически животъ по-рано, този Парламентъ може да бжде днесъ, въ смутнитъ времена и при интригитъ, които въ тъмнитъ кошета на нова смѣтка се насочватъ срещу политическитъ свободи на българския народъ, една здрава опора. (Ръжкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Тая стара ржководна политическа генерация, споредъ моитъ разбирания, отдавна е изиграла своята роля. Не говоря тръа, за да се спогодя съ васъ (къмъ народнитъ представители отъ дѣсно и центъра), и не поддържамъ тая мисль, защото и у васъ има днесъ хора, които я сподѣлятъ, за да помислите, че искамъ да ви се понаравя. Тая мисль азъ съмъ поддържалъ още въ 1933 г., и тя е изложена въ една моя речъ, която е печатана, за да нѣма право никой да каже днесъ, че азъ искамъ да се приспособя къмъ васъ. Въ тази речъ азъ съмъ казалъ: (Чете) „Въ тѣзи времена, когато народитъ кипятъ, когато се зараждатъ устоитъ на новото управление, когато днешниятъ стопански строй отстъпва на пристѣпнитъ на живота, когато дѣлото на срѣднитъ съществування се изнася на преденъ планъ, ние не можемъ да оставимъ дѣлото на България въ ржцетъ на една група политици, мисльта и волята на нѣкои отъ които е вече убита отъ артериосклероза“. Тая мисль съмъ поддържалъ по-рано, за да имамъ основание да я изнеса и сега. Мислите ли вие, че е възможно нѣкакво струдничество между хората, които сж подписали това писмо? Не Възможно сж само игри, възможно е само злопоставяне на всички.

Съ болка трѣбва да кажа, че следъ преврата, когато настѣпи времето да се помисли за пречупване линията на нашето политическо развитие; когато трѣбваше да се повикатъ народнитъ сили на борба за премахване на режима, три години се водиха между господата преговори, за да се образува съглашение и голъмиятъ споръ бѣше, кой да подпише пръвъ писмото до Негово Величество! Какъ да вървамъ, че въ тия тревожни времена, когато сждбата на нашия народъ изобщо е на рискъ, когато ще се разрешаватъ голъмитъ проблеми на нашия народъ, утре, когато ги вида на тая маса (Сочи министерската маса), ще мислятъ за България и нѣма да се ржководятъ отъ своитъ дребнави амбиции?

Когато влѣзохъ за пръвъ пътъ въ тая Камара, пристѣпихъ прага и съ страхопочитание къмъ голъмитъ хора на нашето управление — тукъ имаше и голъми хора — но същевременно азъ видѣхъ колко дребнави, колко филистерски дребнави сж били мнозина, които по различни пѣтища сж успѣли да се качатъ на най-високото мѣсто на нашата държавна иерархия, срещу което азъ трѣбваше да се боря. И днесъ съмъ длъженъ да реагирамъ срещу домогванията имъ, на нова смѣтка да установятъ другъ редъ на нѣщата въ нашата страна.

Азъ, обаче, не ви давамъ съ това основание да мислите, че, осмждайки лошитъ проявления на едно забравено политическо минало, вие можете да вървите по пѣтищата, по които сте тръгнали днесъ. Ако искате да се създаде по-добъръ редъ и да осъществимъ нашитъ национални идеали, най-напредъ трѣбва да способствуваме да се извикатъ на работа живитъ народни сили, да дадемъ възможностъ за проявление на националния духъ, да дадемъ възможностъ за свободно проявление на политическата мисль въ България, да влѣземъ въ живъ контактъ съ нашия народъ, да възстановимъ неговитъ свободи, да направимъ достѣпни идеитъ, които развиваме тукъ отъ тая трибуна, за да го привържемъ къмъ дѣлото на държавата, за да можемъ да осъществимъ голъмитъ задачи, които страната има.

И азъ още веднажъ подчертавамъ: съ силитъ, които има тукъ, на тая задача, на тая пужда днешниятъ Парламентъ може да отговори. Този Парламентъ, който прояви толкова тактъ, който прояви толкова еднородие по много въпроси; този Парламентъ, въ който азъ виждамъ съзнанието за много добри разбирания на въпроситъ, които влнукватъ нашата общественостъ, но който още нѣма волята да изрази това съзнание, за да го наложи на нашето политическо управление; този Парламентъ, въ процеса на своята дейностъ, неминуемо ще дойде до съзнанието, че надъ министерскитъ мѣста стои България, че заради България трѣбва да се забравятъ различията, защото и въ тая страна (Сочи въ дѣсно и къмъ центъра), и въ тая страна (Сочи

въ лѣво) трѣбва да се създаде единство, въ силата на което ще намерим възможности за разрешение на нашите проблеми.

Г-да народни представители! България се населява от един хомогенен народ, България има това преимущество на Балканите, че не е разяждана от вътрешни национални борби и затова тя ще има светло бъдеще. Въ най-плодородната и най-китната част на Балканския полуостров. Богъ отреди единъ жът за този народъ. Той го подтикна да напусне Волжскитѣ степи и да трѣгне на югъ, като му определи да играе една голѣма роля на Балканите и съ това определи неговата историческа мисия — да създаде здрава национална държава тукъ, въ сърцето на Балкана, и да бѣде носителят на идеала за социална правда, да бѣде пръв пионеръ на културното поле. Нашият народъ при всички превратности въ своята съдба, осъществява тази историческа мисия. Той създаде първото българско царство — великолепна държавна организация за онова време; следъ това дойде блѣсковото дѣло на Иванъ Асенъ II, което очерта границите на България такова, каквито бѣха необходими за нейното съществуване и свободно развитие; по-нататкъ дойде третото българско царство, като единъ живецъ въ основата на онова грандиозно дѣло, което провидението е предопредѣлило да изградимъ. Ето това сѣ елементите на тоя пръв съставъ на историческата мисия на българския народъ. Вторият елементъ въ неговата мисия е онай блѣскава страница въ културната история на народа, която българският самобитенъ духъ, българската самобитна философия създаде въ срѣдните вѣкове — богомилството. Богомилството е единъ отъ най-блѣскавите изрази на нашия националенъ духъ. То нѣма значението и влиянието на едно учение само тукъ, у насъ, то е социално-политическо и религиозно учение, което прекарало границите на България и чрезъ черквата въ Катаро премина въ Франция, където създаде движението на албигойците, а отъ тамъ повлия върху обновлението на Германия и създаде първите духовни предпоставки за реформацията.

Единъ народъ съ такава историческа мисия и съ такава проявление ще има бъдеще. Азъ вѣрвамъ въ бъдещето на българския народъ, и ако вие не сте съгласни съ мене, азъ ви моля да извикате въ паметта си виденията отъ историческото минало на българите и тогава ще си спомните, какъ съ своята непобедима и хвърковата конница Исперихъ премина Дунава, за да постави въ Добруджа, въ Онгъла, първите основи на българското царство и слѣзе по-късно на югъ, въ равнината при Плиска, гдето паметниците на българското могѣщество и днесъ свидетелствуватъ за героичния духъ на нашето племе, за да предизвикватъ въ душите ви възторгъ къмъ величието на старите български ханове. Вие ще си спомните за великата епоха на Преславъ. По-после, затворете си очите и нека въ дръмка да мине тежката епоха на робството, за да се разкрие свѣтлото дѣло на Асеновци и голѣмият бой при Клокотница, гдето Иванъ Асенъ II разреши голѣмата държавна проблема за съществуването на България. Той отвори съ бой пътя на българските витязи къмъ Егейския брѣгъ и утвърди владичеството на България надъ Тракия, за да може да продължи своето дѣло по-нататкъ. Съ това утешение забравете и второто робство, за да дойдете на нова смѣтка до буйния подемъ на неугасващия български националенъ духъ, който чрезъ възбуждането, чрезъ революционните борби, чрезъ освобождението и чрезъ новите подвизи, зарежистрирани неотдавна, прояви нови усилия да осъществи своята блеснува държавност на Балканския полуостровъ.

Азъ вѣрвамъ въ успѣха на тоя народъ. Тоя народъ не може да бѣде спрянъ отъ нищо, той ще тържествува. И ако нѣкой мисли, че въ моите оценки, въ моите констатации, азъ се въодушевavamъ отъ миражи, азъ мога да му отговоря, че не само азъ гледамъ на българското дѣло съ такава въодушевление; съ такава въодушевление се отнасятъ къмъ него и вие, и ония, които сѣ вънъ и които следятъ нашето дѣло тукъ и слушатъ нашите слова. Всички сме въ единъ духъ, съ едно чувство, съ единъ нагонъ къмъ осъществяването на нашите идеали.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Георги Петровъ: И тъкмо това въодушевление е гаранцията, че тѣзи днешни миражи утре ще станатъ действителност, за да възвеличимъ името на българския народъ и да му създадемъ жадуваното благоденствие. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председател Стойчо Мошановъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Димитъръ Гичевъ.

Димитъръ Гичевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Днесъ не само у насъ, но поради тревожното време, което преживява свѣтътъ, навсякъде 9/10 отъ вниманието на народите и на много управници е ангажирано отъ въпросите на външната политика. Едно частие е, че следъ като цѣли петъ години въ България открито и публично не можеше да се разисква по тѣзи въпроси, днесъ вече отъ трибуната на Народното събрание ние можемъ да изкажемъ нашите гледища по тѣхъ. И азъ трѣбва да изкажа моето дълбоко съжаление за тая нова практика, която виждамъ за пръв път въ българския Парламентъ: да се говори за външна политика и нейниятъ ръководител да не присъствува на разискванията.

Иванъ Петровъ: Колко пъти се говори, г-нъ Гичевъ, по тая външна политика!

Димитъръ Гичевъ: Никога не е било това.

Иванъ Петровъ: Все по външната политика се говори!

Председател Стойчо Мошановъ: Г-да народни представители! Недейте повдига единъ въпросъ, който е въ властта на председателството да го разреши. Следъ нѣколко минути, г-нъ Гичевъ, ще дойде г-нъ министъръ-председателятъ.

Иванъ Петровъ: Ужъ по 15 минути може да се говори, а говорятъ по част и половина.

Председател Стойчо Мошановъ: Г-нъ Петровъ! Моля Ви, седнете на мѣстото си. Вие нѣма да оправдавате г-да министрите. Азъ ще ги оправдавамъ за тѣхното отсъствие. Прая Ви бележка.

Иванъ Петровъ: Азъ Ви благодаря, но и азъ Ви правя бележка на Васъ, защото 15 минути се позволява да се говори по правилника, а вие ги оставяте да говорятъ по част и половина. Какъ така? И ние имаме нерви.

Председател Стойчо Мошановъ: Моля, моля! Седнете на мѣстото си. Председателството Ви благодари за бележката, която му правите, но счита, че това е само въ неговъ активъ, а не въ неговъ пасивъ.

Стефанъ Цановъ: Азъ моля да не говори никой, а да направимъ единъ молебень за националната държава.

Димитъръ Гичевъ: Г-да народни представители! Азъ съмъ доволенъ отъ заявлението на председателството, че, макаръ и съ едно закъснение, ръководителятъ на външната политика ще бѣде тукъ, защото иначе може да се помисли, че онай еретична мисълъ, казана снощи отъ единъ отъ говорителите, че не сѣ народите, не е обществото, не е Парламентътъ, който определя външната политика на дадена страна, може да бѣде усвоена. А нѣма по-опасно и фатално нѣщо отъ това, да се смѣта, че външната политика на единъ народъ — и то народъ толкова много изстрадалъ поради това, че и въ миналото външната му политика се е вършила на тъмно, че и въ миналото тая външна политика не се е съобразявала съ здравия народенъ инстинктъ, че и въ миналото тя се е вършила отъ хора, които сѣ гледали на нея като на едно тайнствено богослужение — трѣбва да се извършва далечъ отъ погледите на профаните и много често, мимо ярко и твърдо подчертаното разбиране и подчертаната воля на гражданите. Това отнѣшение къмъ въпросите на външната политика, тая неотговорност, тая отдалеченост отъ народния контролъ сѣ едни отъ голѣмите причини за нашите национални нещастия. 16 юний 1913 г. — нима това бѣше дѣло на българския народъ, нима това бѣше грѣхъ на българската общественост? 1915 г. — епохални ще останатъ борбите на тогавашната опозиция, особено онай паметна срѣща, която тѣ имаха съ бившия царъ Фердинандъ. Представителите на народа изпълниха своя дългъ. Други бѣха глухи, поведоха ни по пѣтица чужди на националните интереси, за да станатъ днесъ разискванията, дебатите по външната политика, едни дебати само за болките, само за нещастията на българския народъ.

Г-да народни представители! Цѣли 20 години вече сърцето на българина е наранено. Наранено е съ она миренъ договоръ, който дойде като резултатъ, отъ една страна, на грѣшките на българската външна политика, отъ друга страна, като резултатъ на она неправди, които легнаха въ основите на всички мирни договори. И голѣмата война, която приключи съ тия договори, трѣбваше за лишенъ пътъ да подчертае, че никоя война не може да раз-

реши спорните въпроси въ свѣта; че всѣка война създава условията за нови недоволства, за нови съблѣсквания, за нови стѣлкновения между народитѣ. И ние видѣхме, че нѣмаше нужда да изтекатъ столѣтия, достатъчно бѣше да минатъ само нѣколко години, за да почнатъ мирнитѣ договори да се рушатъ, да гниятъ, да се измѣнятъ, безъ намѣса на въоръжена сила.

Вие знаете, че още въ 1926 г. се измѣниха мирни договори. Въ 1926 г. на българското правителство бѣше наложена една конвенция за изселване на българското население въ Тракия. После, въ 1931 и 1932 г. имаме също една промѣна на мирния договоръ по отношение на нашитѣ репарационни задължения. По-нататъкъ имаме също една мѣлчалива промѣна съ вдигането, съ премахването на военно-контролния органъ отъ нашата страна. И днеска, когато свѣтътъ отново се намира на синура между мира и войната; когато никой не може да знае какво ще му допесне утрешниятъ день; когато отношенията между държави, макаръ и много по-далечни отъ насъ, се отразяватъ и на положението тукъ у насъ, на Балкана; когато много договорни, съюзни отношения, установени и продължаващи се вече съ години, се видоизмѣнятъ — нѣма абсолютно никакво съмнение, че онуй, което нѣкога, въ първѣтъ години на опияненето следъ войната се смѣташе за вѣчно, че договоритѣ сѣ вѣчни и че оня, който приказва за тѣхното ревизиране, приказва за война, не е истина.

Нѣма вѣчни договори, г-да народни представители. Историата не помни договоръ, който да е преживѣлъ единъ вѣкъ. Франкфуртскиятъ, най-дълготрайниятъ договоръ, трая само 48 години, а други сѣ траяли по 5, по 10, по 15 години. И днесъ, ако е сложенъ отново въпросътъ за ревизия на договоритѣ, нека не се смѣта, че съ това се слага барутъ въ основитѣ на мира, че съ това мирътъ на нашата планета е застрашенъ. При днешнитѣ обстоятелства, следъ като България бѣше победена, следъ като бѣхме разгромени, следъ като ние видѣхме погребани надеждитѣ на много поколения, следъ като видѣхме оная енергия, оная ентузиазъмъ и оная колосални жертви, които вложи българскиятъ народъ за реализиране на своитѣ национални идеали, отишли на халосъ — кои сѣ и кои могатъ да бждатъ задачитѣ и целитѣ на нашата външна политика?

Азъ и мнозина тукъ като мене трѣбваше съ радостъ да чуемъ признанието отъ хора, които не сѣ били въ миналото въ нашата срѣда, отъ хора, сѣ които въ миналото сме били на различни фронтове, между насъ и тѣхъ е зѣла грамадна пропастъ, кръвъ, ако щете, че политиката на България начертана непосредствено следъ сключването на договора за миръ — тоя договоръ, който Стамболийски бѣше оставенъ самъ да подпише — продължава да се следва и днесъ.

Коя бѣше тая политика, г-да народни представители? Стамболийски я формулира тѣй, както той можеше, много кратко: (Чете) „Задачитѣ на нашата външна политика сѣ: изпълнение на договоритѣ. Съ това се занимава нашата външна политика. Въ това влиза грижата ни за изпълнитѣ — да видите колко тежести имаше, съ какво тежко наследство имаше да ликвидира това управление — за бѣжанцитѣ, за обезоръжаването, грижата за окупационнитѣ власти, за военната комисия, за репарационната комисия, за допълнителната комисия по обезоръжаването и унищожаването на недоунищожениитѣ военни материали, за възспиране на четини и т. н.

Вие си спомняте съ какво презрение гледаха на България нейнитѣ съседи и великитѣ сили. Два обръча — единиятъ голѣмъ, на великитѣ сили, и единъ малъкъ, на нашитѣ съседи — ни притискаха. Ние не посегнахме брутално на тѣхъ. Но ние оставихме времето да ги разкъса, оставихме ги да ръждясатъ, и съ нашата миролюбива политика постепенно, лека-полека се освобождаваме отъ тѣхъ. Ние направихме всичко възможно, за да се срине тая стена на умраза между насъ и съседитѣ.

Ние имаме също и грижа за излаза на Егеп. Азъ казахъ на нашитѣ победители, че ние сме онеправдани, че, лишени отъ този отворъ — излазътъ на Егеп — задушава се икономическото развитие на нашия трудолюбивъ народъ и че тѣ, които сѣ гарантирали този излазъ, рѣко или късно ще трѣбва да го дадатъ. Ние сме миролюбиви, ние сме свили бойнитѣ знамена, но единъ народъ, съ който тѣ икономически ще се свързватъ, има нужда отъ единъ такъвъ излазъ, отъ единъ такъвъ по-прѣкъ пътъ съ тѣхъ. Тѣ изслушаха това, изслушаха и друга една точка за правата на малцинствата, изслушаха всичко онова, което интересуваше България и което не бѣха чували.

Кои бѣха срѣдствата за реализиране на така ясно, смѣло и решително поставенитѣ задачи въ единъ моментъ, когато между насъ и нашитѣ съседи кръвта не бѣше засъхнала, когато още гробовѣтъ по бойнитѣ полета не бѣха бурени-

сали? Задачитѣ бѣха ясно опредѣлени, срѣдствата бѣха посочени — срѣдствата на мирното разбирателство, на добротото съседство. Дължа да кажа, че двата жѣлѣзни обръча на умраза, на недоверие сѣ разрушили, че идентѣ за миръ и трайно съседство сѣ вече посадени. Водата на разбиране, миръ и приятелство е пусната вече между насъ и нашитѣ съседи. И тя ще тече и ще си проправя коритото. (Ръкоплѣскания отъ лѣво) Не може да устои никаква сила на идентѣ, които сѣ справедливи, които се коренитѣ въ живота, които сѣ легнали въ душата на народа. Азъ съмъ казвалъ и другъ пътъ, че нѣма да атакуваме нашитѣ съседи съ пушки и тонове, защото все катастрофи подучаваме. Оттукъ нататъкъ ще атакуваме нашитѣ съседи съ нашитѣ идеи за сближение, за балканско единение. И тѣ нѣма да устоятъ, тѣ ще капитулиратъ, защото идентѣ сѣ по-силни отъ оръжието. (Ръкоплѣскания отъ лѣво)

Водата, г-да народни представители, е пусната. И всички опити, тая вода да бжде заприщвана, всички опити, тая вода да бжде отбита въ друга посока, не можахъ да дадатъ резултатъ. И днесъ, когато азъ чувамъ това всеобщо признание, следъ като залудо се пропадѣха много години и се прѣстѣ нормалното провеждане на тая политика, всички можете да си представите, ако тя бѣше проведена, въ колко по-друга обстановка и въ колко по-друго положение днескашнитѣ събития щѣха да сварятъ нашата държава. Но когато чувамъ азъ това признание, когато чувамъ тукъ и всички оратори, изредили се да говорятъ по бюджета на Министерството на земедѣлството, неволно предъ мене възкрѣсна образътъ на оная, който, следъ като се уморилъ да гои Христа, следъ като напразно хабилъ сили и енергии да унищожи християнството, трѣбвало да се отпунте и да извика: „Галилеянино, ти победи“. И ние трѣбва да констатираме, че както по въпроситѣ на нашата земедѣлска политика, както по въпроситѣ на нашата вътрешно-стопанска политика, така и по въпроситѣ на нашата външна политика, идентѣ на земедѣлското движение на Стамболийски побѣдиха. (Ръкоплѣскания и викове „Браво“ отъ лѣво)

Но, г-да народни представители, за да провеждате една външна политика, не е достатъчно само да създадете известни формули. Отъ много голѣмо значение е, кой води тая политика и отъ кого тая политика се подкрепя. Вие знаете, че по едни и същи ноти може да излъзатъ различни хора на сцената на народната спера и единъ ще извика аплодисменти, единъ ще накара публиката да полудѣе отъ възторгъ, а другъ може да я накара да извади свиркитѣ и да го смѣкне отъ сцената. И ако за голѣмитѣ държави, каквито сѣ Франция, Англия или други, това е отъ помалко значение, защото евентуалнитѣ имъ грѣшки могатъ да бждатъ покрити отъ голѣмата материална и нравствена мощъ на тия страни, за една малка страна, каквато е България, това е недопустимо.

Днесъ, когато за насъ, за българската общественостъ, сѣ ясни въпроситѣ на българската външна политика, азъ бихъ желалъ да се знае, г-да народни представители, че обстоятелството, какво тия въпроси отъ известно време насамъ като че сѣ изоставени — за тѣхъ се не говори, по тѣхъ се не върши нищо, за тѣхъ едва ли не е забранено да се мисли — не значи, че тѣзи въпроси не съществуватъ. За една справедлива кауза, за една народна кауза срокове нѣма, тѣ сѣ давностъ не се покрива, тая политика винаги може да бжде предявена. Азъ бихъ желалъ най-добросъвестно да заявя, че не се ръководимъ отъ желание отъ всичко да правимъ стрели срещу политиката на правителството — достатъчно сѣ стрелитѣ, които можемъ да изковаемъ срещу него отъ неговата вътрешна и неговата стопанска политика; отъ външнитѣ въпроси, отъ голѣмитѣ въпроси на външната политика, които сѣ въпроси на нашата национална независимостъ, които сѣ въпроси на нашето утрешно съществуване, ние не търсимъ да правимъ стрели за борба срещу режима. Но ако ние сме принудени все пакъ да кажемъ пѣщо, което нѣма да се хареса, повѣрвайте, това го правимъ само заради туй, защото имаме ясното съзнание за голѣмата отговорностъ, която всички ние ще попесемъ, ако пропуснемъ въ единъ моментъ като сегашния да изпълнимъ своя дългъ.

Азъ бихъ запиталъ: пропусна ли сѣ известни моменти отъ нашата външна политика? Направила ли е нашата външна политика онуй, което можеше, което бѣше длъжна да направи, за да докаже, че ние сме прави по тия въпроси, които сѣ сложени, непосредствено следъ Ньойския договоръ за миръ, които непосредствено отъ тогаваше сѣ слагатъ? Направила ли е нашата външна политика, направила ли нейнитѣ ръководители нищо, за да бждемъ разбрани и отъ нашитѣ съседи, и отъ по-далечнитѣ народи? Направено ли е нѣщо, за да можемъ да намеримъ, да спечелимъ приятели на нашата национална кауза? — Не!

Г-да народни представители! На насъ ни се казва: мълчете, не плачете; на добруджанци се казва: не тъгувайте по вашата загубена Добруджа; на тракийци се казва: сж-щото: мълчете, защото мълчанието е злато! Чухме ли ние апелъ къмъ будната обществена съвѣст, къмъ всички събудени, неприспани човѣшки съвѣсти, че българскиятъ народъ има право да запази своето мѣсто подъ слънцето? Не! Да не разсърдимъ нѣкого! Кого? — Нима когато ние излъземъ и заявимъ, че искаме, въ името на добре разбранитѣ интереси на балканскитѣ народи, да сложимъ открито и честно на мирно разрешаване всички въпроси, които съществуватъ между насъ, това значи, че желаемъ война? Кога азъ мълча? Ако азъ мога да вода война, ако желая да вода война, азъ тогава ще мълча. Но когато съмъ миролюбивъ, когато желая съ мирни срѣдства да постигна едно разрешаване на въпроситѣ, азъ открито и честно ще приказвамъ и ще ги сложа на разискване.

Наистина, г-да народни представители, ние имаме сключени отъ войнитѣ насамъ нѣколко споразумения съ нѣкои отъ нашитѣ съседи. Ние имаме най-напредъ пакта за вѣчно приятелство — предстоящъ да бѣде подновенъ — съ нашата югоизточна съседка Турция. И все пакъ, мене ми се струва, че между насъ и тоя нашъ съседъ, съ който нѣмаме вече никакви спорни въпроси, съ който по силата на една повеля на съдбата ние трѣбваше цѣли вѣкове да живѣемъ въ съжителство, въпрѣки това, че не съществува нѣщо, което да може да ни раздѣля, което да прѣчи за една истинска дружба, има една ледена стена и отъ време на време ставатъ инциденти тукъ и тамъ, които помрачаватъ тия отношения и ги правятъ да не бждатъ такива, каквито всички въ България бихме желали да бждатъ. Защото, г-да народни представители, следъ като тамъ нѣма вече никакво българско малцинство, следъ като има една граница, която всички ние признаваме като една необходимостъ за сигурността на проливитѣ, които сж въ тѣхни рѣце, нѣма, смѣтамъ азъ, никакво мѣсто за подозрения, за недовѣрие и за хладнина между двата съседни народа.

Ние виждаме нашитѣ непрекъснати усилия, кога съ успѣхъ, кога безъ успѣхъ — поради причини, за които говорихъ — да бждемъ на ясно и съ нашата западна съседка. Вие знаете, че още преди 19 май стана среща между двамата държавни глави; стана посещение, визита на нашъ министъръ-председателъ въ Бѣлградъ; дойдоха и тѣ тукъ; сключи се единъ пакъ за вѣчно приятелство. Г-да народни представители! Наистина, какво по-хубаво отъ едно искрено и вѣчно приятелство? Но азъ бихъ желалъ да запитамъ: може ли една здрава, една трайна политика да бѣде изградена само върху едни формули много красиви, но празни по съдържание? Пактъ за вѣчно приятелство! — Хубаво. Но когато го отворимъ, ние не можемъ да видимъ съдържание. Кѣде сж причинитѣ? Следъ като двата съседни народа платиха такава тежка данъ и на грѣшкитѣ на своитѣ управници, и на вмѣшателството на извънбалкански сили — защото много голѣми държави тукъ, на Балканитѣ, иматъ интереси, които сж свършено чужди и свършено противни на интереситѣ на самитѣ балкански народи — ние виждаме, г-да народни представители, и следъ 20 години тая наша воля да живѣемъ въ миръ, да живѣемъ въ приятелство, заключена само въ единъ пактъ. Крайно време е тоя пактъ да бѣде одухотворенъ, защото само красивитѣ формули, само поетичнитѣ излияния, само фразитѣ не сж достатъчни.

Азъ, г-да народни представители, смѣтамъ, че на тая идея за сближение много повече щѣше да се послужи, ако — независимо отъ конкретнитѣ задачи, съ които се е натоварила — граничната ликвидационна комисиия точно въ тоя моментъ не бѣше се заела съ вършенето на своята работа. Защото въ единъ моментъ, когато ние смѣтаме, че, по силата на една желѣзна необходимостъ, въ името на своето самосъхранение, въ името на това да се запазятъ и да не станатъ орждия и пионки въ голѣмата шахматна игра на нѣкои голѣми народи, тия два народа трѣбва да живѣятъ въ разбирателство по между си, не би трѣбвало да се напомня съ тая комисиия, че трѣбва да се ликвидира въ имотитѣ на тия, които би трѣбвало да иматъ право и отсамъ и отатѣкъ границата еднакво да имъ бждатъ господари и да си ги работятъ.

Г-да народни представители! Една голѣма трагедия е, че когато България е желала да се разбере съ нѣкои отъ своитѣ съседи, други сж смѣтали, че това разбирателство непременно се насочва противъ тѣхъ. Нека се надѣваме, че отъ ясността, която ще бѣде внесена както въ целитѣ, така и въ методитѣ на нашата външна политика, ще се разбере, че ние не търсимъ едни, за да ги използваме противъ други; че ние не желаемъ чрезъ интриги да сѣемъ смето на раздора тукъ, на Балканитѣ.

Искамъ, въ тоя редъ на характеризиране нашитѣ отношения съ нашитѣ съседи, само съ нѣколко думи да се спра на отношенията ни съ нашата северна съседка, чието приятелство за насъ е ценно, но и за която приятелството на единъ 6-милionenъ народъ, който има съ нея една граница повече отъ 600 км., не може да бѣде безразлично. Едва ли, г-да народни представители, е имамо по-добри и по-коректни отношения отъ тия, които съществуватъ въ миналото между насъ и нашитѣ северни съседи. Та тамъ нѣкого намѣриха убежище всички голѣми борци, всички апостоли за нашето духовно възбуждане и за нашата политическа свобода. Но дойде 1912/13 г. за да спусне единъ тъменъ облакъ върху нашитѣ отношения. Подъ претекстъ, подъ предлогъ за запазване на равновесието, отношенията помежду ни бѣха помрачени.

Е добре, г-да народни представители, азъ се питамъ: не е ли дошло време старото приятелство между двата народа да бѣде подновено и положението до 1912 г. да бѣде възстановено? (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Ромѣния бѣше щастлива да реализира своитѣ национални идеали; Ромѣния постигна своето национално обединение; но днесъ Ромѣния — както и цѣлиятъ Балканъ — застрашена както въ своята стопанска, така и въ своята политическа независимостъ, трѣбва да разбере, че има нужда отъ приятелството на България, за да може това, което не е утопия, това, което става единствениятъ спасителенъ пѣтъ за милкитѣ, за дребнитѣ балкански държавници — „Балканитѣ за балканцитѣ“ — да бѣде реализирано, да бѣде осъществено. (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Защото, г-да народни представители, Балканскиятъ полуостровъ, поради своето географско положение, бидейки пѣтъ за Солунъ, бидейки пѣтъ за Цариградъ, бидейки пѣтъ за Багдадъ, е мѣстото, където сж се кръстосвали и се кръстосватъ много противни интереси. И голѣмъ дѣлъ за размирията на Балканитѣ — да бждатъ тѣ доскоро барутниятъ погребъ на Европа, огнище на размирици, на братоубийствени борби и войни — иматъ голѣмитѣ народи съ опититѣ имъ да разединяватъ балканскитѣ народи. Нима на насъ е позволено да забравяме своя роля, пагубна за балканското единство, пагубна за интереситѣ на малкитѣ балкански държави, която играше покойната вече Австро-Унгария? Днесъ ние, които сме приятели на себе си, но сме еднакво добри приятели и еднакво зарижени за общата съдба на всички балкански народи, смѣтаме, че е много по-полезно, много по-достойно, много по-честно открито да слагаме въпроситѣ. Ние не желаемъ да видимъ никого отъ нашитѣ съседи простичатъ на операционната маса — както стана съ други държави — за да дойдемъ тогава да предявимъ нашитѣ искания. Докато е време, докато не е станало късно, ние искаме най-честно, най-искрено: това, което ни разединява, това, което помрачава нашитѣ отношения, това, което може да ни постави единъ срещу другъ, да бѣде премахнато, за да можемъ единни да отстаиваме нашитѣ общи интереси.

Ето защо, г-да народни представители, следъ като ние сме заявявали, следъ като и цѣлъ свѣтъ днесъ знае, че България, военно отслабена следъ войнитѣ, финансово омалямошена, затворена въ една малка черупка, за постигане на своитѣ задачи, за реализиране на своитѣ въжделения, не търси авантюри, не търси войната — нѣма по-противно нѣщо отъ войната за българския народъ, всички българи днесъ сж миролюбци — трѣбва да каже, че когато се касае да бранимъ земята си, да бранимъ свободата си, всички ще се вдигнемъ като единъ — и живо и мъртво, и дървета и камъни ще станатъ — за да запазимъ нашето мѣсто на свободенъ народъ и правото си да живѣемъ независими тукъ на Балканитѣ! (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Таско Стоилковъ: Това е свършено право, но има нѣщо друго: книгата „Българското лѣто“ на Марселъ Дюнанъ! Публичинитѣ препорѣки и ангажирането въ лицето на малки и голѣми дипломати и на тогавашни държавници сигурно, ми се струва, докараха голѣмата катастрофа. Вие сте чели тая книга. Имаше едно Деклозиерово общество.

Димитъръ Гичевъ: Азъ не се боя отъ това, че е погледена правдата, защото никога следъ войни въ договоритѣ за миръ правдата не възкрѣсва; нѣкъде възкрѣсва, другаде се погребва; едни се удовлетворяватъ, други се онеправдаватъ. Но нека никой не мисли, че единъ народъ, лишенъ тукъ отъ своитѣ права, лишенъ тамъ отъ своитѣ права, откъснатъ насилствено отъ своята майка, току-така лесно би могълъ да бѣде асимилиранъ, да бѣде смѣненъ или би могло най-после да се накара да забрави своята бащина стрѣха. Едва ли има нѣщо по-силно отъ привързаността на човѣка къмъ неговото родно огнище, къмъ бащиния му кътъ. И ето, азъ можахъ да намѣря една дописка — която ще ви прочета — отъ единъ човѣкъ, който минаваше за интернационалистъ. А у насъ мнозина смѣтатъ тая категория хора за безотечественици, за които родъ и

родина, отечество, бащина земя — всичко това е чуждо. Азъ намбрихъ, г-да, какво е писатъ отъ Варна на 3 септември 1924 г. умрѣлиятъ преди нѣколко дни голѣмъ белгийски демократъ Вандервелдъ. Той пише: „Нѣкои наши приятели отидоха до граничната линия, за да стѣпятъ върху земята на доскорошната българска Добруджа, анексирана отъ Ромъния по силата на Ньойския договоръ. Секретарѣтъ на българската социалдемократическа партия, народенъ представителъ, който е родомъ отъ тази областъ, падна на колѣне и поиска да цѣлуе родната земя. Една млада жена се доближи до насъ, подаде ни цвѣта, които не увѣхвату, и ни каза: „Тѣзи цвѣта не увѣхвату, както нѣма да пресѣхнату никогашъ съзидатъ, съ които българската жена оплаква изгубената родина“. (Ржкоплѣскания)

Таско Стоилковъ: Богъ да прости тоя великъ покойникъ!

Дойко Петковъ: Тоя народенъ представителъ е Димитъръ Нейковъ.

Димитъръ Гичевъ: Г-да народни представители! Простено ли е на насъ, когато българскиятъ народъ има една права и свѣтла кауза, когато той даде толкова много доказателства за своята лоялностъ и за своето миролюбие, не само никѣде въ свѣта да не слагаме тия въпроси, но да не позволяваме, да преследваме съ срѣдствата на ограничението, съ изключителни закони, като тоя за цензурата, а даже и съ срѣдства беззаконни, непредвидени въ законитѣ, да пречимъ, да забраняваме на българскитѣ граждани да изразяватъ това, което и ржководителитѣ на външната ни политика сж длъжни да заявяватъ, да говорятъ? Защото, ако ние престанемъ да говоримъ въ тая онеправдана страна, въ тая озлочестена отъ две катастрофални войни страна, камънитѣ ще заговорятъ.

И азъ питамъ тогава: смѣтате ли вие, че се отслужва служба предъ олтара на българскитѣ национални интереси, когато не е позволено да се разисква по въпроситѣ на нашата външна политика? Смѣтате ли вие, че се услужва, когато не е позволено да се манифестира предъ цѣлия свѣтъ, че българскиятъ народъ, и лѣви и дѣсни, и въ села и въ градове, и учени и прости, иматъ една национална политика? Тѣ иматъ единъ стремежъ, тѣ горятъ отъ еднакъвъ огънь, тѣ сочатъ единъ пътъ. Защо това вие не го позволявате? Нима смѣтате, че свѣтътъ не знае, че българскиятъ народъ насила е възпрепятствуванъ да каже своята дума? Говоримъ за идеали, говоримъ за подготовка, но при правотата, при светостта на каузата, която защищавашъ, при помощта, която времето ти дава — защото то прогнива договоритѣ, то ги руши и всичко онова, което не е съобразно съ живота, то го премахва — все пакъ ти ще трѣбва да бѣдешъ силенъ. Само оня е уважаванъ, само на оня думата тежи, само оня е зачитанъ, който е силенъ.

Какъ ще постигне, г-да народни представители, единъ народъ своята сила? Азъ нѣма да откривамъ Америка, още Кубратъ го бѣше казалъ: когато е въ спомъ, кѣгато е наедно, когато е сплотенъ, когато е обединенъ.

Таско Стоилковъ: Съвършено право!

Димитъръ Гичевъ: Е добре, азъ ви питамъ: днесъ сплотенъ ли е българскиятъ народъ? Обединенъ ли е българскиятъ народъ? Вие ще ми кажете: да, днесъ нѣма партийни борби, днесъ нѣма митинги и протестни събрания, нѣма манифестации, нѣма разногласия по вестницитѣ, днесъ нѣма противни мнения. Това признаци ли сж, г-да народни представители, на обединение, на единство на българския народъ? Не. Нима въ единъ пленнически лагеръ, кѣдето нѣма препирни, кѣдето има непрекословно изпълнение нарежданията, кѣдето има изпълнение на заповѣди, вие смѣтате, че има единение? Вие смѣтате ли, че пленниците могатъ да бѣдатъ бойци, които да бранятъ държава и национални идеали да отстояватъ? (Ржкоплѣскания отъ лѣво) И когато вие искате да обрнете въ робъ българския народъ — защото нѣма друго име оня, който нѣма права на човѣкъ, който нѣма правата, гарантирани му отъ основния законъ, конституцията, който нѣма правото да говори свободно, който нѣма правото на съвремененъ човѣкъ, да пише свободно, който нѣма правото да се събира съ други, да обсъжда, да се организира — азъ ви питамъ да ми кажете: кѣде робитѣ сж били въ състояние да дадатъ свобода на други роби? (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Никѣде, г-да народни представители!

Недейте се чуди защо пропаднаха нѣкога българскитѣ царства. Ние сждимъ богомилитѣ, че сж разсипали цар-

щината, че сж отчуждили народа отъ държавата, а забравяме истинскитѣ виновници — ония, които бѣха обрнали народа на аргати. Той работѣше по земитѣ на бояритѣ и владичитѣ, той ходѣше облѣченъ съ сурови кожи, той ядѣше просеникъ, за да поддържа византийския развратъ въ Преславъ и Търново. И ето, когато тия хора не знаеха какво ще пазятъ въ тая земя, за тѣхъ бѣше безразлично кой бичъ ще ги бие, за тѣхъ бѣше безразлично на кого ще работятъ, за тѣхъ бѣше безразлично подъ чия нагайка ще пицятъ. И виждаме, сгромолясането дойде.

Днесъ ние изпълняваме нашия патриотиченъ дългъ, когато искаме да се вдигне похлупака, да се вдигне, както казва българскиятъ народъ „окупацията“ — нормалното време да дойде. Изключителни събития разбираме днесъ, два, месецъ, година; но едно временно положение, едно ненормално положение да се мжчате да го узаконите, да го направите постоянно и нормално — нѣма да успѣете! Алхимичитѣ, г-да народни представители, имаха една много правилна формула: „Не може да направи злато оня, който нѣма злато“. Не можете вие да организирате българския народъ, не можете да му дадете идеала, не можете да му дадете душата, защото вие сте чужди на неговата душа, далечъ сте отъ неговото сърдце и отъ неговитѣ възжеления. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Дайте му свободата, г-да! Не искаме да възкресявамъ, да реставрирамъ никого. Азъ не се боя, че като дадемъ свободитѣ на българския народъ, съ това ще реставрираме тая или оная политическа организация. Г-да народни представители! Не това искаме ние отъ васъ. Ние искаме да оставите българския народъ да си намбри формитѣ и начинитѣ на своето организиране. Защото вие напущате ги търсите, но нѣма да ги намбритѣ. А народътъ ги е намбрилъ преди 40 години. И, право е, много отъ партиянитѣ приличаха вече на обранъ бостанъ. Много отъ партиянитѣ водачи не водѣха нищо друго, освенъ своитѣ собствени сѣнки.

Е добре, ако всичко това е така, защо трѣбва една насилствена смъртъ? Ако действително вие сте носители на нѣщо ново, ако наистина вие носите факела, съ който ще освѣтявате трудния житейски пътъ на българския народъ, ако наистина вие сте вълшебниците, които ще го преведете презъ бурното море отъ татъкъ на спасителния брѣгъ, нима мислите, че тоя народъ, издигнатъ политически, врѣлъ въ мжки и теглила, устоялъ здраво на краката си следъ две страшни катастрофи, нѣма да види вашата свѣтлинка, нѣма да види вашия пътъ, нѣма да ви последва? Не, г-да народни представители!

Но вие това не му носите. Вие искате друго — да пресѣчете пътъ на неговото нормално и правилно развитие, да задръстите пътъ на народното господство и правото на народа да чертае посокитѣ, както на своята вътрешна, така и на своята външна политика.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Завършете, г-нъ Гичевъ!

Димитъръ Гичевъ: Почнахъ на 12¼ ч.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Почнахте на 12 ч. 20 м. Имате още 5 минути.

Димитъръ Гичевъ: Г-да народни представители! Не е безразлично за успѣха на дадена политика какъ се води тя, отъ кои срѣди се води и кои стоятъ задъ нея. Ние можемъ да обьявимъ — както миналата година се опитаме да обьявимъ — съ глашатаи, съ барабанчици, навсѣкѣде за голѣмитѣ дипломатически успѣхи на новия режимъ — споразумението въ Солунъ. Въодушевление имаше ли? Не. Защо? Защото нѣкой бѣше противъ това споразумение ли? Не, г-да народни представители, никой не можеше да бѣде противъ него. То не създаде никакво ново положение у насъ; чисто и просто едно положение, съществуващо отдавна, бѣше легализирано, бѣше узаконено — съ известни формални придобивки за насъ, съ известни фактически придобивки за други. Но, казвамъ, въодушевление нѣмаше. Защо? Защото този, който може да въодушеви, го нѣма. Вие може да сте магесници, ...

Иванъ Балканджиевъ: Г-нъ Гичевъ! Нѣмаше въодушевление тукъ, въ София, обаче въ провинцията имаше голѣмо въодушевление.

Димитъръ Гичевъ: ... вие може да сте истински чудотворци, обаче въодушевление нѣмаше.

Иванъ Балканджиевъ: Ношно време хората манифестираха.

Димитър Гичев: Г-н Балканджиев! Азъ знамъ, че по Вашия край имаше въодушевление. Но това въодушевление бѣше резултатъ на една заблуда. Истина ли е, че цѣлиятъ Родопъ се вдигна съ една надежда: Бѣло-море, Тракия? Истина ли е? Това го въодушеви.

Иванъ Балканджиев: И едното, и другото. Едното е предпоставка за другото.

Димитър Гичев: Това бѣше една заблуда за истинския смисълъ и истинското съдържание на Солунското споразумение.

Таско Стоилковъ: Вдигна се карантината.

Димитър Гичев: Г-да народни представители! Нѣмаше въодушевление, защото абсолютно никогашъ ключарятъ на затвора не може да предизвика въодушевление и празникъ въ душата на затворника въ килията. Затова нѣма въодушевление! Вие сте обърнали цѣлата страна днесъ на единъ голѣмъ затворъ. Та азъ питамъ, г-да народни представители, какви права днесъ имаме повече отъ правата на затворника?

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нъ Гичевъ! Азъ Ви продължавамъ времето, за да говорите по предмета — по външната политика — по не да говорите по вътрешната политика.

Никола Контевъ: Повече ли въодушевление и по-голѣма свобода ли имаше народътъ, когато вие въ манежитъ го командвахте и нареждахте листитъ, кой да бѣде народецъ представителъ?

Председателъ Стойчо Мошановъ: Продължете, за да заключите, г-нъ Гичевъ!

Димитър Гичевъ: Защо, г-да народни представители, да се смѣта, че не е въ връзка съ външната политика на държавата нейната вътрешна политика и това, кои сѣт тия, които сѣ се нагърбили съ провеждането на нашата външна политика? Защото, когато знаятъ, че вие сте едно слабо правителство, когато знаятъ, че вие сте едно правителство, за дѣ което стои народната умраза, а не народната привързаностъ, вие като правителство и вънъ сте слаби. Такова правителство нѣма да бѣде зачетено, то нѣма да бѣде послушано, то нѣма да натежни на никой везни, защото знаятъ, че надъ грижитъ за постигане на външни успѣхи, надъ грижитъ за разрешаване на външни въпроси, има една единствена грижа — грижата да не изтървемъ мѣстата си, грижата да продължимъ управлението си, защото — единъ пътъ въ живота и никога вече! Г-да народни представители! Уважавамъ ги тия господа, но никога вече, следъ като бѣде обнародванъ указътъ за уволнението имъ, никой отъ тѣхъ нѣма да се върне въ политическия животъ. (Ржкопѣтскания отъ лѣво)

Министъръ Богданъ Филовъ: И тъкмо затова ние не държимъ на министерския постъ, както вие, кѣто искате постоянно да ставате министри. И това е достойнството на правителството, ако искате да знаете.

Димитър Гичевъ: Г-да народни представители! Азъ съмъ доволенъ, че тия господа (Сочи министритъ) не държатъ за своитъ мѣста. И добре правятъ, че не държатъ, защото и да държатъ, нѣма да могатъ да дойдатъ вече.

Председателъ Стойчо Мошановъ: То зависи отъ Парламента.

Димитър Гичевъ: Не отъ тѣхъ зависи, зависи отъ Парламента и отъ другитъ конституционни фактори. — По-нататкъ, г-да народни представители.

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Приключете, г-нъ Гичевъ!

Димитър Гичевъ: Азъ ще искамъ да отхвърля и тази ересь, че въ промѣнитъ, които днесъ ставатъ въ Европа, промѣни грамадни, Обществото на народитъ си оставало като идеалъ. Обществото на народитъ е вече мъртво. Премахната е системата на колективната сигурностъ, днесъ тя не съществува, тя е само идеалъ. Приятелство съ всички близки и далечни народи — формула прекрасна, но само формула, защото, г-да народни представители, и тукъ има нѣщо ненормално. Ние сме въ отношения съ нѣкои велики сили, ние сме въ формални отношения съ

други, обаче, фактически тия отношения не съществуватъ. И азъ чувамъ тукъ отъ тази трибуна това често пѣти да се оправдава съ еретичната мисль: Съветска Русия е излѣзла вънъ отъ строя, следователно, Съветска Русия насъ не ни интересува. Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че нѣщата трѣбва да бѣдатъ слагани на ясно: или имаме отношения, или нѣмаме отношения. И ние, единъ малкъ народъ, който нѣма да разреши голѣмитъ свѣтовни конфликти, който не може да разреши и голѣми идеологични конфликти, ако нѣмаме отношения, породени въ свѣта, въ никой случай не можемъ си позволимъ едно такова пренебрежително отношение къмъ единъ голѣмъ народъ и къмъ една голѣма държава.

Григоръ Василевъ: Това е мислението на Розелнусъ.

Димитър Гичевъ: Още повече, г-да народни представители, ние не сме въ положението на други, а сме едни непосредствени съседи на тази велика държава. Ние имаме нашата черноморска граница, ние имаме Варна и Одеса на не по-голѣмо разстояние отъ 1 часъ по въздушна линия. И азъ съжалявамъ, че систематично, тенденциозно и преднамѣрено сякашъ българското общество отъ контролираната преса се трови съ тази легенда за излѣзлия вънъ отъ строя червенъ дѣдо Иванъ. Азъ нѣма да се позовавамъ на друго, освенъ на това, което въ „Зора“ дава като извадки отъ статията на капитанъ фонъ Цеска, отъ германския генераленъ щабъ, напечатана въ „Фьолкише Беобахтеръ“, органъ на Хитлера, въ която той заявява, че съвсемъ не е съгласенъ съ неласкавитъ отзиви за военната способностъ на съветската армия и продължава: „Въпрѣки че червената армия е изгубила отъ ударната си сила, поради премахването на много висши офицери, би било основна грѣшка да не се вземе предъ видъ постоянното уголѣмяване на съветската армия съ естествено увеличаващата се сила за атакване. Не може да има съмнение, че рускиятъ войникъ, както бѣше показано това презъ свѣтовната война и при инцидента Чангъ-Ку-Фенгъ миналото лѣто, е храбъръ, издржливъ и упоритъ и знае какъ да се бие великолепно при добро водичество“. Капитанъ фонъ Цеска пише още, че съветската армия имала 11 милиона войници, 9000 аероплани; Англия имала 6000, а Франция — 5000. И когато ви говоря това, г-да народни представители, правя го не отъ симпатии или антипатии къмъ боята на дѣдо Иванъ. Крайно време е да разберемъ старата истина, по-стара отъ вѣковетъ, че всѣки народъ е господаръ и има право да определя самъ своето вътрешно управление. И ако днесъ една Франция при режима на Даладье, който не е режимъ на народния фронтъ, заявява — вчера се заяви въ Французката камара — че държи на съюза съ съветска Русия, ако една Германия, въпрѣки не само идеологични, ами и други голѣми противоречия, поддържа нормални отношения съ Съветския съюзъ, ако други го правятъ, непростено е за една България да нѣма своитъ нормални отношения съ съветска Русия.

Нѣкой отъ дѣсно: И ние ги имаме.

Димитър Гичевъ: Ние ги имаме, г-да народни представители, но мене ми се струва, че нашитъ отношения съ Русия бѣха възстановени, за да бѣдатъ влошени.

Иванъ Балканджиевъ: Какви бѣха въ 1934 г.?

Председателъ Стойчо Мошановъ: Имаше пълномощенъ министъръ.

Димитър Гичевъ: Струва ми се, че преди да имаше пълномощенъ министъръ, нашитъ отношения каточе ли бѣха по-добри. Азъ не мога да си обясня. . .

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Нѣкой отъ дѣсно: Той има намѣрение да говори до довечера.

Димитър Гичевъ: . . . това пренебрежение спрямо нашата страна, да нѣмаме не само пълномощенъ министъръ, ами и управляващъ легацията, следъ заминаването на г-нъ Прасоловъ.

И когато говоря това, г-да народни представители, азъ смѣтамъ, че имамъ съзнанието за това, което върши, вземайки предвидъ особеното географско положение на Русия, и това, че тя нѣма никакви свои лични аспирации тукъ на Балканитъ, нито териториални, нито стопански

и че би могла да бжде единъ много искренъ щитъ и много вѣренъ приятелъ въ даденъ сѣдобоносенъ моментъ и за българския народъ и за българската държава.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Завършете!

Димитър Гичевъ: Г-да народни представители! Азъ ще бжда петименъ отъ обясненията, които ще се чуятъ днесъ следъ обѣдъ отъ нашия министъръ-председателъ, отъ ръководителя на нашата външна политика, да чуя и да бжда опроверганъ въ моя песимизъмъ и въ моята тревога, че действително моменти се пропускатъ, че задължения се не изпълняватъ, на родината достатъчно енергично не се услужва. Азъ желая да бжда опроверганъ. За доброто на народа ни, за нашето бъдеще, за възкресяването отново на нацията ни дано бжда опроверганъ. Нека тази легенда, която се шири, че нищо не правимъ, че нищо не вършимъ, че нищо не подготвяме, която трови българитъ, която ги прави нетърпеливи, падне. Защото иначе, г-да народни представители, тежко и горко. Недейте забравя...

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Няма да Ви позволя да говорите повече, г-нъ Гичевъ! Приключете.

Димитър Гичевъ: Приключвамъ. — Четири държави бѣха сразени въ войната: Турция, Германия, Австрия и България. Турция успѣ да ревизира мирния си договоръ много отдавна, преди 15—16 години. Германия сѣщо. Останахме ние. Единствени ние ли сме най-лишени отъ правото, единствени ние ли не можемъ да намиримъ възможностъ, за да кажемъ и да наложимъ нашето право, което въ случая съпада и съ интереситъ на единъ независимъ, на единъ самостоятеленъ, на единъ обединенъ, следъ като разчисти всичкитъ си сѣтки, всичкитъ си недоразумения, народъ на Балканския полуостровъ? И ако така остане, г-да народни представители, ще бждатъ тежки отговорноститъ и тѣ ще бждатъ толкова по-тежки, защото нѣма да паднатъ върху широкитъ плещи на българската общественостъ, нѣма да бждатъ понесени отъ цѣлия български народъ, който се държи далечъ като нѣкой прокаженъ отъ слагането и отъ разрешаването на тия въпроси.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Димитър Гичевъ: Г-да народни представители! Тѣ ще паднатъ изключително върху главитъ на тия, които днесъ ръководятъ външната политика далечъ, бихъ казалъ, отъ знанието на българския народъ, далечъ отъ народното обсъждане.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, г-нъ Гичевъ, нѣмате повече думата!

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Димитър Нейковъ.

Димитър Гичевъ: И азъ съмъ убеденъ, г-да народни представители, че българскитъ национални въпроси, които сѣ въпроси за национална и обществена правда, ще победятъ и вътрешнитъ и външитъ си врагове. (Ръкоплѣскания отъ лѣво. Тропане по банкитъ отъ дѣсно)

Председател Стойчо Мошановъ: Моля Ви се, г-нъ Гичевъ. Времето определено отъ правилника е четвърта часть, а ние даваме четири пѣти по четвърта часть на ораторитъ и следъ това Вие си позволявате пакъ да не свършвате въ определеното време. Г-да народни представители! Вие бждете сѣдни, кой е правъ. Ние сме абсолютно еднакви къмъ всички. Г-нъ Гичевъ говори точно 15 минути повече.

Никола Стамболиевъ: Георги Петровъ говори половинъ часть повече.

Председател Стойчо Мошановъ: Той говори само 12 минути повече. Азъ нѣмамъ основание да предпочитамъ г-нъ Георги Петровъ предъ г-нъ Гичевъ.

Моля, г-нъ Нейковъ, имате думата.

Димитър Нейковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Макаръ да сме доста изморени отъ непрекъснатитъ денонощни заседания на Парламента, все пакъ трѣбва да сме доволни и радостни, че при приемането бюджета на Министерството на външитъ работи на народното представителство се удава най-удобния случай да разгледа външната политика на страната, да изложи своитъ становища по основнитъ въпроси на тази политика, както и да посочи на голѣмитъ идеи, които трѣбва

да въодушевяватъ, да оплодяватъ и озаряватъ нашата външна политика. Трѣбва да се съжалява, наистина, че бюджетътъ на Министерството на външитъ работи се разглежда най-подиръ при липса на достатъчно време и при една атмосфера на обтегнати нерви, когато, споредъ менъ, на този бюджетъ трѣбваше да се даде по-първо мѣсто, за да се даде възможностъ на народното представителство не само въ общи линии, но и въ най-голѣми подробности да се произнесе по външнополитическитъ проблеми на нашата страна, проблеми, които твърде много интересуватъ българския народъ.

Трѣбва да отбележа, г-да народни представители, че както българскиятъ народъ, така и Народното събрание всекога сѣ се интересували отъ въпроситъ на външната политика. Обаче отъ войнитъ насамъ, откато народътъ ни преживѣ страшната катастрофа, това се налага сѣ една наложителна настойчивостъ. И само ще констатирамъ една истина, ако кажа, че днесъ нѣма ни единъ българинъ, който да не се интересува отъ тия въпроси и който да не ги счита, че сѣ отъ първостепенно значение, че тѣ сѣ, бихъ добавилъ, отъ сѣдобоносно значение за нашия народъ и за нашата страна. Този интересъ, уважаеми г-да народни представители, не е случаенъ, той не се дължи на обикновеното любопитство на българина да знае какво става около него и по-далечъ отъ него. Този интересъ отъ войнитъ насамъ има своитъ дълбоки причини и тѣ се коренятъ въ голѣмата трагедия, която преживѣ българскиятъ народъ въ връзка съ една погрѣшна външна политика, една външна политика, която се следваше съ упоритостъ не само по време на войнитъ, но и десетки години преди започването на войнитъ. И азъ мога да кажа, г-да народни представители, че поради това днесъ нѣма ни единъ българинъ, ни една българка, каквито и политически убеждения да иматъ тѣ, на които сърцата да не се свиватъ отъ болка, колчемъ пѣти помислятъ за ония безбройни човѣшки жертви и за ония неситѣни материални блага и богатства, които малкиятъ и беденъ български народъ даде именно за една погрѣшна външна политика, която си бѣше позволила години подъ редъ да подчини подъ себе си цѣлокупния стопански, политически и културенъ животъ на българската държава и българския народъ. Днесъ нѣма ни единъ българинъ, кѣдето и да живѣе той, който да не живѣе съ мъжкитъ и болкитъ на прокуденитъ отъ своитъ огнища добруджански, македонски и тракийски българи, който да не състрадава положението на българскитъ малцинства, останени да живеятъ въ предѣлитъ на околнитъ сѣседни намъ държави, едни малцинства, които отъ сключването на мира и до днесъ преживяватъ нерадостенъ животъ, като сѣ лишени отъ най-елементарни човѣшки и културни права — едно нещастно положение, една трагедия, г-да народни представители, която е прѣко последствие на глупавата и погрѣшна българска външна политика (Ръкоплѣскания), външна политика, която съумѣ да ни скара съ всички сѣседни и да обкрѣжи България отъ четиритъ ѝ страни само съ неприятели.

Азъ нѣмамъ време да се спирамъ на оная картина на мизерия и бедностъ, на обидна, бихъ казалъ, мизерия, въ която тъне днесъ българскиятъ народъ, картина, която уважаемиятъ министъръ на земедѣлието г-нъ Багряновъ завчера ни описа. Няма да се спирамъ и на другата картина, която неговиятъ колега г-нъ министърътъ на финанситъ преди нѣколко дни, въ връзка съ своето експозе по бюджета, описа въ друго направление, въ финансово, бюджетно отношение — думата е за тежкото данъчно бремене, което притиска българския народъ, който вследствие пакъ на тази погрѣшна външна политика достигна до просияшка тояга, външната политика, провеждана така упорито десетки години подредъ отъ управляващитъ и господстващитъ слоеве на българската държава. (Ръкоплѣскания)

Г-да народни представители! Упоменахъ само тия, нѣща, безъ всѣко желание да се спирамъ върху тѣхъ, макаръ тѣ да сѣ много интересни и да заслужаватъ вниманието на Народното събрание. Упоменахъ ги не за да хвърля камъкъ и да направя укоръ за това грѣшно минало на когото и да е, чието име е свързано съ нещастията и катастрофитъ на българския народъ. Упоменахъ ги и то бѣгло — само като една ръководна база за оценката на нашата настояща и бъдеща външна политика, която, безспорно, за да отива въ правилни и полезни пѣтища за народа и за държавата ни, трѣбва да държи сѣтка за миналото и нещастията, които то ни донесе.

Г-да народни представители! Днесъ българскиятъ народъ вижда, че въ Европа станала и ставагъ събития отъ голѣмо значение, бихъ казалъ отъ първостепенно значение, не само за настоящето, но и за бъдещето на всички

европейски народи, включително и на българския; той вижда, че с Солунската спогодба и с тъй наречената Мюнхенска спогодба — трагедията на Чехословакия — мирните договори биват разкъсвани и формално и фактически и то въпреки присъствието и с участието на самите победители, т. е. на ония, които 20 години под ред се мъчиха да внушат и на себе си и на света, че мирните договори не са нищо друго, освен въплъщение на висша правда и справедливост; народът не само вижда, но той чувства вече и желзната ръка на германската агресия, на нейните стремежи към Балканите, и, следователно, и към България; той съзнава, че интересът на всички балкански държави са застрашени, че тяхната независимост е заплашена. Съ една реч, когато българинът е свидетел, че станала и стават събития, които смъло могат да се характеризират като единъ преломъ въ историята на Европа — тогава, казвамъ, той не може да не следи съ живъ интерес и съ затаенъ дъхъ международният въпроси и междусъседското положение на България и да не отправя към Народното събрание и към правителството въпроси, които отдавна смущават и терзаят неговата душа.

Поученъ отъ горчивия опитъ на миналото, българският народъ днесъ съвсемъ искрено, естествено и основателно се запитва: къде е България въ тоя водовъртежъ отъ събития, коя е българската външна политика, кой води днесъ тая политика, кои са нейните конкретни задачи и по-далечни цели и изъ какви пжтици се води тая политика? Дали изъ стръмнините на миналото, въ неизвестността, по пжтищата на авантюризма, пжтища, които ни доведоха — единият въ Букурещъ, а другият въ Ньой, или въ българската външна политика е настъпила една промъна въ смисълъ, че най-последъ, следъ нещастните катастрофи, тя да бжде съобразена съ разбиранията и съ интересите на българския народъ? Тая тревога, уважаеми г-да народни представители, се обяснява и съ факта, че ние преживяхме 4—5 ненормални години, време, презъ което управлението на нашата страна бжде лишено отъ контрола както на Парламента, така и на печата, изобщо, на общественото мнение. Въ последните месеци той е разтревоженъ и поради това, че въ неговата срѣда упорито се разпространяватъ най-разнообразни и фантастични слухове въ връзка съ външната политика на България. И макаръ вече да изминаватъ седмици и месеци, народътъ вижда, че отъ никъде нѣма никой да му каже една добра, една радостна дума. Напротивъ, тогава, когато въ страната се разпространяватъ тѣзи слухове, до ушите на българския народъ достига фактътъ, че въ пресата на нашите съседи се бие тревога около тѣзи слухове, че отъ отговорни мѣста — министри и министър-председатели, а както тукъ се цитира, и короновани глави — най-категорично се опровергаватъ тѣзи слухове и — което е най-важното — отговорните фактори въ нашите съседи не даватъ да се спомене ни дума за споразумение съ насъ на базата на отстъпки къмъ нашата изтерзана и онеправдана страна.

Г-да народни представители! Всичко това, казано много бѣло, налага както на Правителството, така и на Народното събрание, да се позамислятъ малко повече върху въпросите на българската външна политика, за да установятъ една по-определена, една по-устойчива външна политика, една ясна, искрена и лоялна външна политика, една външна политика, която, преди всичко, трѣбва да бжде съобразена съ разбиранията и съ интересите на българския народъ.

Първото условие, на което трѣбва да отговори една такава външна политика, е, тя да не се движи въ неизвестността, по пжтя на случайността и по пжтя на тайните споразумения съ голѣми и съ малки държави. Понататък, добрата българска външна политика не бива да бжде достойна само на отдѣлни хора, които и да бждатъ тѣ, колкото и високо мѣсто да заематъ въ иерархията на Българската държава. Българската външна политика трѣбва да бжде достъпна на народа, защото народътъ е, който дава срдѣствата за тази външна политика, народътъ е, който въ случай на нужда — не дай Боже — съ мечъ и кръвъ ще отстава една или други външна политика. (Ржкоплѣскания) Следователно, народътъ е оня, който накрай пострада отъ една погрѣшна външна политика, върху неговата глава се стоварватъ всички злини, всички нещастия отъ една погрѣшна външна политика и затова той трѣбва да я знае и одобрява.

Като казвамъ тона, г-да народни представители, азъ мисля, че не бива да бжда криво разбиранъ и то въ смисълъ, че външната политика на България трѣбва да бжде повлиявана отъ неотговорни фактори, както това е ставало въ миналото, че тя трѣбва да се ръководи отъ улич-

ните патриоти. Азъ стоя на убеждението, че външната политика на България трѣбва да се ръководи отъ отговорно правителство, . . .

Таско Стоилковъ: Браво!

Димитър Нейковъ: . . . което да дава смѣтка за своята външна политика, да я уяснява предъ двата конституционни фактори въ страната — народа, респективно Народното събрание, и Държавния глава. Всѣка друга външна политика, всѣки другъ начинъ на водене на външната политика е пакостенъ, е опасенъ, той носи въ себе си елементите на нови нещастия, на нови катастрофи, на нови злочестини за тъй много изстрадалия вече български народъ.

Таско Стоилковъ: Въ навечерието на голѣмата война тукъ въ Камарата ставаха сбивания, когато българската държава се ориентираше къде да отиде, въ връзка съ заема отъ Дискотно-гезелшафтъ. Вие, г-нъ Нейковъ, мисля, тогава бѣхте членъ на централния комитетъ на социалистическата партия и отправихте . . .

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ Георги Марковъ)

Димитър Нейковъ: Времето е малко, моля не ме прѣкъсвайте.

Таско Стоилковъ: . . . единъ повѣрителенъ манифестъ, който тогава, по това време, съ това предупреждение, което се правѣше въ него, правѣше честъ на тѣзи, които бѣха го подписали.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Позволете на оратора да говори. Да не губимъ време.

Димитър Нейковъ: Г-да народни представители! Преди да кажа разбирането си върху конкретните задачи на българската външна политика днесъ, азъ искамъ да посоча, че тази външна политика трѣбва да се въодушевява отъ голѣмата идея за миръ и споразумение съ всички съседи. Обаче тоя миръ и това споразумение трѣбва да бждатъ изградени на базата на едно взаимно зачитане, на базата на една справедливостъ спрямо интересите на всички, справедливостъ на стопанска и политическа база, както и на базата на истинските и естествени национални граници на всички балкански държави, включително и на България. Когато казвамъ, че българската външна политика трѣбва да се въодушевява отъ тая голѣма идея за миръ, азъ имамъ предъ видъ, че една такава политика най-добре подхожда на мирния и трудолюбивъ български работенъ народъ. Азъ имамъ предъ видъ, че българскиятъ народъ видѣ, разбра и се убеди какво нѣщо е войната и колко несигурно е нейното дѣло — разбра това съ цената на две катастрофи — и дори и тогава, когато — както бѣше случаятъ съ насъ — народътъ показва чудеса отъ храбростъ и даде въ жертва мило и драго, даде всичко. Въпреки това, войната докара само, нещастия и злочестини на народа и на държавата ни. Азъ съмъ убеденъ, че поради това войната, като срдѣство за разрешаване на националните въпроси, е разбѣчана въ душата на българския народъ (Ржкоплѣскания), че следъ станалите събития у насъ и следъ ония събития, които продължаватъ да ставатъ въ Европа и въ света, народътъ не въвѣзъ, че войната е едно сигурно и положително срдѣство за разрешаване на спорните между държавите национални въпроси. Българскиятъ народъ е убеденъ, че никога войната не ражда миръ, а напротивъ — че всѣка война ражда нова война, по силата на това, че следъ всѣка война правото на по-силния, на победителя, диктува на победените едни условия за миръ, които са готовата база за утрешните нови войни (Ржкоплѣскания)

Таско Стоилковъ: Победа има, миръ нѣма.

Димитър Нейковъ: Г-да народни представители! Когато изтъквамъ голѣмата идея за миръ, която трѣбва да въодушевява българската външна политика, азъ съмъ тамъ, че отъ никого не бива погрѣшно и едностранчиво да се схваща миролюбието на българския народъ, тъй като българскиятъ народъ не се е отказалъ и никога, докато той се чувства, че е народъ, нѣма да се откаже отъ своите права и отъ своите справедливи претенции.

Волята за миръ не е притѣпила, не е унищожила, бихъ казалъ, въ българския народъ естественото чувство да може той да прави разлика между правда и неправда, между справедливостъ и несправедливостъ. Волята за миръ въ българския народъ не го е докарала до тамъ — и увѣренъ съмъ, че нѣма да го докара — че да може той да

приеме на всякаква цена всичко, което му се налага на сила от когото и да било. Напротив, волята за мир в българския народ може да възбуди и възбужда у него ентусиазъм и стремеж за нови борби, както за запазване на своята вътрешна свобода, тъй и за цялостта и независимостта на своята държава. Ето защо, с миролюбивост на българския народ никой не бива да спекулира, тъй като според мене миролюбие не значи още капитулация, не значи още поражение.

Г-да народни представители! България не живее, изолирано от света. Тя споделя радостите и скърбите на по-далечните и на по-близките до нея държави и на цялото човечество, от което тя е една много малка част. Ето защо при разглеждане въпросите на българската външна политика ние трябва да бъдем на ясно за отношенията на България не само към нейните съседи, но и към по-големите европейски държави, към великите сили. Според мене България ще спечели твърде много, ако в тия тревожни времена, които преживява човечеството, не си така глупа между двете оси на големите велики държави, които се борят за живот и смърт, които се борят за надмощие и за подълба на света. Никога не бива да забравяме, че въ края на краищата тия големи държави се споразумяват за смъртка на малките държави, че големите държави не се поколебават да жертвуват интересите на своите малки приятели и на своите съпътници, щом техните интереси на велики държави налагат това.

Таско Стойков: Изоставят ги Бог да им помогне.

Димитър Нейков: Г-да народни представители! Ние трябва, следователно, към всички велики държави да бъдем внимателни и лоялни, обаче без хитрина, без Бай-Ганювска хитрина, да кокетничим с всички, след като предварително сме си отдели душата на една велика държава или на една група държави, и то на оная група, или оная държава, към която българският народ в своето минало не е имал никакви симпатии и любов. Аз съмтам, че сж опасни внушенията, които от тази трибуна се правят пръко или косвено от някои оратори, които искат да се насочи българската външна политика към ония западни държави, вътрешния строй на които им се харесва. Погръшно е да се пледира такава една външна политика. Нима нищо по-опасно за България от това, нима нищо по-престъпно, бих казал, да се върже България за колесницата на ония държави, които в миналото открито, или прикрито сж проявявали един стремеж, един натиск към завладяване не само стопански, но и политически на държавите от Балканския полуостров. Когато дебатирате българската външна политика, ние не бива да забравяме германския „Drang nach Osten“, който и в миналото и днес застрашава политическата и стопанска независимост на България. Вие можете да величавате колкото щете — това е вашето разбиране — Хитлер и Мусолини. Аз нма да се впускам в разглеждане на твната политика у тях, у дома им, но аз мога да ви кажа, че българският народ нма вкус ни към хитлеризма, ни към мусолинизма, (Ръкоплъскания) защото за него т означават граждански размирици, войни и нови нещастия — за света и за балканските държави. Като демократ и социалист аз ще подчертая, че България би спечелила много, твърде много, ако бже лоялна и внимателна към великите държави и ако особено държи смъртка за общественото мнение, изразено чрез печата и парламентите на големите и велики демокрации в лицето на Англия, Франция и Североамериканските съединени щати. Аз зная, че мнозина от вас поглеждат с недовърие на тази мисъл, но аз не бих имал куража да я проведа от висотата на тая трибуна, ако не бях убеден, че българският народ продължава да гледа, въпръки всичко, с симпатии към народите и към общественото мнение на тия велики демокрации, които играят една първенствуваша роля при разрешаването на външните проблеми.

Г-да народни представители! Аз искам да отворя една скоба и да кажа няколко думи специално за големата славянска държава Русия и за великия славянски народ — руския народ. Благодарение на нашата строга, едностранчива и глупава цензура, много пъти в печата се допускат нъща за живота на Русия, дори и за живота на големите западни демокрации, които сж от характер да пробудят едно съмнение за нашата искреност, за нашата лоялност и за нашата коректност към тия държави и особено към братската славянска държава Русия. Ние можем, г-да народни представители, за вътрешния режим на Русия да мислим както обичаме. Ние можем

по този въпрос да спорим, ние можем по него да сме в разногласие. По едно, обаче, не бива да спорим, в един пункт трябва да бъдем единодушни — че въпръки всичко Русия е една голма, е една първостепенна, е една държава от първи ранг в света, че руският народ е един голм народ, с големи морални качества и с несметни материални възможности, че той днес прави върховни усилия да се възроди. Цяла Русия се е отдала с ентусиазъм на дѣлото на своето духовно и материално възраждане. Това, че в Русия били арестувани, избити или заточени някои генерали, па били т и от ранга на Тухачевски, не ни дава повод да омаловажаваме задачата на голмата славянска държава, която все пак служи като тампон, като противовес на опасната агресия, на страшната напасть на германския народ, на германската раса. Русия ще каже по всички въпроси своята тежка дума.

Таско Стойков: Това е друга работа.

Димитър Нейков: Ако не ме прекъсваш, бай Таско, ще се разбереш по много въпроси с мене.

И аз мисля, г-да народни представители, че ако ние не си наложим едно по-големо внимание спрямо руската държава, спрямо голмия, великия и с голмо военно, културно и стопанско значение руски народ, България само ще навреди на своите интереси.

Г-да народни представители! Колкото и да сж интересни въпросите за нашите отношения към великите държави, аз напускам тази тема, защото времето ми налага това, за да мина на въпроса за отношенията на България към нейните съседи и да кажа своето мнение за външната политика, която България трябва да усвои и на всяка цена да проведе спрямо своите съседи. Аз считам, че отношенията между България и Югославия сж от най-важно, бих казал от първостепенно значение и че мирът на Балканския полуостров, без да искам да омаловажавам отношенията ни към другите държави и без да искам да откажа значението им като наши съседи, зависи от разбирателството между Югославия и България. Да, в значителна степен, в 90%, ако не и повече, спокойствието на Балканите се крепи на отношенията между двата братски народи.

Какви трябва да бъдат отношенията между България и Югославия? Г-да народни представители! Т трябва да бъдат такива, каквито ги искат двата народа. Югославият и българският народи единодушно искат между двете държави отношенията да бъдат не само приятелски, но да бъдат любовни, да бъдат братски. И други народни представители изразиха тази мисъл, но в друга форма, като всички, обаче, слагаха по едно „но“, и всеки един по свой маниер, по свое разбиране даваше едно съдържание на това „но“. Аз, г-да народни представители, ще искам да бжда по-конкретен и откровен, ще искам да запълня това „но“ с едно положително съдържание, а не само с пожелание и с недовърие. Аз считам, че добри, трайни и искрени отношения между България и Югославия могат да настъпят само тогава, когато на българските малцинства в Югославия бъдат признати елементарните човешки и културни права, (Ръкоплъскания) когато на българите в Югославия бже признато правото да четат, да говорят и да пишат на своя матерен език. (Ръкоплъскания) Аз не умаловажавам пакта за вѣчното приятелство, който е сключен преди година между двете правителства. Напротив, аз го ценя твърде много, но добавям, че ние, българите имаме право да искаме българските малцинства да бъдат зачетени в техните културно-исторически права не само затова, защото това сж свещени права на всеки един народ, но защото съм убеден, че само върху така признатите културни, човешки и политически права на българите в Югославия може да бъдат изградени истински, трайни, братски отношения между двата народа. (Ръкоплъскания)

Аз подчертавам, че българската политика, трябва да се движи по тая път, защото за нея нма друг път, освен пътя на разбирателство, въз основа на справедливостта и взаимното зачитане между Югославия и България.

Минавам към нашата северна съседка Ромъния. Г-да народни представители! На всинца ви е известно, че отношенията между България и Ромъния в твната история не сж били помрачавани от недоразумения, вражди и борби. Особено новата история на двата народа не отбелязва лоши отношения. Но, в 1913 г. под претекст на ректификация на ромъно-българската граница, нашата съседка Ромъния посегна и ни отне земи и населения, които ние сме владели от въкове, . . .

Таско Стоилковъ: Земята на дѣдитѣ ни.

Димитър Нейковъ: . . . земи и населения, които сж били нераздѣлни отъ българската държава и отъ българския народъ отъ тѣхното образуване и формиране като държава и като народъ; земи и населения, които никой никога не е владѣлъ; земи и население, които никой никога не ни е оспорвалъ. Въ 1913 г. Ромъния присъедини въ границитѣ на своята територия Южна Добруджа — една чисто българска земя, Градовѣтъ Силистра, Тутраканъ, Куртбунаръ, Балчикъ, Каварна и селата Шабла, Чифткьой, Дуранъ-Кулакъ и т. н. сж толкова български, колкото сж български Шуменъ, Търново, Враца, Павликени, Мездра и т. н. (Общи ржкоплѣскания)

И азъ, г-да народни представители, искамъ да бжда съвсемъ откровенъ предъ васъ. Въ разбиране на това, че ние трѣбва да имаме една искрена, открита и лоялна политика, ще си позволя да кажа, че България отъ войнитѣ насамъ много нѣща е забравила, съ много нѣща се е примирила по силата на обстоятелствата, но не е забравила Южна Добруджа. Българскиятъ народъ е добъръ и не е злопамятенъ, той прощава и забравя, но никога нѣма да забрави Южна Добруджа, защото не може да я забрави (Общи ржкоплѣскания), защото Южна Добруджа е плътъ отъ неговата плътъ и капка кръвъ отъ неговата кръвъ.

Г-да народни представители! Не само това. Азъ смѣтамъ, че ще изтъквамъ мислитѣ, чувствата и волята на българския народъ въ този моментъ, ако кажа: българскиятъ народъ вѣрва и съ нетърпение очаква момента, когато нашата северна съседка Ромъния доброволно, въ името на справедливостта, въ името на добре разбиратѣ съседски интереси между дветѣ страни, сама ще ни върне Добруджа. (Общи и продължителни ржкоплѣскания)

Таско Стоилковъ: И въ интереса на общия миръ.

Димитър Нейковъ: Г-да народни представители! Казахъ, че ние сме способни да забравяме, че народътъ ни е великодушенъ, добродушенъ, толерантенъ. Ние ще забравимъ много нѣща и отъ огорченията на Ромъния въ последно време къмъ България, ние ще забравимъ дори факта, че Ромъния, съ своята намѣса срещу насъ въ Балканската война, извърши една велика неправда къмъ България не само като и отне чисто български земи, но като и отне и възможността да се ползува отъ ония придобивки, които тя причели по силата на своитѣ исторически и етнографски права, и които тя бѣше запечатала съ кръвта на своитѣ мили и храбри синове. Ние ще забравимъ и това. Азъ нѣмамъ време да се впускамъ въ подробноститѣ на тази печална история — намѣсата на Ромъния срещу насъ въ Балканската война — а, може би и това да не е необходимо днесъ за Народното събрание. Но азъ искамъ само да спомня предъ васъ, че Ромъния анексира Южна Добруджа въ предѣлитѣ на своитѣ граници въ името на принципа за политическото равновесие и въ името на нѣкакви стратегически нейни интереси. Ромъния, по време на Балканската война, се побоя, че България ще стане наследникъ на голѣма частъ отъ земитѣ на Европейска Турция и вследствие на това ще се наруши политическото равновесие между дветѣ страни, въ полза България и въ вреда на Ромъния.

Е добре, г-да народни представители, нека да приемемъ, че тази теза се е поддържала тогава съвършено обективно и добросъвестно отъ ромънскитѣ държавници и отъ ромънското обществено мнение — макаръ че азъ съмъ длъженъ да ви спомня, че тогава една голѣма частъ отъ ромънскитѣ общественици, начело съ видни професори и общественици, като професоръ Йорга, професоръ Ксенополъ, Константинъ Стере и др., смѣтаха, че Ромъния не бива да се намѣси въ освободителната война на балканскитѣ държави, които се стремятъ да се освободятъ отъ вѣковното си робство. Дори самиятъ тогавашенъ министъръ-председателъ на Ромъния г-нъ Титу Майореску се колебаеше, макаръ въ последствие той да се увлѣче отъ анексионистически и военнлюбиви елементи и да стана проводникъ на нападателната кампания срещу България.

Но онова, което днесъ азъ искамъ да подчертая предъ васъ, то е, че тия аргументи за политическо равновесие, колкото и добросъвестно да сж се поддържали тогава, днесъ сж загубили своето значение. Тѣ не сж валидни вече. Напротивъ, тѣ сж валидни, но въ обратния смисълъ — въ полза на България и въ вреда на Ромъния, тъй като следъ голѣмата европейска война Ромъния стана наследница на богати австро-унгарски земи и стана три пѣти по-голѣма и по население и по по-върхностъ отъ България. Това, споредъ менъ, обезпечавя морално ония, които и днесъ въ Ромъния биха

дрѣзнали да поддържатъ тезата, че въ името на нѣкакво равновесие Ромъния трѣбва да владѣ една чисто българска земя.

Г-да народни представители! Ромънитѣ тогава поддържаха, че тѣ трѣбва да си присъединятъ тия български земи и по стратегически съображения — трѣбвали имъ височинитѣ около Силистра и гр. Силистра, за да направятъ мостъ презъ Дунава за Каларашъ. Е добре, отъ тогава се изминаха цѣли 26 години, но ромънитѣ не построиха такъвъ мостъ; и днесъ въ Ромъния нито се говори, нито се мисли за такъвъ мостъ. Ромънитѣ поискаха да иматъ и Балчикъ, за да направятъ отъ него морска база, едно зимно пристанище за своитѣ военни и търговски параходи. Въ тия 26 години ромънитѣ не направиха и отъ Балчикъ онова, което казваха, че ще направятъ. Тѣ строятъ такава пристанище, но не въ Балчикъ, а на 21 километра северно отъ гр. Кюстенджа, при езерото Ташаулъ. Тамъ ромънитѣ строятъ такава морска база, такава голѣмо морско пристанище, което задоволява напълно тѣхнитѣ стопански и военни интереси. Това пристанище се строи съ бързъ темпъ, за неговия строежъ ромънитѣ харчатъ десетки и стотици милиони леи. Следователно и стратегическото съображение за присвояване на Добруджа днесъ е обезценено, то нѣма нѣкакво значение, понеже самитѣ ромъни се откъсватъ отъ него.

Г-да народни представители! Днесъ Южна Добруджа нѣма и какво да е стопанско значение за голѣма Ромъния. Отъ гледище на производство на храни, Южна Добруджа нѣма абсолютно никакво значение за ромънската държава, която има обширни необятни полски земи.

Южна Добруджа, обаче, има много голѣмо значение за насъ, малката България, която има почти полубалкански характеръ и голѣмъ недостигъ отъ полска земя. За Ромъния Южна Добруджа представлява 1.7% отъ нейната площъ за посѣви, а отъ посѣвната повърхностъ на България Южна Добруджа съставлява 15%.

Южна Добруджа нѣма нѣкакво значение и за обществения животъ на Ромъния. Нѣщо повече, поради специалния режимъ, който ромънитѣ трѣбваше да поддържатъ въ Южна Добруджа, тя стана разсадникъ на екстремистки елементи, които днесъ създаватъ много неприятности за цѣлокупния животъ на Ромъния. Значи, както и да погледнемъ на въпроса — политически, обществено, исторически, стратегически, стопански — Южна Добруджа за Ромъния нѣма никакво значение, или почти никакво значение, а за България тя е една жизнена необходимостъ. И нейното доброволно отстъпване на България за ромънитѣ е въпросъ само на честолубие, а за малката България това би било едно истинско щастие. А пъкъ за ромъно-българскитѣ отношения връщането на Южна Добруджа на България, на майката-отечество, би означавало най-здравата и естествена база за добри, приятелски съседски отношения. Двата народа, следъ това, съ нищо не биха помрачили своитѣ вѣковни приятелски връзки.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-нъ Нейковъ! Оставатъ Ви още 5 минути. Гледайте да завършите въ това време.

Димитър Нейковъ: Точно въ това време ще свърша.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Виждате, цѣлото Народно събрание ви слуша, но гледайте да завършите, защото до довечера ще трѣбва да свършимъ съ бюджета.

Димитър Нейковъ: Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че Ромъния, ромънскиятъ народъ и ромънскитѣ държавници иматъ съзнание за тежкитѣ и сѣдбоносни дни, които преживява човѣчеството. Тѣ не сж тежки и сѣдбоносни само за другитѣ и за насъ — тѣ сж еднакво тежки и за Ромъния. И нека въ тия тежки и сѣдбоносни дни за всички, отъ трибуната на българското Народно събрание отпратимъ единъ приятелски, единъ братски апелъ къмъ наша северна съседка и настоятелно да искаме отъ нея да пожертвува малко, или почти нищо отъ своитѣ интереси, като върне Южна Добруджа на България, за да спечели въ замяна на това едно голѣмо, едно велико благо: вѣчното приятелство на България и на българския народъ.

Недѣлко Атанасовъ: Да живѣе българска Добруджа! (Ржкоплѣскания)

Димитър Нейковъ: Ако, г-да народни представители, това би станало — а българскиятъ народъ вѣрва, че то ще стане — ако и Югославия промѣни отношенията си къмъ българскитѣ малцинства, както посочихъ по-рано, тогава, и само тогава може да се очаква, че балканската

политика може да влезе в една нова фаза: частичното споразумение между някои балкански държави да се обвърне в един истински балкански блок на всички балкански държави, включително и България, която ще влезе в този блок на базата на справедливостта, на базата на нейното задоволяване, ако не в всички нейни претенции, поне на ония, задоволяването на които е необходимо за нейното съществуване.

Председателстващ Георги Марков: Заклучете!

Димитър Нейков: Заклучавам. — За да свърша с този въпрос, г-да народни представители, аз ще ви спомена за мнението и впечатлението на големия белгийски държавник и социалист Емил Вандервелд, който преди няколко години ни направи големата чест да посети нашата страна, за да се запознае с тежкото и окаяно положение на българския народ. Тук съ спомена, че Емил Вандервелд с група български социалисти обхождат ромъно-българската граница. И аз участвах в тази група. И нека да ви кажа, че след като Вандервелд видя с собствените си очи мизерията на добруджанските българи, след като се запозна на самото място с днешната ромъно-българска граница, неговото заключение беше: Добруджанският въпрос е един очевиден въпрос, той се вижда като на длан, той е ясен като бял ден. Добруджа, както и Тракия с Бялото море — това беше заключението на големия белгийски и европейски държавник — ще бъдат български, защото трябва да бъдат български! (Общи ръкоплъскания и викове „Браво!“)

Председателстващ Георги Марков: Завършете!

Йосиф Разсуканов: Това беше най-хубавото.

Председателстващ Георги Марков: Аз съм длъжен да спазвам правилника. От друга страна виждате, че няма време.

Димитър Нейков: Г-н председателю! Само три минути говоря повече. Всички други говориха повече. Аз ще свържа от трибуната, ако Вашата воля е такава. Не желая да Ви се противопоставям, не желая да Ви оскърбявам, като председателстващ.

Йосиф Разсуканов: Това беше най-хубавото.

Димитър Нейков: Ще чуете г-н Разсуканов още по-хубави работи, но все пак аз трябва да се съобразявам с правилника и с волята на председателя, и трябва да приключа.

Председателстващ Георги Марков: Аз се надявам, че като стар общественик, ще се съобразите с желанието на председателството да приключите.

Димитър Нейков: Ще трябва да приключа с своите бележки по бюджетопроекта на Министерството на външните работи, обаче моите мисли няма да бъдат изпълни, ако аз не подчертая, също така искрено, че отношенията ни с нашата източна съседка Турция са напълно нормални и уредени. Ние нямаме спорни политически въпроси с Турция. И нека пожелаем единодушно и искрено, щото въдворените приятелски отношения между двете съседни държави все повече и повече да се затвърдяват, защото само тогава и турската и българската външни политики ще останат вярни на въковното приятелство между двата народа, между двата добродушни и обичащи се народи — българи и турци. За мен не е случайно, че България най-напред сключи с Турция пакт за приятелство и ненападение. Това стана още по времето на г-н Мушанов. Фактът, че между нас и турците най-напред се откри пътя на добри съседски отношения, за мен е едно несъмнено доказателство, че нямаме спорни въпроси.

Г-да народни представители! Няма да закръгля своята мисъл, ако не добавя набързо, че ние българите имаме голъми стопански интереси на юг, към брѳга на Бялото море, който съставлява едно цяло с Родопския масив, една неотемлима част от нашата Родопска област. Нека да кажа, че от нашият южни съседи, гърците, ние българите нищо не желаем, защото на нашият южни съседи ние направо нищо не сме дали. Съгласно, струва ми се, чл. 48 — ако грѳша, нека бъде поправен — от Нойския договор, България отстъпи Западна Тракия на великите държави-победители. Ние днес апелираме към тия велики държави и разчитаме на тяхната интервенция между

нас и Гърция. Ние вѳрваме, че когато тѳ днес, потикнати от едни или други причини, разчитат много останки на миналото, не ще минат без внимание справедливата претенция на българския народ, да допре до брѳговетѳ на Бялото море, на топлото море и чрез него да намѳри истинска, здрава и прѳка търговска и културна връзка с Европа и цялия свѳт.

Председателстващ Георги Марков: Декларирайте, че ще свършите скоро.

Димитър Нейков: Свършвам. — Един последен въпрос, г-да народни представители, който искам да сподѳля с вас, който е неотемлима част от онова общо, което казах за близките и далечни задачи на българската външна политика, и по който няколкократно от тук повече, (Сочи вѳ ляво) от там, по-малко (Сочи вѳ дѳсно) се говори в Народното събрание — това е въпросът за вътрешното заздравяване, за омиротворението на нашата страна. Казвам го това като нераздѳлна част от моята мисъл за външната политика, защото съм убеден, че такава външна политика, каквато аз начертах, може да бъде проведена само тогава, когато българските граждани имат права и свободи, за да очертаят и наложат една истинска, лоялна и искрена външна политика. Думата е за най-елементарните права и свободи на българския народ, думата е за свободата на печата и за свободата на словото, които най-после трябва да бъдат освободени от арест и от тежките вериги, в които днес сѳ оковани. (Ръкоплъскания от ляво)

Нѳма да приказвам повече по този въпрос, но искам да спомена за този дълг на българския Парламент към българската общественост, към българското обществено мнение.

Г-да народни представители! 1938 г. даде на българския обществен живот Парламента. От всички страни гук се дадоха доказателства, че народното представителство цени Парламента като един от първостепенно значение институт, както за вътрешния живот, така и за цялостния живот на българската държава и на българския народ. Е добре, аз искам да припомня за един дълг на този Парламент към ония, които го създадоха, към оная българска общественост, която от дена на закриването на Парламента в най-различни форми — открито и прикрито — се бори за неговото възсъздаване. Нека, г-да народни представители, да очакваме, че през 1939 г. българският Парламент ще изпълни своя дълг към българската общественост. Нека мнозинство и малцинство, които сѳ на различни становища, много естествено, по много стопански, финансови и обществени въпроси, по въпроса за създаване и възстановяване на българското общество мнение бъдат единни и си подадат ръка. Защото — нека това се помни добре — нѳма Парламент без обществено мнение, нѳма Парламент без свободен печат. И аз съмтам, че ние не бива да забравяме никога една истина, а именно, че ние, българите, не само в настоящето си, но и в своята история, сме народ с много недостатъци. Затова живѳем трето царство, след като сме провалили другите две царства и сме докарали третото царство до този хал. Ние сме народ с малко предимства и с много недостатъци. Нашият недостатък се проявява главно в тежки и съдбоносни дни за живота на нашата страна и нашия народ. Припомнете си годините на войните, припомнете си самите войни, когато ние бѳхме великани по бойните полета — там, където се искаше храброст, издържливост и физическа сила; но ние се оказахме джуджета в политиката — там, където се иска и повече ум, и повече култура.

Г-да народни представители! Уважаеми-г-да министри! Недейте игнорира българската общественост. Нещастен е оня народ, който нѳма обществен живот. Още по-нещастен е той тогава, когато вѳ него има наченки съ обществен живот, но когато нѳкоя невидима ръка, водима от свои егостични съображения, се мъчи да убие този обществен живот. Само общественият живот ще ни помогне да стабилизираме нашето вътрешно положение и, така стабилизирали, единодушни в разбиранията си за истинска, лоялна и искрена външна политика, ние ще можем по-скоро, много по-скоро, отколкото мнозина предполагат, да постигнем, ако не напълно, то поне отчасти, нашият справедлив етнографически и исторически права и претенции. (Продължителни ръкоплъскания от ляво)

Председателстващ Георги Марков: Има думата изродният представител г-н Георги Говедаров.

Стефан Цанов: Дайте 5 минути почивка!

Георги Говедаров: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Първият ни дълг отъ тая трибуна, когато за-сѣгаме въпроситѣ и проблемитѣ на външната ни политика, е: да бждемъ обективни и, по възможностъ, документи-рани при анализата и въ преценката на фактитѣ, събитията и нѣщата. България, Балканитѣ, Европа, въ известна сте-пенъ и свѣтътъ, стоятъ изправени предъ крупни, съдбо-носни, а, може би, и главолумни завои. Сякашъ въ даденъ моментъ нѣкакъвъ могъщъ и неподозиракъ Deus ex ma-china е грабналъ здравата въ ржцетѣ си юздитѣ на Европа и направлява колесницата на европейската и международна политика по свое собствено усмотрение, по законитѣ на своята собствена логика. Само въ нѣколко месеца ние сме предъ една нова географическа карта на Европа. Герма-ния, безъ пушка да гръмне и безъ да се обади единъ арти-лерийски изстрелъ, присѣдини Австрия и въ единъ мигъ стана наново мощна и велика Германия и зае мѣстото и ролята, които несъмнено качества на германската раса — издържливостъ и методичностъ въ работата — ѝ позволя-ватъ да има, и да се стреми къмъ тѣхъ. Италия на Бенито Мусолини каточели съ нѣкакъвъ магически жезълъ се пре-образи въ свѣтовна империя, въ първостепенна велика сила. Чехословашко биде сведено, като съставна държава, до по-следния си екзистенцъ минимумъ. Малкото съглашение, това злополучно Малко съглашение, е днеска, ако не фик-ция — единъ злочестъ, безрадостенъ споменъ. Германия при това е непосредственъ съседъ не само на Югославия, но и на Италия. Мирнитѣ договори, специално този отъ Версайлъ, е отмѣненъ или обезсиленъ въ най-важнитѣ му постановления. Отъ 48 часа задъ гърба на републиканска демократическа Франция е националистическа Испания на генералъ Франко. Напанагонъ, Обществото на народитѣ, както сполучливо се изразяваше „Révue politique et parle-mentaire“, е повалено на земята и, както добавяше „Таймсъ“, днесъ то не упражнява почти никаква политическа функция и роля, а е преобразено въ едно международно министер-ство за народното здраве. Свърхъ всичко това, фактъ е, че отсъствува отъ зелената дипломатическа маса велика Ру-сия. Дойде Мюнхенъ съ неговата спогодба. Това не бѣше само единъ крупенъ фактъ, това не е само единъ важенъ и съдбоносенъ завои — за погледа на политиката, който има навика да анализира събитията и да тегли тѣхната стойностъ по вътрешното имъ съдържание и последици — това е крупна историческа епоха въ живота на Европа.

Голѣмитѣ западни демокрации, къмъ които ние бълга-ритѣ хранимъ дълбоко въ душитѣ си, и по традиция и по инстинктъ, не само искренъ культъ, но и сърдечна и изни-тана, дезинтересирана почитъ, трѣбва да признаемъ това, страдатъ отъ липса на достатъчно национална дисциплина, отъ липса на бързина въ решенията, отъ липса на напълно съгласувана, последователна и динамична акция.

Г-да народни представители! Мюнхенъ не е едно изоли-рано явление, което да се дължи на каприза на боговѣтъ, нито на случайното стечение на обстоятелствата, нито даже само на великото прозрение, на върния усѣтъ за реално-ститѣ, на смѣлата динамична воля и на съгласуваното дей-ствие на двамата гениални, оторизирани и автентични во-дачи на двата народи, италианския и германския — Мусо-лини и Хитлеръ. Причината е много дълбока, тя не е чисто политическа, тя лежи въ недрата на самия стопански, кул-туренъ и духовенъ животъ на Европа.

Фактъ е, че Европа следъ общата европейска война, Европа като общностъ страда отъ хроническа болестъ. Тя страда отъ сложна и многостранна криза — криза финан-сово-стопанска, криза културно-социална, криза политиче-ска — ала надъ всичко — отъ морална и духовна криза. Нѣма нужда да подчертавамъ, че най-страшната отъ всички, това е моралната криза, въ ноктитѣ на която е изпаднала и се гърчи съвременна Европа. Тя е най-опасната, защото за-сѣга първоизточника въ живота: морала и духа на нациитѣ, живитѣ творчески сили въ тѣхния зародишъ, разклаща основитѣ на националния и международния организми, за-страшава сърдцето и пулса на Европа.

Печаленъ фактъ е, че Европа като цѣлостъ е още безъ достатъчно въра въ себе си, още иднино и морално дезо-риентирана, безъ достатъчно стимули, устремъ и сили къмъ доброто и красивото въ живота. Европа е нѣкакси раздро-бена, каточели безъ компасъ, безъ духовенъ погледъ, оста-вяща се да бжде влачена отъ събитията и отъ онѣзи, които ги ръководятъ. Тя страда, безсъмнено — яека ми бжде поз-воленъ този медицински терминъ — отъ нѣкакъвъ видъ артериосклероза. Тя страда, защото лекомислено, да не кажа безразсѣдно, погази висшитѣ начала, които направя-ватъ и даватъ смисълъ на живата и мъртвата природа въ битието, погази началата на разума, равновесието и прав-дата.

Общата война, съ нейнитѣ жестоки и кжсогледни мирни договори, съ нейнитѣ видими и невидими материални раз-зорения и морални опустошения, наруши и засегна смърто-носно елементитѣ и основата на социалното, стопанското, политическото и морално равновесие на Европа. Яви се острата стопанска криза, въ широкъ смисълъ на тая дума — криза парична, монетна, криза въ кредита, криза въ про-изводството. Прибегна се къмъ инфлацията, която въ Гер-мания стопи и разори дребнитѣ и срѣдни спестявания и съ-ществування, за да подготви пѣтя, почвата и тържеството на идеитѣ на Хитлеръ и на германския национализъмъ съ неговата нова социална политика. Тръгна се следъ това по обратния пѣтъ, този на дефлацията, на повишаване курса на националната монета, за да се докара намаление, съкра-щаване на чиновническитѣ заплати и броя на чиновницитѣ, за да се докара намаляване размѣритѣ на надницитѣ, но пъкъ и безработица и като резултатъ дойде проваля-нето на иначе демократическия режимъ въ Германия на канцлера Брунингъ. Мина се по рефлексъ къмъ девалва-цията, т. е. къмъ частично намаляване курса на национал-ната монета, за да се приравни къмъ нивото на междуна-роднитѣ цени, за да се гарантира конкурентноспособността и пласмента за стокитѣ. Вие помнете, че въ държавитѣ съ задръжана валута Англия, Холандия, Швейцария, Америка, прибѣгнаха къмъ това срѣдство, което тоже се оказа не-фикасно и безпомощно. Смѣтна се погрѣшно и наивно, че кризата въ кредита може да се реши само процесуално, само формално, че тя е само правна криза и затова въпрѣки законитѣ, които се създадоха въ отдѣлитѣ държави за облекчението ѝ, не се постигна желаниитѣ и необходимѣ резултатъ.

И въ този хаосъ, въ тази идейна безпѣтица се изнамѣри нѣщо ново, чудовищно, нѣщо антинационално, анти-човѣшко, антикултурно, антистопанско — изнамѣри се си-стемата на автархията, на самозадоволяващото се нацио-нално стопанство. Автархията, г-да народни представители, това не е нищо друго, освенъ една стопанска война, деги-зирана, която водятъ народитѣ за смѣтка на тѣхния миръ, за смѣтка на тѣхнитѣ нужди, за смѣтка на тѣхното право да дирятъ пѣтищата на прогресъ, на разбирателство, на сътрудничество. И само въ даденъ моментъ се явиха про-бѣтъщи — но нищо повече — на едно ново и свѣтло съзна-ние, на съзнанието, че всички тѣзи кризи — монетна, въ производството, кредитна — и автархията не сж нищо друго, освенъ различни форми на една и сѣща смѣтностъ; че това е една сложна и многостранна международна криза и нейното разрешение ще трѣбва да се дири не по пѣтя и въ рамкитѣ на дадена национална държава, а на широката плоскостъ на международнитѣ отношения, на международ-ното стопанство, на международната политика, чрезъ сани-ране на това международно стопанство, на тая междуна-родна политика, чрезъ саниране на общата, на колективната душа на съвременна Европа.

Г-да народни представители! За да приключи съ тази глава, ще кажа и следното. Необходимо е, за да работимъ за миръ, за да вървимъ къмъ неговитѣ елементи, къмъ не-говото изграждане, да се установи единъ международенъ планъ за саниране. Не отдѣлни мѣрки, не чудодѣйни лѣ-карства — нужна е една система, единъ режимъ, който ще създаде нови методи на действие, новъ погледъ върху жи-вота, новъ менталитетъ въ Европа, нова психика и, ако щете, нови хора. Иматъ ли народитѣ на съвременна Европа достатъчно скрити сили, достатъчно силна воля, за да побе-дятъ въ себе си духа на разединение и отрицание, за да се схване, че онова, което дѣли балканскитѣ и европейскитѣ народи, е по-маловажно отъ останалото, което може и трѣбва да ги обедини, за да трѣгнатъ най-сетне съ твърди и съ измѣрени стѣпки къмъ международно разбирател-ство, сътрудничество и възходъ.

Мюнхенъ е, преди всичко, една доброволна ревизия на несправедливитѣ мирни договори. Мюнхенъ издигна народ-ностното начало — самоопредѣлението на потиснатитѣ и разкъсани народи. Мюнхенъ е и нѣщо повече, той е, както се казваше въ една статия въ „Times“ или въ „Révue politique et parlementaire“ — споразумение на big forces — на чети-ритѣ голѣми държави: Великобритания, Франция, Германия и Италия.

Нѣкой отъ лѣво: За смѣтка на малкитѣ!

Георги Говедаровъ: Споразумение за обща работа, безъ да се питатъ малкитѣ, може би за смѣтка на малкитѣ, и безъ огледъ на това, какви сж собственитѣ вътрешно-по-литически режими — авторитарни или демократически. Ве-ликобритания, върна на своята концепция и на своитѣ инте-реси като свѣтовна империя, струва ми се бѣше предло-жила отиването си въ Мюнхенъ. Следъ нейното становище

демократическа Франция *volens-nolens* трѣбваше да избѣрза и да се яви безъ закѣснение на конференцията въ Мюнхенъ. Не е нужно да притежаваме осведомеността и политическата мѣдрост на голѣмия британски дѣржавникъ Чембърлейнъ, за да признаемъ и констатираме, че участието и дѣлото на Бенито Мусолини въ Мюнхенската конференция бѣше не само неизбежно, но и решително благоприятно за запазването на европейския миръ.

Мюнхенъ бѣ наистина единъ двубой, но и единъ сериозенъ опитъ за лоялно разбирателство, за сътрудничество между четиритѣ голѣми западни сили. Двубоятъ, обаче, завърши безъ победи и безъ унижения. Нека пожелаемъ, нека очакваме лоялното и плодно сътрудничество на голѣмитѣ да продължи щастливо въ името и интереса на справедливостта, на международната правда, на международния миръ, на международното сътрудничество, въ името и за запазване богатата на съвременната европейска и на бѣлитѣ цивилизации.

Безсъмнено, г-да народни представители, условията за единъ миръ въ Европа сѣ на лице, въпреки опасноститѣ, които, обаче, съществуватъ. Първото, съществено условие е, че маситѣ долу, въпреки всичко, сами въ себе си и сами за себе си жадуватъ за миръ и правда, за хлѣбъ и въздухъ, за благоденствие и напредѣкъ, за честно разбирателство и дѣлово сътрудничество. Това е еднакво вѣрно и за Франция, и за Германия, и за Италия, и за Великобритания, и за насъ малкиятъ, на Балканитѣ.

Политическата сѣжба на Европа, г-да народни представители, днесъ се характеризира и насочва отъ оситѣ Лондонъ—Парижъ и Берлинъ—Римъ. Не считамъ, че тѣзи оси ще трѣбва фатално да се отричатъ, да се парализуваатъ, още по-малко безусловно да воюватъ помежду си. Намирамъ, че има всичката възможностъ, че съществува всичкиятъ дългъ, въ тѣхнитѣ действия, въ тѣхната политика, тия оси да се примирятъ, да съгласуватъ усилията си, да си сътрудничатъ въ името на европейския миръ и на европейската цивилизация.

Вѣрно е, обаче, едно — че осѣта Римъ—Берлинъ е по-активна, по-смѣла и по-близка до Балканитѣ и особено до Сръбна Европа. Покриватъ ли се въ схващанията и обектитѣ си рѣководителитѣ на Римъ и Берлинъ? Ето единъ въпросъ, който не е безинтересенъ, и на който безсъмнено, не можемъ да не спремъ нашата мисль и да не направимъ нашата преценка. Нашиятъ дългъ е преди всичко да се пазимъ да бѣдемъ сателити или шутове въ голѣмия двубой между тѣзи две голѣми оси. Нашиятъ дългъ е, да се ограничимъ въ рамкитѣ на балканската политика, рѣководени отъ мисльта и грижата да обслужимъ и да запазимъ преди всичко общитѣ интереси и независимостта на балканскитѣ дѣржави. Нека, рѣководени отъ тази мисль и отъ тая грижа, да направляваме и ние българитѣ нашата външно-политическа акция. Нашиятъ дългъ е, ако, въпреки всичко, събитията се развѣятъ по начинъ главоломенъ, непредвиденъ, неочакванъ, да имаме предъ видъ, че можемъ да бѣдемъ заставени *bon gré mal gré* да вземемъ отношение и становище къмъ тѣхъ. Това трѣбва да го направятъ само стѣгованитѣ рѣководители на българската политика. Тѣ трѣбва да го направятъ не по-рано, откогато е необходимо, съ огледъ на възможноститѣ ни, съ огледъ на дългата да се служи преди всичко на българскитѣ интереси, да се служи реалистично, но не авантюристически, да се служи на реалното, възможното, осъществимото; да се служи на българскитѣ интереси по линията на разбирателството, на сътрудничеството, на общото дѣло съ нашитѣ балкански съседи, и, на първо мѣсто, съ Югославия и съ Турция.

Г-да народни представители! Въ Сръбна и въ Балканска Европа — нека имаме откровеността да признаемъ това — съществуватъ тукъ-таме празнини, безвъздушни пространства, а, може би, и вълчи ями. Дългъ на балканскитѣ дѣржави и народи е, спокойно, съ всичката дължима загриженостъ, съ всичкото чувство на отговорностъ, съ всичкия усѣтъ за реалноститѣ, съ всичката политическа мѣрка и мѣдростъ да подирятъ обединяващитѣ моменти и да изградятъ безъ екзактация, но и безъ предубеждение, елементитѣ на балканската солидарностъ — стопанска, политическа и културна.

Първиятъ дългъ, за постигането на тая задача, предъ който сѣ изправени балканскитѣ дѣржавници, е, не само да бѣдатъ обективни и съ чувство на реализъмъ и мѣрка, но и да подирятъ първата и най-голѣмата помощъ въ себе си, въ своята мѣдростъ, въ своето търпение, въ своята воля, да забравятъ грѣшкитѣ и огорченията, да намѣрятъ онова, което ще ги сближи, онова, което ще имъ помогне да се разбератъ, онова, което ще ги направи по-силни и по-добри, за да защитятъ, преди всичко, стопанската и политическа независимостъ на своитѣ дѣржави и на Балканитѣ.

Г-да народни представители! Политиката на балканскитѣ дѣржави не бива, безсъмнено, да изпуска изпредвидъ — особено въ тѣзи тревожни и сѣдбоносни времена, при завой, предъ който сѣ изправени Балканитѣ и Европа — че велика Русия, че великиятъ руски народъ не е за сега на своя исторически пътъ, на своето законно, естествено мѣсто, като факторъ въ европейската политика и равновесие.

Нека се конкретизирамъ върху началата на българската външна политика. България не храни вражда, не питае никакви чувства на неприязнь къмъ никого отъ своитѣ добри съседи. Тя има съзнанието за дългата и за своитѣ интереси, но и твърдата и решителна воля да култивира добри чувства и да живѣе съ всички свои съседи въ приятелство, да работи съ тѣхъ въ духа и атмосферата на честно, взаимно разбирателство и на искрено, творческо сътрудничество на културна, стопанска и политическа база. „Балканитѣ за Балканитѣ“ остава за насъ, за българската външна политика, една основна максима, отъ която не бива нито за минута — противното ще бѣде кжсогледство или лекомислие — да се отдалечаваме, една максима повелителна и исторически неизбежна.

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ Димитъръ Пешевъ)

Втората максима — стопанска и политическа независимостъ на балканскитѣ дѣржави — е нѣщо недѣлимно, е нѣщо цѣлостно, както казватъ нѣмцитѣ, *Einigum*. Не бива да си въобразяваме, че когато ще се посегне на стопанската или политическата независимостъ на нѣкой отъ нашитѣ съседи, да кажемъ на Ромъния, че това въ последна смѣтка ще е отъ полза за българската дѣржава, за нейната стопанска и политическа независимостъ. Тази максима, надѣвамъ се, ако още не е, ще стане максима не само на българската външна политика, но максима и на външната политика на всички останали балкански дѣржави. Тази максима е не само очевидна, но, смѣя да кажа, и осезаема за дѣржавници и отговорни политици на Балканитѣ, които иматъ навика, но и уменията да анализиратъ правилно събитията и фактитѣ; които иматъ за духовния си погледъ перспектива за назадъ и напредъ, перспектива за миналото и за бъдещето.

Третата максима на българската външна политика — искаме да вѣрвамъ, на външната политика и на всички балкански дѣржави — е тази, че здравъ, траенъ, творчески, сигуренъ балкански миръ ще настѣпи само когато се внесе повече правда и равновесие, не книжна правда, не празда въ приказки, не книжно равновесие, а реална, житейска правда въ отношенията и живота на балканскитѣ дѣржави и балканскитѣ народи; когато ще сторимъ всичко зависящо отъ насъ, всѣки отъ балканскитѣ народи на свой редъ и въ своя доза, всичко необходимо да излѣкуваме ранитѣ, да премахнемъ безвъздушнитѣ пространства и вълчитѣ ями, да отстранимъ отровата, морална и духовна, която парализува силата ни, която помъгива погледа ни, която сковава енергията ни за едно дѣло, което е общо, за една кауза, която е висока, за една цивилизация, за една независимостъ, които сѣ: цивилизация на Балканитѣ, независимостъ стопанска и политическа на балканскитѣ народи.

И въ тази посока се налага да създадемъ едно пълно и безоблачно довѣрие помежду ни; да го създадемъ и да действувате безхитростно, съ чувство на взаимно зачитане, на зачитане правата, легитимнитѣ интереси, достойнството на нашитѣ народи и суверенитета на нашитѣ дѣржави.

Друга максима на нашата външна политика, която, време е да бѣде разбрана отъ близки и далечни — защото а мѣрдаванни политически листове, като „Танъ“, недавна пѣха като една морска сирена тая пѣсень: България ще влѣзе въ Балканското споразумение — е следната: никога, никога България нѣма да влѣзе въ Балканското споразумение, защото то е заченато въ грѣхъ, защото по своята природа то бѣше антибългарски инструментъ, (Рѣкопѣскания отъ дѣсно), то бѣше сръдство да се злоупостави, да се обкрѣжи въ желѣзенъ обръчъ българската мисль, българския духъ, то бѣше едно домогване нещастно, България да бѣде заставена тържествено и формално да се откаже отъ права договорни и бездоговорни; отъ права, които тя има по статута на Обществото на народитѣ за своитѣ малцинства; отъ права, които тя има по лакта Келогъ.

Нѣкой отъ тѣво: Никога!

Георги Говедаровъ: Не ще се намѣри правителство въ България, нито днесъ, нито нѣкога, което да има тая сила, тая демоническа мисль да го извърши, да сложи подписъ подъ единъ такъвъ формаленъ и тържественъ отказъ за минималнитѣ права на българския народъ и на Балганската дѣржава.

Никой не бива да се съмнява въ честната воля за миръ на България, на българския народъ, на кабинета, възгла-

венъ отъ министъръ-председателя д-ръ Кюсеиановъ. Истината е съвѣта като день, фактитъ сѣ налице, позицията сѣ ясна, пѣтиятъ е очертанъ и никакво съмнение, нито тукъ, нито вънка не бива да има, за да се хвърли и най-малката сѣнка върху чистотата, върху здравината на тази мисль, на тази воля на България и нейното правителство, да се служи на мира, да се следватъ неговитъ пѣтища, да се привнесатъ всичкото съзнание и готовност за разумни жертви при условие, че тия жертви ще бждатъ дадени и отъ другитъ, за да се консолидиратъ основитъ на балканския и европейския миръ; за да се изградятъ елементитъ, чрезъ които ние ще имаме балканско разбирателство не като едно пожелание, не като една фасада, не само като единъ простъ фактъ, намѣрващъ своя изразъ и своето потвърждение само въ текста на пактоветъ, но като едно съдържание, като една реалност, която бде, не, която разкрива нови пѣтища, която дава възможности да се диятъ и проявяватъ нови сили, нови енергии за общото балканско дѣло, за дѣлото на балканския миръ, за дѣлото на балканската култура, за дѣлото на балканското творчество, независимостъ и възходъ.

Срещу идеята за влизането на България въ балканския пактъ, ние можемъ да педираме, и, радѣвамъ се, да дойде день, да издигнемъ идеята за единъ новъ петоренъ балкански пактъ, която нѣма да има нищо общо съ опороения, съ егонистични, съ жгоследия балкански пактъ; единъ петоренъ балкански пактъ, въ който *sur le pied d'égalité*, на базата на равенството, при равновесие, при балканска правда, ще влѣзатъ и България, и Ромъния, и Югославия, и Турция, и Гърция. Ние сме за този пактъ, но трѣбва да признаемъ, че е нужно да разчистимъ задрѣстенитъ пѣтища, които водятъ къмъ него. Кои сѣ тѣ? За онѣзи, които иматъ погледъ за пѣщата, които търсятъ пѣтищата къмъ истината и доброто, отговорътъ е ясенъ: необходимо е предварително влѣчитъ ями и безвъздушнитъ пространства да бждатъ отстранени. Тѣ ще се отстранятъ по пътя на двустраннитъ пактове между Ромъния и България, между насъ и всички останали съседи и тогава, като заключителна фаза, като последна фаза въ тоя щастливъ, исторически оправданъ и положителенъ процесъ ще имаме единъ новъ пактъ, *pacis pacis à cinq*, петоренъ балкански пактъ.

Г-да народни представители! Нека да кажа нѣколко конкретни думи за отношенията на България съ отдѣлнитъ нейни съседи.

На първо мѣсто пактътъ на България за вѣчно приятелство съ Югославия и пактътъ на България за вѣчно приятелство съ Турция, оставатъ — тази констатация мога и дължа да я направя тукъ — крайжгълнитъ и неразрушимъ камѣкъ на българската външна политика. Нищо фатално не дѣли България отъ Югославия, България отъ Анкара, и азъ нѣма да сгрѣща, ако кажа, че тѣхната воля, че тѣхното съзнание, че тѣхниятъ погледъ, че чувствата на българския народъ, че чувствата на югославияския и турския народи отговарятъ напълно на пактоветъ. Да. Пактоветъ отговарятъ на чувствата, на идентъ, на разбиранията, на схващанията, на интереситъ на засегнатитъ три държави и тѣхнитъ народи. И мога да добавя: всички въпроси, спорови и безспорни, които бждещето може да резервира въ нашитъ отношения, въ отношенията на България съ Югославия, въ отношенията на България съ Турция, ще бждатъ разрешени помежду ни, безъ да бжде искана или допустната интервенцията на трета сила; разрешени по братски, разумно, съ взаименъ респектъ, съ съзнание и грижи за взаимнитъ интереси и взаимнитъ длъжности.

Азъ съмъ ималъ случай да казвамъ не веднажъ, ще го кажа и днесъ: азъ бихъ желалъ осьѣ България—София да бжде продължена до Анкара, за да стане ось Анкара — София—България. (Ржкоплѣскания)

Г-да народни представители! Идвамъ на отношенията на България съ нашата добра южна съсѣдка Гърция. Тѣ сѣ, безсъмнено, не само искрени и сърдечни, тѣ сѣ проникнати отъ съзнанието за необходимостта, тѣ сѣ ржководени отъ волята да диримъ осторожно, старателно и да следваме неуклонно всичко онова, което ще засили, задѣбочи и ще консолидира културнитъ и стопански връзки между двата респектиращи се съсѣдни народи, между гърци и българи; всичко, което ще ни позволи да изградимъ, безъ прибързване, да осмислимъ и поставимъ въ действие линията София—Атина, като единъ елементъ, като единъ факторъ съ своя самостоятелна но и съществена стойностъ, факторъ въ системата на балканската политика, политика на миръ, разбирателство и сътрудничество. Въ такава щастлива атмосфера на взаимни зачитания, на взаимно доверие, на воля за взаимна помощ, всички поставени проблеми — имамъ дълбоко то убеждение за това — ще намиратъ полюбовно своето навременно, приятелско и щастливо разрешени.

Отношенията на България съ нашата северна добра съсѣдка Ромъния. Г-да народни представители! Въ недалечното минало, въ епохата на революционнитъ борби за българска независимостъ и за българската свобода тази хубава страна и нейниятъ благороденъ народъ дадохъ охотно и великодушно прибѣжище, подслонъ, морална и материална опора на скжпитъ български хѣшове, на нашитъ немилнидраги революционери, на нашитъ бащи и дѣди, които прекосаваха презъ тъмната нощъ тихия бѣлъ Дунавъ, за да намѣрятъ тамъ — отвѣдъ спасение за живота сѣ, морална подкрепа, въздухъ и свобода. Край Пѣтвентъ, при историческата Гривица, паднаха за българската независимостъ и българската свобода ромънски герои и тѣхнитъ свещени кости и днесъ почиватъ въ благословенъ покъй, приютени въ топлитъ прегръдки на българската майка — земя. Всички елементарни условия и предпоставки съществуваха въ изобилие за една политика на разбирателство, на сътрудничество, на общо дѣло между Ромъния и България. Уви! Дойде фаталната 1913 г. Не закъснѣ да се регистрира още и по-фаталната 1918—1919 г., когато дълбоко съмъ убеденъ, по внушение на врагове на независимостта и разбирателството на балканскитъ държави, сѣ единъ жестоки и безразсѣденъ ударъ се откъснахъ цинично предъ очитъ на цивилизована и божемъ справедлива Европа стъ изнемошлатата и окървавена снага на България живи кжсове месо. Откъсна се Срѣдна Добруджа, откъсна се Южна Добруджа, сѣ цвѣтущи и културни градове като Силистра, Тутраканъ, Балчикъ, Добричъ, Каварна и сѣ едно население, не само стопански здраво и работоспособно, културно и политически издигнато, но и сѣ една чистота на българската мисль, на българския духъ, което и презъ вѣковетъ, и презъ най-голѣмитъ мъчности, страдания и заплахи, не ще престане да живѣе съ пулса и копнежитъ на България, сѣ нейното право на съществуване, сѣ нейното право да живѣе и работи, за да запази своето мѣсто подъ балканското небе, подъ балканското слънце. Това е една жива и опасна рана, една живеница, единъ — нека имаме куража да кажемъ — барутенъ погребъ, който може да изригне, въпрѣки всичкитъ мѣрки, въпрѣки всичкитъ благоразумия, въпрѣки съзнанието ни за необходимостта, за тази върховна историческа необходимостъ, между българи и ромъни да има приятелство, да има сътрудничество, да има трайно разбирателство, траенъ балкански миръ. България не жадува за много земи, още по-малко за чужда земя. Тя иска само това, що е нейно като население, като култура, като съзнание, като стопанство, като български кжтъ. И отговорно правителство, и интелигенция, и широки народни маси у насъ желаятъ да се разрешатъ, не съ безумнитъ срѣдства на войната, която носи рискове и неизвѣстности, войната, която носи разорение, войната, която носи смутъ и страдания, а полюбовно, въ името на общъ дългъ, въ името на общо съзнание, въ името на общи интереси, всички спорови, висящи въпроси и проблеми, които троятъ, които тежатъ въ отношенията и въ политиката на двѣтѣ съсѣдни държави, за да се различитъ веднажъ завинаги — подчертавамъ това — да се различитъ за винаги моралната атмосфера, за да се подготви политическиятъ и психологическиятъ теренъ за български и ромънски, между тѣхнитъ държави за създаване на съответенъ благодатенъ мораленъ климатъ, климатъ за доверие, за щастливъ, за плодни, за най-близки и приятелски ромъно-български отношения.

Отношенията между България, отъ една страна, и Полша и Унгария, отъ друга, сѣ повече отъ добри, тѣ сѣ отлични и, безсъмнено, отговарятъ на взаимнитъ, искренитъ чувства на респектъ, на широко доверие, на сърдечни симпатии, които цѣлокупниятъ български народъ, безъ разлика на категории, храни дълбоко въ душата си къмъ тѣзи два доблестни и рицарски народи — поляци и унгарци.

Г-да народни представители! Азъ съмъ къмъ края на моята речъ. Ще ми позволите да завърша съ една мисль, сѣ една съкровена надежда, сѣ единъ върховенъ позивъ. Мисльта е, че въ тѣзи смѣлбосни времена, че въ тѣзи дни, пълни съ неизвѣстности, които преживява Европа, които преживяватъ Балканитъ, ние трѣбва да сторимъ възможното и невъзможното, не само да изградимъ, не само да циментираме, не само да бетонамираме единството на българската държава и българския народъ, но и да манифестираме за външния свѣтъ, за съсѣдни и за далечни държави, национално единство, държавна здравина, да подчертаемъ това единство на българския народъ и тая здравина на българската държава, та да чуятъ онѣзи, които иматъ уши да слушатъ, че България на 1939 г. по проблемитъ на своята външна политика е морално единна (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра), единодействаща, единомислеща, че България на 1938 г., и като Парламентъ, и като народъ, кредитира външната политика, която отъ 3 години щастливо се ржководи отъ днешния министъръ-

председател г-н д-р Кюсеивановъ. (Ржкоплъскания отъ дъсно и центъра) Не е мѣстото тукъ и не е моментъ да бждемъ лицепринати. Ние имаме дългъ да запазимъ българскитѣ интереси, да обслужимъ българската кауза. Азъ имамъ убеждението, че най-големиятъ дългъ въ тоя моментъ е: външниятъ свѣтъ, центроветѣ на голѣми оси, столицитѣ на балканскитѣ държави да знаятъ, че кабинетътъ на г-нъ д-р Кюсеивановъ, по своята външна политика, по нейнитѣ основни проблеми и начала, има подкрепата единодушна, съзнателна и мощна на цѣлия Парламентъ, на цѣлия български народъ. (Ржкоплъскания отъ дъсно и отъ центъра)

(Председателското мѣсто заема председателятъ Стойчо Мошановъ)

Е добре, въ тия тежки дни, една външна политика, за да може да успѣе, се нуждае безсѣмнено и преди всичко отъ това, да има подъ себе си единъ здравъ, гранитенъ пиедесталъ. Това е пиедесталътъ на националната дисциплина, пиедесталътъ на единодушното и дезинтересирано въ своята подкрепа обществено мнение, въ Парламента и вън отъ него; това е оная морална решителна подкрепа, която всички българи, свободни и неосвободени, по видими и невидими пътища, въ душата си и въ мисълта си, ще даватъ всѣки моментъ и всѣки мигъ на тая външна политика на България, която има вече своитѣ резултати, която има своя активъ, която има своитѣ положителни проявления.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, заключете.

Георги Говедаровъ: Свършвамъ. — Г-да народни представители! За да приключа, иска подчертая: българскиятъ проблемъ е частъ отъ балканския проблемъ; балканскиятъ проблемъ е частъ отъ източния проблемъ; източниятъ проблемъ е частъ отъ голѣмия европейски и свѣтовень проблемъ. Следователно, нека бждемъ внимателни, нека бждемъ предпазливи, нека не си поставяме задачи, които не сж по силитѣ ни, задачи, които не могатъ да бждатъ наши. И тая мисълъ е еднакво вѣрна не само за България, но и за всички нейни съседи.

Председател Стойчо Мошановъ: Моля Ви се, приключете.

Георги Говедаровъ: Свършвамъ. — Г-да народни представители! Искамъ да дамъ примѣръ на парламентарна дисциплина и вземамъ актъ...

Председател Стойчо Мошановъ: И азъ Ви благодаря.

Георги Говедаровъ: ... отъ предупреждението на нашия уважаемъ председател. Азъ ще съкратя моитѣ бележки съ една вѣра: когато виждамъ българския Парламентъ, следъ 4-годишно отсъствие отъ тая свещена сграда, по голѣмитѣ въпроси, които сж сложени отъ управлението и живота, да намира достатъчно морални и духовни сили въ себе си и да се издига надъ различията, надъ огорченията, надъ дребнитѣ интереси и да дава подкрепа, да дава своя вотъ за одобрение на всички мѣроприятия отъ стопански, националенъ и културенъ характеръ, които сж отъ полза за България; при вида на тона морално единство, на това високо политическо съзнание, на тая упорита воля за работа въ Парламента, на тая реална грижа да се оправдае неговото съществуване, азъ имамъ дълбоката и неугасима вѣра, че този Парламентъ не ще откаже да даде своята явна и решителна подкрепа на всички почини, на всички инициативи, които отговорниятъ министъръ, които отговорниятъ кабинетъ, въ сериозна и мѣродавна преценка на момента и на неговитѣ особености, ще намѣри за необходимо и полезно да предприеме. На кабинетъ на г-нъ д-р Кюсеивановъ нека кажемъ: г-да, изпълнете смѣло, но и мъдро дълга си (Ржкоплъскания отъ дъсно и центъра) и бждете сигурни, че ние и като Парламентъ, и като народъ своевременно, безъ колебание и достойно ще изпълнимъ своя дългъ. (Ржкоплъскания отъ дъсно и центъра)

Председател Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ министъръ-председателъ и министъръ на външнитѣ работи и на изповѣданията.

Министъръ-председател Георги Кюсеивановъ: (Отъ трибуната. Посрещнатъ съ бурни и продължителни ржкоплъскания отъ дъсно и отъ центъра. Чете)

„Г-да народни представители! Моето изложение по външната политика ще бжде кратко, защото имамъ неотдавна възможността да дамъ подробни разяснения предъ парламентарната комисия по външнитѣ работи, където почти всички присъствавахте и където отговорихъ предварително на повечето отъ зададенитѣ ми вчера и днесъ въпроси.

Г-да народни представители! Тия отъ васъ, които взеха участие въ разискванията по външната политика на прагътъ на вѣрзъка съ поставения на разглеждане бюджетопроектъ на Министерството на външнитѣ работи, говориха — въ което не се съмнявахъ — като добри българи, съ родолюбие и загриженост за смѣнитѣ и бждещето на нашия народъ и на нашата държава. Тѣ се въздържаха отъ остри нападки, упръци и обвинения, каквито сме навикнали да слушаме при други случаи, защото чувстваха — предполагамъ — че въ тия тревожни времена трепетитѣ, които биха отправили къмъ правителството, рискаха да надхвърлятъ цѣльта и да се забиятъ въ тѣлото на България. (Ржкоплъскания отъ дъсно и центъра)

Все пакъ нѣкои отъ тѣхъ, съ известна непредпазливостъ, която не смѣтамъ преднамѣрена, изказаха мисли и сѣждения, чийто отзвукъ отъждѣ границитѣ може да подхрани подозрение и да причини затруднение на правителството при усилията, които то полага, за да осигури подкрепа и защита на българскитѣ интереси. (Ржкоплъскания отъ дъсно и центъра)

Г-да народни представители! Въ времена като днешнитѣ, когато международнитѣ събития създаватъ безпокойства и опасения, които заставятъ народитѣ — и голѣми, и малки, а особено малкитѣ — да засилятъ своитѣ приятелства и да търсятъ да спечелятъ нови, за да могатъ да отстапятъ своитѣ права и да бранятъ своитѣ национални интереси, а, може би, и своето съществуване, считамъ, че ще бжде крайно неблагоприятно да се насърчаватъ надежди и очаквания, които не отговарятъ нито на силата, нито на възможноститѣ на нашата страна, и които могатъ само да причинятъ горчиви разочарования въ болната българска душа и да обезвѣрятъ българския народъ.

Затова правителството, съ рискъ да си навлѣче неизпуллярностъ, ще продължава да води усвоената презъ последнитѣ години външна политика на миръ и споразумение, съ пълното съзнание за отговорноститѣ, които носи предъ българския народъ, и съ твърдото убеждение, че то така най-добре защитава неговитѣ интереси. (Ржкоплъскания отъ дъсно и центъра)

Тая политика на повече разумъ и на по-малко чувства даде вече насърчителни резултати. Искрена и лоялна, тя бѣше правилно оценена и създаде условия за установяване съ съседнитѣ държави отношения на приятелство и разбирателство, на желание за мирно уреждане на всички спорни въпроси, които стоятъ още неразрешени или които могатъ да се появятъ въ бждеще, и на готовностъ за сътрудничество въ защита на общитѣ балкански интереси.

Тя възстанови и закрепи довърнето къмъ България, създаде сигурностъ на нейнитѣ граници и толкова необходимото спокойствие за мирното развитие на българския народъ. Тая реална външна политика извади нашата страна отъ опасното положение на изолационностъ, въ която тя се намѣри съ сключването преди петъ години на балканския пактъ.

Благодарение на тая политика стана възможно да се осмисли историческата промѣна въ отношенията съ братския югославски народъ, да се тури край на дългогодишнитѣ неспасия и кървави борби, които нанесоха неизмѣрими злини на нашата родина, и да се сключи поминалата година пактъ за вѣчно приятелство съ Югославия (Бурни ржкоплъскания и гласове „Браво!“ отъ дъсно и центъра), отъ безспорно голѣмо значение за бждещето развитие на двѣтъ съседни страни.

Сжщата политика затвърди и направи още по-сърдечни приятелскитѣ отношения съ съседната турска република, въ духа на пакта за приятелство отъ 1925 г., първиятъ и дълго време единствениятъ пактъ, сключенъ отъ България следъ войнитѣ. (Бурни ржкоплъскания отъ дъсно и центъра)

Тая политика даде възможностъ да се установятъ и развиятъ приятелски отношения съ южната съседна държава Гърция и създаде условия да се възобновятъ прекъснатитѣ въ продължение на нѣколко години стопански вѣзки, които, вѣроятно, въ много скоро време ще се засилятъ съ сключването на редовенъ търговски договоръ.

Все тая политика ще позволи, съ взаимно добра воля и желание, които не липсватъ, да се възстановятъ традиционнитѣ приятелски отношения съ дунавската съседка Румъния.

Г-да народни представители! Отношенията на приятелство и доверие, които така щастливо се установиха съ съседнитѣ на България държави при следването на тая миролюбива външна политика, създадохъ необходимитѣ предварителни условия за подписването на 31 юли м. г. въ Солунъ спогодба, по силата на която България се освободи отъ ограничителнитѣ, бихъ казалъ унижителни, военни клаузи, наложени и съ Ньойския миренъ договоръ. (Бурни и продължителни ржкоплъскания отъ дъсно и отъ центъра)

Така, двадесет години след свършването на войната, България отново придоби своите права на напълно независима държава и на доблестната и храбра българска войска се възвърна, заедно с гордостта, свободата да се подготви за своето свето предназначение, да брани границите на държавата и да защитава отечествените интереси. (Бурни и продължителни ръкопляскания от дъсно и центъра)

Солунската спогодба, сключана между България и тържавите от Балканското споразумение, представлявани от уважаемия министър-председател на Гърция г-н Метаксас, е първата мирна ревизия на договорите, която се извърши, съгласно постановленията на чл. 19 от пакта на Обществото на народите, по взаимно споразумение с заинтересуваните балкански страни, и въ съгласие с великите сили.

Тая спогодба е несъмнено голъмъ успехъ за българската външна политика. За съжаление, обаче, нейната важност и нейното значение бѣха по-добре разбрани и по-правилно оценени въ чужбина, отколкото у насъ. Това се дължи, може би, на онзи често проявяванъ духъ на отрицание, който прѣчи да бѣдемъ обективни и да признаваме придобивки на една политика, която ние самитѣ не ръководимъ. (Ръкопляскания от дъсно и центъра)

Г-да народни представители! Последните международни събития отслабиха значението на Обществото на народите, на което България има основание да бѣде особено признателна. То не може повече, за жалостъ, да бѣде опора и упование на слабите и онеправдани народи и да подхранва надеждите, които тѣ възлагаха на него.

Уреждането на международните въпроси и спорове отъ великите сили, вънъ отъ сградата на Обществото на народите, повелява България да полага непрестанни грижи да спечели тѣхното приятелско разположение и тѣхната морална подкрепа.

Затова, правителството ще постоянствува, въпреки изкушенията, да води самостоятелна и необвързана политически съ никакъ велика сила политика, за да не си създаде неприятели въ лицето на другите, които ще позволи на нашата страна, при нейното географическо и международно положение, да бѣде единствена господарка на своите съдбини. (Ръкопляскания от дъсно и центъра)

Ето, г-да народни представители, българската външна политика, чужда на увлечения, на бръмбелостъ и на авантюри, за продължение на която правителството разчита да намѣри вашата родолюбива подкрепа и одобрението на цялия български народъ. (Ръкопляскания от дъсно и центъра)

Г-да народни представители! Въ историята на българите има много сѣвѣли страници, съ които всѣки народъ може заслужено да се гордѣе. Но има и страници мрачни, които трѣбва често да прелистваме, за да се поучимъ да избѣгваме фаталните стѣпки въ миналото, защото сжиганите причини могатъ да докаратъ сжиганите разочарования и страдания за нашата измъчена страна. (Ръкопляскания от дъсно и центъра)

Г-да народни представители! Въ тия тревожни дни, които могатъ да докаратъ сѣдобоисни изпитания за българския народъ, отечеството има нужда отъ всички свои синове, които трѣбва да образуватъ една сила, единъ духъ, една воля, за да се подпомогне България да върви смѣло по своя исторически пътъ и да заеме своето достойно мѣсто въ семейството на народите. („Браво!“ Бурни и продължителни ръкопляскания от дъсно и центъра)

Председател Стойчо Мошановъ: Моля г-нъ докладчика да си заеме мѣстото.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“

за разходите по Министерството на външните работи и на изповѣданията за 1939 бюджетна година.

„Министерство на външните работи и на изповѣданията. ОТДѢЛЪ I.

Глава I.

Заплати.

§ 1. Заплати на личния съставъ (съгласно обяснителна таблица къмъ 29 заседание):

а) Заплати	18.568.000 л.
б) за издържане на почетни консулства (паритетъ)	30.000 „
в) за откриване на нови консулства	—
г) за възнаграждение на допълнителните	

прислужници при легациите и консулствата въ странство (паритетъ)	50.000 „
д) за възнаграждение на писари-чужденци по иностранна кореспонденция (паритетъ)	24.000 „
е) курсова разлика върху паричните възнаграждения на персонала въ странство и върху възнагражденията по точки б, в, г и д	28.000.000 л.“

Въ обяснителната таблица на стр. 11 вмѣсто трима редактори III степенъ, се предвижда четирима, съ обща сума 214.080 л. Всичко кредитъ по § 1 — 46.724.000 л.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„Глава II.

Централно управление, иновѣрно и инославно духовенство I-ва група.

Лични разходи.

§ 2. Формено облякло и обуша на прислужниците, блузи на чистачките и литографичните при Централното управление на Министерството — 50.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 3. Пътни, дневни и багажни пари на премѣстените или командировани по служебна работа длъжностни лица — 20.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 4. Пътни и дневни пари за поддържане куриерска служба по легациите въ чужбина — 200.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 5. Разходи по участието на България въ международни комисии, Обществото на народите, Дунавската комисия и пр. (пътни и дневни пари и др.) — 1.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 5, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 6. Възнаграждение за преводи отъ чужди и на чужди езици, които не сѣ застъпени въ преводната служба на Министерството — 20.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„II-ра група.

Веществени разходи.

§ 7. Наемъ на помѣщение — 900.000 л.“
Кредитътъ се намалява съ 100.000 л. и става 800.000 л.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 7, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 8. Поддържане на помѣщенията: малки поправки, измазване и приспособления: чистене, миене, дезинфекциране;

осветление и отопление и материали за тях; вода, каналъ, смѣтъ, застраховки и други подобни — 250.000 л.
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 8, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 9. Мобили и покъщнина — купуване, поправка, поддръжане, пренасяне и пр. — 50.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 9, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 10. Канцеларски потребности и материали: хартия, мастило и пр., пишущи машини и др., печатане разни бланки, регистри, закони, правилници, формуляри и пр., амбалажни материали, опаковка и др.; подвързване и подшиване на разни книги и др.; обявления и др. — 350.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 10, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 11. Разходи за експедиция на разни материали; пощенски, телеграфни разходи; разноски за трамвай и др. — 300.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 11, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 12. Разходи по службата на печата, произходящи отъ договори съ чужди телеграфни агенции (комисионна и за подадени телеграми) — 120.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 12, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 13. Разходи за телеграми на Б. т. агенция, телефонни абонamenti и такси — 700.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 13, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 14. За издръжка на телеграфната радиостанция (материали и други) — 50.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 14, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 15. Купуване на български и чуждестранни книги, вестници, списания и др. за библиотеката на Министерството, за службите въ Министерството, за пропаганда и културни цели — 250.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 15, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 16. За издаване бюлетинитъ на Дир. на печата (хартия, печатъ, хонораръ, мастило и др.) за снимки, филми и др. — 400.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 16, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 17. Помощи за печатни издания, отпущани по решение на Министерския съветъ — 3.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 17, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 18. Разноски по лѣкуване и погребение на бедни държавни служители и помощи на наследниците на починали такива, съгласно чл. 71 отъ закона за държавните служители презъ текущата година — 50.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 18, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 19. За защита интереситъ на България, вкл. и курсовата разлика — 8.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 19, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 20. Безотчетенъ фондъ — 140.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 20, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 21. Извънредни разходи, включително и курсовата разлика — 14.000.000 л.“
Кредитътъ се увеличава на 14.500.000 л.

Не се предвиждатъ кредити:
За специализация на трима журналисти въ странство.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 21, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)

„Глава III.

Легации и консулства.

I-ва група.

Лични разходи.

§ 22. Формено облѣкло и обуца на всички прислужници при легациитъ и консулствата (паритетъ) — 30.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 22, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)
„§ 23. Разноски по премѣстване и отиване на разни чиновници въ чужбина и за завръщането имъ въ България, както и на уволненитъ такива до постоянното имъ мѣстожителство въ България. Разноски по завръщането на семействата на починали държавни служители въ чужбина до постоянното имъ мѣстожителство въ България — 1.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 23, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсухановъ: (Чете)

„II-ра група.

Веществени разходи.

§ 24. Наемъ на помѣщения съ и безъ мобилировка и други разходи, съгласно сключенитъ договори — 970.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 24, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 25. Поддържане на помъщенята: малки поправки, измазване и приспособления, чистене, миене, дезинфекция и др.; осветление и отопление и материалът за тях; вода, смет, каналъ, застраховка на здания и мобилитъ; данъци и такси, поддържане на градинитъ и др. — 400.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 25, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 26. Мобили и покъщнина — купуване, поправяне, поддържане, пренасяне и други (само за канцеларитъ и приемнитъ имъ помъщения) — 150.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 26, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 27. Канцеларски разходи (също като § § 10 и 11); разходи за молебени, панихиди, подаръци по случай новата година и други; купуване на книги, вестници и списания — 450.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 27, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 28. Разноски по тѣкуване и погребение на бедни българи и български поданици въ чужбина, за душевноболни, за придружаващитъ ги въ странство, както и за изпращането на такива въ България — 10.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 28, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 29. Помощи, отпуснати отъ легациитъ и консулствата на бедни българи и български поданици, за завръщането имъ въ България (отпусканитъ по тоя § суми се събиратъ чрезъ финансовитъ власти) — 100.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 29, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 30. Припадащата се частъ на Българската държава за разноскитъ по издръжката на Международното бюро на Постояния арбитраженъ съдъ въ Хага (857 флорини); за издръжката на О. Н. за 1939 г. (89.063-30 зл. шв. франка а 1.41381418 шв. фр. за 1 зл. шв. франкъ — 125.918-95 шв. фр.), както и 1/10 частъ отъ неплатенитъ вноски на същото отъ 1933 до 1935 г. включително, съгласно решението на финансовия комитетъ (23.435.80 зл. шв. фр., а 1.41381418 шв. фр. за 1 зл. шв. фр. — 33.133-85 шв. франка); — пета вноски; припадащата се частъ на България за издръжката на Международната дунавска комисия за 1939 г. (350.000 дин.) — 514.900 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 30, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 31. Курсова разлика и разноски по преведени суми въ чужбина, (По § § 12, 15, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 и 30) — 15.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Не се предвиждатъ кредити:

За откупуване здания за Българскитъ царски легации въ Берлинъ и Буда-Пеща.

За разходи по прехрана и др. на Българската колония, прибрана отъ Царската легация въ Мадридъ и др.

За мобилировка и покъщнина на Българската царска легация въ Бѣлградъ. (Допъл. кредитъ по бюджета на държавата за 1937 б. г., публикуванъ въ „Д. в.“ бр. 137 отъ юний 1937 год.)“

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 31, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„Глава IV.

Други разходи за всички служби.

§ 32. Непредвидени вещевени разходи — 10.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 32, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 33. Запасенъ фондъ — 400.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 33, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 34. Връщане неправилно внесени суми въ съкровището по сключени бюджети (чл. 12 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията) — 20.100 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 34, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Йосифъ Разсукановъ: (Чете)

„§ 35. Връщане неправилно внесени суми въ съкровището по бюджета за текущата година (чл. 12 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията) — не се предвижда кредитъ. (Чете)

„§ 36. Разходи по сключени бюджетни упражнения — 149.000 л.“

Не се предвиждатъ кредити:

За разходи по сключени бюджетни упражнения: а) за които е имало разрешенъ кредитъ; б) за които кредититъ не сж били достатъчни и в) за които не е имало разрешенъ кредитъ (Допълнителенъ кредитъ по бюджета на държавата за 1937 бюдж. година, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 137 отъ 29 юний 1937 година).

Забележка I. Новоназначенитъ и премѣстения персоналъ въ чужбина получава следващата се заплата въ курсова разлика отъ деня на трѣгването.

Забележка II. Разходитъ по § § 17, 19 и 20 се оправдаватъ съгласно чл. 38, ал. II отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Забележка III. Кредитътъ по § 21 — извънредни разходи по бюджета, одобренъ отъ Мин. съветъ, се оправдава съгласно чл. 38, ал. II, отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Забележка IV. Допълнителнитъ прислужници при царскитъ легации и консулства се назначаватъ и уволняватъ отъ шефове на мисии съ опредѣля отъ шефове на мисии съ огледъ на общия кредитъ, който се разпредѣля за легациитъ и консулствата отъ Министерството на външнитъ работи и на изповѣданията.

Забележка V. Въ всички легации и консулства съ длъжността на контролоръ-счетоводители се патоварватъ канцеларитъ-отчетници, които внасятъ предвидената отъ закона гаранция.

Тия лица иматъ същитъ права и отговорности, предвидени за контролоръ-счетоводители.

Забележка VI. Пълномощнитъ министри (съ изключение на главния секретаръ) на служба въ Министерството и легациитъ се разпредѣлятъ на три класа, споредъ прослуженото време — за кариернитъ пълномощни министри, и споредъ общественото положение — за некариернитъ.

Класътъ на всѣки пълномощенъ министъръ се опредѣля съ царски указъ.

Броятъ на пълномощнитъ министри въ всѣки класъ се опредѣля както следва:

5 пълномощни министри	I кл. съ месечна заплата 3.300 лв.
15 пълномощни министри	II кл. съ месечна заплата 8.500 лв.
2 пълномощни министри	III кл. съ месечна заплата 7.300 лв.

Аташетата по печата при легациите и консулствата се разпределят съгласно на три степени, като общият им брой по степени и заплати се определя:

2 аташета по печата с чин редактор I ст. с мес. заплата 5.810 лв.
7 аташета по печата с чин редактор II ст. с мес. заплата 4.880 лв.
2 аташета по печата с чин редактор III ст. с мес. заплата 4.460 лв.

Канцлерите в легациите и консулствата се разпределят съгласно на три степени, като общият им брой по степени и заплати се определя:

10 канцлери I ст. с месечна заплата 4.460 лв.
11 канцлери II ст. с месечна заплата 3.340 лв.
5 канцлери III ст. с месечна заплата 2.840 лв.

За всички тези категории чиновници, в случай че по-горните класове и степени не са заети, числото на по-долните може да се увеличи.

Забележка VII. За засилване личния състав на легациите, консулствата и Министерството, когато интересът на службата го налага, министърът на външните работи и на изповяданията може да разпорежда чиновниците без оглед на обяснителната таблица към бюджета.

Той може да назначава на длъжност, предвидена в обяснителната таблица, чиновници и с по-долен чин, ако в течение на бюджетната година тези чиновници предстои да бъдат повишени в чин, отговарящ на длъжността. До деня на производството те ще се водят като изпълняващи длъжността.

На назначените и преместените при такива случаи се плащат платни и дневни пари само през време на пътуването, с право да получават заплатата си по установения курс в страната, където бъдат изпратени, от датата, когато тръгнат за там, без да се прилага чл. 62 от закона за държавните служители. Преместените служители получават и следващата им сума по преписане на локалната им.

Възбележка VI вместо 15 пълномощни министри II степен стават 14.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 36 заедно с изменението възбележка VI, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приемат бюджетния проект за разходите по Министерството на външните работи и на изповяданията за 1939 бюджетна година, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Ръкоплъскания от дясно и от ляво)

Пристъпваме към следната точка от дневния ред:
ПЪРВО-ЧЕТЕНЕ НА БЮДЖЕТНОПРОЕКТА ЗА ПРИХОДИТЕ НА ДЪРЖАВАТА ЗА 1939 БЮДЖЕТНА ГОДИНА.
Записани са оратори г-да: Ранко Маджаров, Петко Стоянов, д-р Никола Сакаров и Жико Струнджев.

За да улеснят работата на Парламента, като, обаче, си запазват правото да се изкажат при друг повод, те се отказват сега да вземат думата („Браво!“ Ръкоплъскания от дясно и от ляво)

Моля докладчика г. Колчев да докладва бюджетния проект за приходите на държавата за 1939 бюджетна година.

Докладчикъ Стамо Колчев: (Чете)

„Отдел I.

От облагания.

Глава I.

Пръки данъци.

§ 1. Данъкът занятие, включително и данъкът върху дружествата — 418.000.000 л.
Безъ изменение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчев: (Чете)

„§ 2. Допълнителен данък върху общия доход — 12.500.000 л.“
Безъ изменение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчев: (Чете)

„§ 3. Данъкът върху овцете по 6 лв. и козите по 9 лв., който се разпределя така:
за държавата 4.50 лв. на овца и 6 лв. на коза;
за новия слят фонд „Обществени бедствия“ 0.75 лв. на овца и 0.75 лв. на коза;
за общините 0.75 лв. на овца и 2.25 лв. на коза — 43.000.000 л.“

Безъ изменение.

Председател С. Мошанов: По § 3 има постъпило предложение от народния представител г. Вълчо Бонев, а именно: данъкът върху овцете от 6 лв. да се намали на 5 лв., а за козите да се намали от 9 — на 8 лв.

Това предложение г. Бонев го е направил и въ комисиите.

Има думата народният представител г. Вълчо Бонев (Глъчка)

Вълчо Бонев: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Моля ви се! Имайте търпение да изслушате няколко думи по един въпрос, който е важен за народното стопанство.

Моля г-нъ министъра на финансите за следното: За да се поощри скотовъдството, предлагам да се приеме да се намали бегликът с 1 л. на овца и на коза, . . .

Велизаръ Багаров: На коза — не.

Вълчо Бонев: . . . като намаляването на приходите по това перо се попълни с такса върху внасяните вълна и вълнени преди от вълна. Г-да народни представители! Нашето овцевъдство е намалявало през последните години по следния начин. За периода между двете преброявания от 1926 и 1934 г. овците и козите са намалели общо с 251.751 глави. Като се смътне, че една овца дава годишен доход до 200 л., народното стопанство е загубило за последния 5-годишен период кръгло 256.775.000 л. Освен това държавното съкровище е загубило от беглик за същите години по 6 л. на овца или коза кръгло 7.750.500 л. Обща загуба кръгло 264.313.000 л. Нека се има предъ видъ, че има една безработна селска маса общо около един милион души. Ясно е, че се нанася голъм удар на народното стопанство с намаляването на скотовъдството. Нека се има предъ видъ също така, че днес скотовъдците плаща беглик и общинска паша на овца 148 л. Тези такси са непоносими за скотовъдството. По този начин изкуствено се унищожава овцевъдството и козовъдството.

Сирко Станчев и др.: Ясно! Прието!

Председател Стойчо Мошанов: Ще положи на гласуване предложението на г-нъ Бонев.

Тия, които приемат предложението на г-нъ Бонев за изменение на § 3, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Тия, които приемат § 3 така, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчев: (Чете)

„§ 4. Откуп за освобождаване от редовната трудова повинност — 30.000.000 л.“
Безъ изменение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 4, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчев: (Чете)

„§ 5. Откуп за освобождаване от вр. тр. повинност — 21.000.000 л.“
Безъ изменение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 5, както се докладва, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчев: (Чете)

„§ 6. Данъкът военен — 45.000.000 лв.“
Безъ изменение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 6, както се докладва, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчев: (Чете)

„§ 7. Данъкът върху наследствата — 34.000.000 лв.“
Безъ изменение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 7, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчев: (Чете)

„Глава II.

Косвени данъци.

A. От митниците.

„§ 8. Мита от вносни стоки — 900.000.000 л.“
Безъ изменение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 8, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 9. Мита отъ износни стоки и процентовъ сборъ — 800.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 9, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 10. Магазинажъ, статистично право, пломби, такси и др. събирани отъ митниците — 67.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 10, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 11. Акцизъ върху иностранны стоки — 115.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 11, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Б. Отъ акцизита.“

§ 12. Акцизъ върху оцета, бирата, въгледвуокиса и др. мѣстни питиета и акцизъ върху спирта — 75.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 12, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 13. Акцизъ върху виното — 32.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 13, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 14. Акцизъ върху материалитъ, отъ които се вари ракия — 35.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 14, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 15. Акцизъ върху солта — 43.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 15, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 16. Акцизъ върху захарта и гликозата — 350.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 16, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 17. Акцизъ върху ориза, бензина, петрола и газьола — 56.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 17, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 18. Акцизъ върху разни мѣстни стоки; отъ такса върху новитъ постройки и отъ пломби — 100.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 18, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 19. Данъкъ върху фабрикувания тютюнъ (бандеролъ) и акцизъ (мурурие) — 740.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 19, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 20. Отъ патенти за игра за развлѣчения — 9.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 20, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 21. Отъ патенти за правофабрикуване тютюневи издѣлия, захаръ, пиво, оцетъ, спиртъ и бициклетитъ — 15.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 21, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 22. Отъ патенти за правопреваряване и правопроизводство на спиртни питиета и правотъргуване съ тяхъ — 15.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 22, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 23. Отъ патенти за производство на разни издѣлия, съгласно таблица IX и X отъ наредбата законъ за тържавнитъ привилегии, акцизита и патентитъ — 14.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 23, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 24. Такса по закона за засилване на държавнитъ приходи, върху фактурната стойност на мѣстнитъ и чуждестраннитъ текстилни произведения — 90.000.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 24, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 25. Постъпления отъ остатъцитъ отъ сѣдебния тютюневъ фондъ, съгласно § 17 на наредбата-законъ за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за тютюна — 500.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приемат § 25, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 26. Отъ такси, берии и др. отъ производството на мини „Перникъ“, „Бобовъ-долъ“, „Марица“ и др., на всѣки продаденъ тонъ вжглища по 40 лв., до една обща сума отъ лева 48.000.000. Разликата въ повече отъ 48.000.000 лв. се отнася отъ Държавнитъ мини къмъ фонда за производ-

ство и разпредѣление на електрическа енергия, съществующъ съгласно чл. 31 буква „з“ отъ закона за експлоатацията на Държавните мини — 48.000.000 лв.

Забелѣжка. Освобождаватъ се отъ таксата по 40 лв. на тонъ само изнасянитъ въ чужбина вѣглища.

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 26, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„В. Такси и берии.

„§ 27. Мита съдебни и канцеларски и такси за подаване касационни жалби — 46.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 27, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 28. Мита за издаване актове за право на собственост и прехвърляне собственостъ на движими и недвижими имоти — 45.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 28, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 29. Мита актови и отъ капитала на новоосновани акционерни дружества — 9.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 29, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 30. Такси за написване и регистриране договори, полици, засвидетелствуване, справки, преписи и за вписване въ търговскитъ регистри и въ ипотечнитъ книги — 10.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 30, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 31. Берии събрани отъ сѣдитъ изпълнители — 1.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 31, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 32. Отъ данѣкъ на борсовитъ операции — 10.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 32, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Г. Гербовъ налогъ

§ 33. Гербови марки — 470.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 33, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Глава III.

Глоби и конфискации.

§ 34. Лихви за ненавременно плащане данѣцитъ — 42.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 34, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 35. Глоби за нарушение данѣчнитъ и други закони — 52.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 35, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 36. Конфискации — 7.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 36, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Глава IV.

Държавни привилегии (монополи).

§ 37. Отъ кибритъ — 89.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 37, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 38. Отъ карти за игра — 7.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 38, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 39. Отъ бобини (такса) — 33.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 39, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 40. Отъ хининъ — 6.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 40, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Глава V.

Приходи отъ сключени бюджети.

§ 41. Недобори отъ обложни данѣци — не се предвижда кредитъ.

„§ 42. Недобори отъ акцизъ на вина и върху материалитъ, отъ които се вари ракия“ — не се предвижда кредитъ.

„§ 43. Остатѣци отъ суми отпуснати по сключени бюджети — 260.000.000 лв.“

Комисията намали прихода на 165.000.000 лв.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 43, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Отдѣлъ II.

Други приходи.

Глава VI.

Приходи отъ държавни предприятия.

A. Отъ държавнитъ мини.

§ 44. Отъ държавнитъ мини „Перникъ“, „Бобовъ долъ“, „Марица“ и др. — 60.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 44, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„В. Отъ железниците и пристанищата.

§ 45. Отъ Гл. дирекция на железниците и пристанищата за погашение на частъ отъ задълженията ѝ къмъ държавата. (Чл. 38 отъ закона за уредба и управление на Б. д. железници и пристанища — 170.939.916 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 45, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 46. Отъ същата дирекция за лихви и погашения на съкровищни свидетелства и др. задължения, изплатени отъ държавата — 120.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 46, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„В. Отъ пощите, телеграфите и телефоните.

§ 47. Отъ такси за телеграми и телеграфни бланки и телеграфен транзитъ — 44.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 47, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 48. Отъ пощенски марки и карти — 93.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 48, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 49. Отъ такси за подадени и получени вътрешни и международни ценни и обикновени пратки, колетти, вж. зели, парични писма и отъ абониране вестници и списания чрезъ т. п. станции и др. — 46.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 49, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 50. Отъ телефонни такси и телеф. транзитъ — 140.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 50, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 51. Отъ полупроценти и лихви отъ спестовната каса — 8.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 51, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 52. Отъ изпълнени поръчки въ телеграф. и телеф. работилница — 500.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 52, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Г. Отъ Държавната печатница.

§ 53. Отъ Държавната печатница — печатъ, поръчки, абонаменти, продажба на закони, правилници, тарифи, бланки и др. складни книжа — 42.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 53, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Д. Отъ държавната лотария.

§ 54. Отъ държавната лотария — 37.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 54, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Е. Отъ минерални бани и извори.

§ 55. Отъ държавните минерални бани и извори (отъ наемъ и билети) — 15.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 55, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Ж. Отъ държавните гори.

§ 56. Отъ държавните гори — 115.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 56, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Глава VII.

Приходи за заплати на учителите, на селските участъкови медицински лекари и др.

§ 57. Отъ общините за заплати на учителите въ първоначалните училища — 470.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 57, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 58. Отъ общините за издръжка на селските участъкови медицински лекари, съгласно съ чл. 102 отъ закона за бюджета на държавата за финансов. 1933/34 година. — 15.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 58, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 59. Вноски отъ спиртоварите и петролните рафинерии за издръжка на държавните контролори и стражари при същите — 500.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 59, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 60. Вноска отъ минните притежатели за издръжката на контролната служба върху частните мини — 800.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 60, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 61. Вноски отъ общинитѣ, въ които сѣ открити V-то степенни т. п. станции, въ размѣръ $\frac{1}{2}$ отъ месечната заплата на раздавачитѣ увеличени за прослужени години и $\frac{1}{2}$ възнаграждение съгл. чл. 4 т. 4 отъ Зак. за бюджета на държавата, за 1935 г. — 3.667.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 61, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„ГЛАВА VIII.

Разни административни и други приходи.

А. Държавни дългове.

§ 62. Отъ градски общини и др. за погашение лихви и др. за заеми — 8.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 62, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 63. Лихви, внесени отъ бѣжанцитѣ срещу отпуснатитѣ имъ заеми отъ срѣдствата на бѣжанския заемъ. — 10.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 63, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 64. Отъ лихви на капитала и отъ вноски по чл. 99 отъ закона за организиране на ипотечния кредитъ, за кадастра на недвижимитѣ имоти — 1.500.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 64, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Б. Министерство на външнитѣ работи и на изповѣданията.

§ 65. Такси събирани въ консулски марки за преводи на разни документи и други въ м-вото на външнитѣ работи и на изповѣданията, легациитѣ и консулствата — 11.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 65, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„В. Българска православна църква.

§ 66. Такси събирани отъ епархийскитѣ духовни съвети, дуали, кръстителни свидетелства, позволителни външални свидетелства, бракоразводни писма и др. — 6.000.000 лева.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 66, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Г. Министерство на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

§ 67. Отъ лѣкуване болни и продаване цѣрове въ държавнитѣ болници — 22.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 67, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 68. Отъ полицейски марки; 20% отъ глоби на полицейскитѣ наказателни заповѣди; 10% отъ стойността на

наимѣренитѣ вещи отъ полицията и такситѣ по чл. 166 отъ нар. законъ за полицията отъ 1937 г. — 4.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 68, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 69. Отъ постѣпления по закона за борба съ маларията — 600.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 69, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 70. 5% върху цѣлитѣ размѣри на прѣжитѣ данѣци, поземелния данѣкъ и данѣка върху сградитѣ; по 0.75 лв. на глава върху овцетѣ и козитѣ отъ данѣка бегликъ; помощи отъ държавни, изборни и др. учреждения и частни лица, за подпомагане пострадалитѣ отъ обществени бедствия — 75.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 70, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 71. Еднодневенъ доходъ отъ всички граждани, търговци, индустриалци и други лица; отъ такси и др. събирани по закона за общественото подпомагане — 100.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 71, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Д. Министерство на народното просвѣщение.

§ 72. 50% отъ изпитната такса за даване премии на отличили се студенти — 500.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 72, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 73. Отъ такса 5%, която всѣки наемател на училищенъ имотъ плаща съгласно § 3 отъ закона за измѣнение и допълнение на закона за народното просвѣщение отъ 1925 г.; отъ всѣки учебникъ отъ основнитѣ и срѣдни училища по 50 ст.; $\frac{1}{2}$ % отъ приходитѣ на фондъ учителски заплати; отъ дарения и др., за социално и културно подпомагане на учителитѣ въ нар. училища — 8.000.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 73, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 74. Вноска отъ общинитѣ за народни читалища и др. — 100.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 74, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 75. Отъ такси за прегледъ на филми; 5% отъ държавнитѣ ученически кина; отъ наемъ на филми; отъ държавното подвижно кино и др. за кинопросвѣта — 700.000 лв.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 75, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 76. Отъ входни билети за игри и състезания уреждани отъ организацията за физическото възпитание и др.; помощи; отъ гроби и др. за физическо възпитание на българската младеж — 350.000 лв.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 76, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 77. Вноска отъ ученицитѣ въ основнитѣ училища, гимназитѣ, училищнитѣ институти, отъ студентитѣ въ университета и отъ лица получаващи свидетелства за учителска или инспекторска правоспособност; 30% отъ училищнитѣ и други такси при разнитѣ учебни заведения, за постройка гимназии и др. учебни заведения — 22.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 77, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 78. Такси отъ кинематографи, оперети, пиеси, отъ вечеринки, балове, концерти; отъ учебници, литературни произведения и др. за български театър, за литература и изкуство — 14.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 78, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 79. Приходи съгласно чл. 2 отъ закона за бюджета на разнитѣ фондове на държавата за 1935 г., отъ допълнителната такса, втора допълнителна такса и отъ особената такса отъ ученицитѣ; отъ вноски на общинитѣ споредъ броя на жителитѣ и 15% данѣкъ сгради, за заплати и др. на учителитѣ въ общинскитѣ гимназии и др. учебни институти — 100.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 79, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Е. Министерство на финанситѣ.

§ 80. Печалби отъ Б. н. банка — 175.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 80, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 81. Отъ суми, събрани по разни изпълнителни актове — 32.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 81, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 82. Вноски отъ частни лица за експертизи по митницитѣ — 75.000 л.“
Безъ измѣнение.

„Не се предвиждатъ:

10% отъ глобитѣ по чл. 419, буква „в“ отъ закона за митницитѣ за преследване на контрабандата.“

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 82, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Ж. Министерство на правосъдието.

§ 83. Отъ работилницитѣ, земедел. стопанства, работата на затворницитѣ и отъ постъпленията съгласно чл. 44 отъ закона за работата на затворницитѣ — 10.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 83, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„З. Министерство на войната.

§ 84. Отъ военно-инженерни работилници и арсенали и други държавни работилници — 1.500.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 84, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 85. 1. а) Отъ 4% отъ данѣкъ върху сградитѣ отъ общинитѣ.

б) Отъ 4 % отъ поземления данѣкъ отъ общинитѣ.

в) Часть отъ данѣкъ занятие.

2. Отъ процентна отстъпка при продажба гербови и пощенски марки за подпомагане инвалидитѣ.

3. Отъ продажба специални марки.

4. Отъ продажба собствени издѣлия.

5. Отъ общини и др.

6. Отъ дарения и завещания: частни лица, банки, дружества и др.

7. Отъ тържества, забавления, вечеринки, лотарии, сборове и др.

8. Отъ недобори и отъ постъпления за погашение на дадения инвентаръ на инвалидитѣ отъ войнитѣ и др. — 46.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 85, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 86. Такси отъ следващитѣ младежи — възпитаници (кадети) на Военната гимназия при Военното на Негово Величество училище — 6.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 86, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„И. Министерство на търговията, промишлеността и труда.

§ 87. Такси за първоначална и периодична провѣрка на мѣрkitѣ, теглитѣ и разни уреди за мѣрене и теглене, такси за искане, облаги и концесии, такси за търговско-индустриални марки, за майсторски свидетелства и др. — 16.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 87, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 88. Такси за дирене и право за експлоатиране, отстъпване и преотстъпване мини, кариери и минерални води — 9.500.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 88, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 89. Отъ работил. при профес. училища и по подпомагане търговското чирашко образование — 500.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 89, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 90. Отъ фонда за стопанско повдигане на страната — чисти печалби на минитѣ „Перникъ“, „Бобовъ-долъ“, „Марица“ и др. съгласно чл. 28 отъ закона за експлоатациитѣ на тѣзи мини — не се предвижда приходъ.

„§ 91. 10% отъ чистата печалба на държавните мини за проучване подземните богатства на страната — 8.500.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 91, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„К. Министерство на земедѣлието и държавните имоти.

§ 92. Отъ наемъ на държавни имоти — 10.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 92, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 93. Отъ риболовство: риболовно право, отъ наеми и концесии на риболовни блати и далаи и отъ разрешителни билети за риболовство — 5.500.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 93, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 94. Отъ земедѣлските училища и държавни градини и разсадници и отъ опитните институти — 12.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 94, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 95. Отъ земедѣлски произведения, разплоденъ и негоденъ добитѣкъ и други отъ заводите за добитѣкъ и депата за разплодни, продажба на негоденъ добитѣкъ и продажба на плугове — 8.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 95, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 96. Отъ билети за ловъ съгл. зак. за лова и пломбиране убитъ полезенъ дивечъ и дивечови кожи и отъ ловните пазари — 4.500.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 96, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 97. 1. 10% отъ приходите на скотовъжните фондове.
2. Глоби по нарушение закона за подобрене земедѣлското производство и опазване полските имоти, налагани отъ министра на земед. и държ. имоти, които не сѣ по изпълнителни листове, издадени отъ мировите и други сѣдилища.

3. Отъ продажба на земедѣлски инвентаръ.

4. Отъ продажба на семена, торове, инсектисиди, фунгисиди и др.

5. Отъ продажба на печатни издания, целящи подобренieto на земедѣлието и отраслите му, както и отъ др. такива издавани отъ службите по ведомството — 8.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 97, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 98. 1. Отъ такси за анализи, опредѣления и изследвания, извършени отъ опитните и контролни институти.

2. Отъ по 1.20 л. на кг. изнесенъ тютюнъ типъ „Басма“, 1 л. на кг. изнесенъ тютюнъ „Баши Бали“ и по 20 ст. на кг. изнесенъ тютюнъ „Карантия“ и др.

3. Отъ по 5 л. на 100 кг. изнесена въ чужбина раница.

4. Отъ такси за изработка на консервни кутии въ държавните амбалажни работилници и такси за изработване на консерви въ консервните работилници при службите по ведомството и др. — 30.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 98, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 99. 1. Отъ 15% върху продажната стойностъ на дървените материали и др. продукти отъ държавните, общинските и др. обществени гори, когато се продаватъ на търгъ, по доброволно съгласие, или по тарифни цени и отъ 5% за персонални добавки по чл. 55 отъ закона за горите.

2. По 3 л. на всѣки кубически метъръ дърва за горене и шума, или дърва за добиване вѣглища; по 20 л. на всѣки куб. метъръ иглолистенъ строителенъ материалъ и по 10 л. на всѣки куб. метъръ широколистенъ строителенъ материалъ, добивани отъ частните гори.

3. Отъ продажба на конфискувани материали и др. вещи по нарушение на закона за горите, съгласно чл. 55, буква „а“, чл. 141, буква „г“ и чл. 185 отъ закона за горите.

4. 20% върху наема на дѣскорѣзниците и други дърворѣзни заведения въ държавните, общинските и други обществени гори.

5. Суми за залесяване, присѣдени по чл. 150 отъ закона за горите въ полза на държавата, общините и обществените учреждения.

6. Суми, събирани по чл. 135 отъ закона за горите.

7. Такси за издаване разрешителни за постройка на гатерни дѣскорѣзници и др. индустриални заведения, по 1000 л. и отъ обикновени дѣскорѣзници, банциги, циркуляри и др., по 500 л. на всѣко разрешително.

8. Суми, постѣпили отъ продажба на горски семена, фиданки и др.

9. Неполучени обезщетения по чл. 181, буква „в“ отъ закона за горите.

10. Суми, получени отъ продажба на изключени изъ предмета на горското стопанство и маломѣрни държавни гори.

11. 20% отъ присѣдените въ полза на държавното сѣкровище глоби, съгласно чл. 55 буква „а“ отъ закона за горите — 75.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 99, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 100. 3% отъ стойността на наловената въ морското крайбрежие риба, съгласно чл. 9, т. 2, отъ закона за рибарството — 2.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 100, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 101. 1. Вноски по 100 лева отъ всѣки ловецъ, членъ на ловните дружества при издаването билетъ за ловъ.

2. Отъ приходите на ловните пазари, съгласно закона за лова.

3. Глоби по нарушение закона за лова.

4. Отъ продажба на конфискуванъ дивечъ и оружия по нарушение закона за лова.

5. Отъ помощи, подарѣци, завѣщания и други (разни) — 4.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 101, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 102. Отъ 50% отъ стойността на заплатени загубени държавни земи и отъ 75% отъ стойността на раздѣлените за оземляване държавни имоти, съгласно съ чл. 9 и 23 отъ закона за трудовите земедѣлски стопанства — 2.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 102, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 103. 10% върху интизапа и кръвнината; отъ такси за ветерин. контрол по издаване на лѣтни листове за добитък и сурови животински произведения и хранителни продукти отъ животински произход; отъ глоби и отъ продажба на серуми, ваксини и бактериини препарати; отъ такси за регистрация на свинетъ, за регистрация на кучетата и др. за борба съ епизоотитъ; такси за държавенъ изпитъ (колоквиумъ), за конкурсни изпити, за позволителни за ветер.-лѣкарска правоспособност; за следване курсове; отъ такси за охлаждане на хранителни продукти и отъ продажба на ледъ отъ държавнитъ хладилници, отъ продажба разни продукти отъ екарисажнитъ заведения и др. — 34.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 103, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 104. Отъ вноса върху редовнитъ приходи на общинитъ; отъ такси за прегледъ и лѣкуване на животни и др.; отъ ветеринарно-медицински освидетелствувания; отъ продажба на медикаменти, препарати, превръзочни материали; отъ такси за депоноацио престояване въ ветеринарнитъ лѣчебници (стационарно лѣкуване животни); отъ такси на ученици при подковаческото училище въ Пловдивъ; помощи отъ общинитъ и др. за ветеринарно лѣчебното дѣло — 12.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 104, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 105. Постѣпления съгласно чл. чл. 112 и 117 отъ законитъ за градскитъ и селски общини; отъ такси върху получаваното въ кланичитъ месо; отъ глоби и др. приходи по закона за подобрене скотовѣдството — 15.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 105, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 106. Отъ такси върху изнасянитъ яйца и отъ такси върху изнасянитъ кокошки, патици, гъски, пуйки и пр. по закона за подобрене птицевѣдството — 5.300.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 106, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 107. Отъ ежегодна такса по 100 л. на тракторъ и вършачка, съгласно закона за използване на земедел. машини и двигатели, за подобрене едъръ земеделски инвентаръ — 800.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 107, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 108. Отъ предприемаческа печалба върху производственитъ разходи за добиване по стопански начинъ на разни сортименти, дървени материали отъ държавнитъ зори; отъ превозъ на дървени материали по дековилната линия „Гешова планина“, отъ изработване дървенъ материалъ въ дъсборѣзнитъ фабрики „Бегликъ“, „Селище“ и др., отъ лихви и др. отъ стопанската експлоатация на държавнитъ гори — 8.500.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 108, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 109. Вноски отъ фонда „Трудови земеделски стопанства — 8.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 109, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 110. Отъ такса по 10 ст. на литъръ овче, биволско и по 5 ст. на литъръ краве и козе млѣко, постѣпило въ млѣкопереработателнитъ заведения; отъ глоби и др. по закона за млѣкопереработването — 5.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 110, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 111. 1. Водно право отъ напояване земи на частни лица, синдикати и общини и отъ заведения ползуващи водна сила.

2. Свличане дървени материали по рѣкитъ.

3. Такса по 8 л. на декаръ за измѣрване, разрешени за напояване мѣста.

4. Такса за публикация, внесена отъ искателитъ на водоползуване, съгласно чл. 31, буква „а“, отъ правилника за прилагане закона за воднитъ синдикати.

5. Глоби по нарушение закона за воднитъ синдикати.

6. Отъ растителни произведения на дигитъ, каналитъ и корегирани рѣки.

7. Отъ заеми и вноски — 18.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 111, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Л. Министерство на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството.

§ 112. Отъ продажба на трѣби и други материали на общинитъ — 5.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 112, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 113. Приходи отъ Дирекцията на трудовата повинност (отъ стопанствата) — 7.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 113, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 114. Отъ надници на редовни трудоваци и други“ — не се предвижда кредитъ.

§ 115. Отъ автомобилнитъ съобщения, по размѣритъ опредѣлени за 1936 г. — 2.500.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 115, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 116. Вноски отъ общинитъ съгласно чл. 117 отъ закона за градскитъ и чл. 112 отъ закона за селскитъ общини; такси за техническо обслужване, издаване скици; отъ лихви и др. за планиране на общинитъ — 13.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат § 116, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 117. Налогъ върху консумираната електр. енергия и върху инсталирани механ. двигатели; 1/4% отъ постѣпилитъ редовни приходи на общинитъ; отъ индустриални такси;

отъ водно право, отъ глоби и др. по закона за електрификация на страната — 16.500.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 117, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 118. Вноски отъ общинитѣ, съгласно чл. чл. 117 и 112 отъ закона за градскитѣ и селски общини; отъ недобори на общинитѣ за минали години; отъ вноски на нѣкои общини за отпустнати имъ заеми и за даденитѣ имъ трѣбни материали; отъ лихви и др. за водоснабдяване на общинитѣ — 14.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 118, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„М. Г. л. дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

§ 119. 5% отъ чистата печалба на пощенската спестовна каса и отъ продажба на марки „Санаториумъ“ — 800.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 119, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 120. Отъ радио-абонаментни такси, реклами, глоби и др. отъ радиоразпрѣскателната служба — 20.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 120, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Н. Отъ разни ведомства.

§ 121. Такси внасяни отъ частни лица, за произвеждане изпити, легализиране дипломи, разглеждане искания за регулации, даване разрешения за водоползуване и др. — 5.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 121, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 122. Разни други такси и берии — 20.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 122, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 123. Отъ билети за продажба и свидетелства за стопанисване едъръ добитѣкъ, отъ продажба адресни карти, полицейски формуляри и др. такива ценни формуляри и книжа — 23.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 123, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 124. Отъ разни непредвидени — 164.239.084 л.“
Комисията намали приходитѣ по тоя параграфъ на 28.765.084 л.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 124, съ докладваното измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 125. Приходи отъ бюджетни и извънбюджетни странични възнаграждения на държавнитѣ служители — 18.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 125, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Отдѣлъ III.

Извънредни приходи.

Глава IX.

Извънредни приходи.

§ 126. Отъ продажба на недвижими имоти и други ценности — 8.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 126, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 127. Отъ резерви (наличности на ликвидирани фондове, смѣтки и др.) — 50.000.000 л.“
Комисията намали приходитѣ по тоя параграфъ на 24.000.000 л.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 127, съ докладваното измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 128. Отъ бюджетни излишци — 300.000.000 л.“
Не се предвиждатъ:
Отъ насичане на сребърни и други монети.
Отъ продажба на спиртъ.
Отъ окончателното ликвидиране на нетрансфериранитѣ лихви по външнитѣ държавни заеми и др., за вноса по ф. „Плтища“.
Вноса отъ фондъ „Плтища“.
Извънредна вноса отъ мини „Перникъ“, „Бобовъ-долъ“ и „Марица“.
Комисията увеличи приходитѣ по тоя параграфъ на 450.000.000 л.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 128, съ докладваното измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Глава X.

Отъ заеми.

„§ 129. Приходи отъ 5% вътрешенъ заемъ отъ 1936 г. отъ фонда „Пенсии за изслужено време“, за постройка сграда за Главната дирекция на държавнитѣ и на гарантиранитѣ отъ държавата дългове — 22.663.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 129, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 130. Приходи отъ заема отъ фонда „Подпомагане пострадали отъ обществени бедствия“ отъ 1935 г. и отъ фонда „Пенсии за изслужено време“ отъ 1936 г.; отъ лихвитѣ на капитала и отъ продажба на материала, добитъ отъ срутването на старата сграда, за постройка здание за Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве — 4.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 130, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 131. Приходи отъ постѣпленията по смѣткитѣ, образувани съгласно чл. 19 отъ закона за пощенската спестовна каса и чл. 10 отъ закона за пощенскитѣ чекови служби, за постройка сграда за нуждитѣ на сѣщитѣ служби въ София — 37.000.000 л.“
Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 131, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)
„§ 132. Приходи отъ постъпленията по сжщитѣ смѣтки за постройка на сграда за сжщитѣ служби въ Пловдивъ — 11.000.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 132, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„§ 133. Приходи отъ заема отъ Пощенската спестовна каса („Д. В.“ бр. 143, отъ 6. VII 1937 г.), за разширение и подобрене на телеграфнитѣ и телефонни мрежи, инсталации и радиосъобщения — 12.500.000 л.“

Не се предвижда:

Отъ произведението на 6½% държавенъ заемъ отъ 1923 г., за изплащане облигации отъ сжщия заемъ“.

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 133, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Отдѣлъ IV.“

Приходи за уравнение.

Глава XI.

Приходи отъ нетрансфериранитѣ суми по службата на външнитѣ държавни заеми.

§ 134. Постъпление отъ нетрансфериранни суми по службата на външнитѣ държавни заеми, съгласно сключенитѣ спогодби съ комитетитѣ на носителитѣ на тия заеми — 364.800.000 л.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ § 134, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: (Чете)

„Забележка I. Събиранитѣ въ бившитѣ Мостанлийски, Пашмаклийски и Петрички окръзи по 1 л. на кгр. продаденъ тютюнъ въ полза на съответнитѣ окр. съвети („Държавенъ вестникъ“, брой 230, отъ 13. I. 1923 г.) се събиратъ и за напредъ, но въ полза на съответнитѣ общини.“

Забележка II. Цената на данъчната книжка е 3 л. екземпляра.

Забележка III. Цената на адреснитѣ карти е 3 карти за 1 л.“

Безъ измѣнение.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ забележки I, II и III, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Бюджетътъ за приходитѣ на държавата за 1939 бюджетна година е гласуванъ. (Продължителни и бурни ржкоплъскания и викове „Браво!“ отъ дѣсно и центъра. Нѣкои отъ народнитѣ представители ржкоплъската прави)

Пристапваме къмъ втората точка отъ дневния редъ —

ВТОРО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА БЮДЖЕТА НА ДЪРЖАВАТА ЗА 1939 БЮДЖЕТНА ГОДИНА.

Моля г-нъ докладчикътъ да докладва законопроекта.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Поради измѣненията въ отдѣлнитѣ бюджетопроекти цифритѣ въ чл. 1 и чл. 2 се измѣниха. Ще ви ги прочета, както сж измѣнени.

„ЗАКОНЪ

за бюджета на държавата за 1939 бюджетна година.

Чл. 1. Разрешава се на министритѣ да произвеждатъ, съгласно съ законитѣ на държавата, презъ 1939 бюджетна година разходитѣ, показани въ таблицитѣ къмъ настоящия законъ за 7.626.280.000 лева, а именно:

1. По Върховното правителство 66.120.000 л.
2. „ Държавнитѣ дългове 1.808.700.000 „
3. „ Върховната и областнитѣ смѣтни палати 22.390.000 „

4. „ Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията:
 - а) Министерството 96.177.000 „
 - б) Бълг. православна църква 90.019.000 „
5. „ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве:
 - а) Администрация и полиция 338.580.000 „
 - б) Главна дир. на нар. здраве 223.060.000 „
6. „ Министерството на народното просвѣщение 1.013.993.000 „
7. „ Министерството на финанситѣ 233.715.000 „
8. „ Министерството на правосъдието 193.272.000 „
9. „ Министерството на войната:
 - а) Министерството 1.923.673.000 „
 - б) Дир. на въздухоплаването 266.575.000 „
 - в) Морско-рѣчна отбрана 42.720.000 „
 - г) Главна дирекция на трудовата повинность 127.280.000 „
10. „ Министерството на търговията, промишлеността и труда 87.337.000 „
11. „ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти 438.713.000 „
12. „ Министерството на общест. сгради, пѣтищата и благоустройството 332.778.000 „
13. „ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ — Главна дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ 321.178.000 „

Всичко . . . 7.626.280.000 л.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ чл. 1 така, както се докладва, моля да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ:

Чл. 2. За покриване разходитѣ по чл. 1 отъ настоящия законъ, министритѣ се задължаватъ да събиратъ, споредъ законитѣ на държавата, презъ 1939 бюджетна година приходитѣ, показани въ таблицата, на сума 7.626.280.000 л., а именно:

1. Прѣки данѣци 603.500.000 л.
2. Косвени данѣци:
 - а) отъ митницитѣ 1.082.800.000 „
 - б) отъ акцизитѣ 1.622.500.000 „
 - в) отъ такси и берии 121.000.000 „
 - г) отъ гербовъ налогъ 470.000.000 „
3. Глоби и конфискации 101.000.000 „
4. Държавни привилегии (монополи) 135.000.000 „
5. Приходи отъ сключени бюджети 165.000.000 „
6. Приходи отъ държавни предприятия:
 - а) отъ държавнитѣ мини 60.000.000 „
 - б) отъ желѣзн. и пристанищата 171.059.916 „
 - в) отъ пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ 331.500.000 „
 - г) отъ държавната печатница 42.000.000 „
 - д) отъ държавната лотария 37.000.000 „
 - е) отъ минералнитѣ бани и извори 15.000.000 „
 - ж) отъ държавнитѣ гори 115.000.000 „
7. Приходи за заплати на учителитѣ, на селскитѣ участъкови медицински лѣкари и др. 489.967.000 „
8. Разни административни и др. приходи 1.129.990.084 „
9. Извънредни приходи 482.000.000 „
10. Отъ заеми 87.163.000 „
11. Приходи отъ нетрансфериранитѣ суми по службата на външнитѣ държавни заеми 364.800.000 „

Всичко . . . 7.626.280.000 л.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Които приематъ чл. 2 както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Комисията прие чл. 3 безъ измѣнение. (Чете)

„Чл. 3. Удрѣжитѣ върху заплатитѣ на държавнитѣ служители и надницитѣ, правени по силата на чл. 26 съ наредбата-законъ за бюджета на държавата за 1935 бюджетна година, начина отъ 1 април 1939 г., се премахватъ“.

Председател Стойчо Мошанов: Които приемат чл. 3, както се прочете, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стамо Колчев: (Чете)

Бюджетарната комисия прие чл. 4 в следната нова редакция: (Чете)

„Чл. 4. Във чл. 4 от наредбата-закон за бюджета на държавата за 1935 б. г. се правят следните измѣнения и допълнения:

Т. 3. Министерството на народното стопанство добива следната редакция:

3. Министерство на търговията, промишлеността и труда.

Учителѣт, учител-счетоводителѣт, учител-счетоводител-магазинерѣт и редовнитѣ учители-специалисти при срѣднитѣ и практически търговски и промишлени училища съ основна месечна заплата 2.350 и 2.510 л. получаватъ за всѣки 6 изслужени години по 200 л. месечно.

Редовнитѣ учители-инженери, редовнитѣ гимназиални учители, редовнитѣ учители-специалисти, учителѣт-счетоводители, учител-счетоводител-магазинерѣт при срѣднитѣ и практически търговски и промишлени училища съ основна месечна заплата 4.140, 3.660, 3.340 и 2.860 л., директорѣт на срѣднитѣ и практически търговски и промишлени училища и ревизорѣт при отдѣлението за търговското и промишлено образование, получаватъ за всѣки 6 изслужени години повишение по 350 л. месечно.

Всички останали служители по ведомството на Министерството на търговията, промишлеността и труда получаватъ за изслужени години повишение, съгласно първата алинея на настоящия членъ.

3-а. Министерство на земедѣлието и държавнитѣ имоти. Учителѣт при земедѣлко-домакинския институтъ, срѣднитѣ, практическитѣ и допълнителнитѣ земедѣлски училища и основнитѣ учители, съ основна месечна заплата 2.430 л. и 2.020 л., получаватъ за всѣки шестъ изслужени години повишение по 200 л. месечно.

Учителѣт заведващи сервизи, учителѣт, учителѣт по специалнитѣ и общообразователни предмети, учител-ръководителѣт и учител-специалистѣт при земедѣлко-домакинския институтъ, срѣднитѣ, практическитѣ и допълнителни земедѣлски училища, училището за подготовка на майстори-млѣбари и учител-лесничентѣ при практическото горско училище, съ основна месечна заплата 3.660, 3.580, 3.420 и 2.860 л., директорѣт на земедѣлко-домакинския институтъ, срѣднитѣ и практическитѣ земедѣлски училища, училището за подготовка на майстори-млѣбари и практическото горско училище, получаватъ за всѣки 6 изслужени години повишение по 350 л. месечно.

Всички останали служители по ведомството на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти получаватъ за изслужени години повишение, съгласно първата алинея на настоящия членъ.

Т. 4. буква „а“. Техническо училище добива следната редакция:

а) Техническо училище.

Редовнитѣ учители по общообразователнитѣ предмети съ основна месечна заплата 3.660 л., редовнитѣ учители по специалнитѣ предмети (инженери, архитекти и лесовѣди) съ основна месечна заплата 3.960 и 4.140 л. и директорѣт на училището, за всѣки 6 изслужени години получаватъ повишение по 350 л. месечно.

Учителѣт по техническитѣ предмети, като: физическо възпитание и други, съ основна месечна заплата 2.680 л., за всѣки 6 изслужени години получаватъ повишение по 200 л. месечно.

Въ т. 5. Разни, се правятъ следнитѣ допълнения:

Следъ думитѣ „при Дирекцията на въздухоплаването“ се добавятъ думитѣ: „и Главната дирекция на трудовата повинностъ“.

Въ т. 6. Общи разпореджания, се правятъ следнитѣ измѣнения:

Заличава се разпоредбата на алинея трета.

Въ втората и третата алинея на чл. 4 отъ наредбата-законъ за бюджета на държавата за 1936 б. г., вмѣсто думитѣ „140 л.“ се вписватъ думитѣ „200 л.“ А въ четвъртата алинея се заличаватъ думитѣ: „следъ първитѣ 6 изслужени години получаватъ повишение по 230 л. месечно и за всѣки последующи 6 изслужени години по 250 л. месечно“ и вмѣсто тѣхъ се вписватъ следнитѣ думи: „Директорѣт на клоноветѣ отъ гимназиитѣ, на гимназиитѣ и на учителскитѣ институти; редовнитѣ и извънредни професори и редовни доценти въ университетата; асистентитѣ при Археологическия и Етнографическия музеи; библиотекарѣт членове на Писателския съюзъ, които завеждатъ библиоте-

китѣ при Народното събрание, министерството и дирекциитѣ; редовнитѣ преподаватели, извънреднитѣ професори, редовнитѣ професори и директорѣт на Музикалната и Художествената академии, уредницитѣ при Археологическия музей, Етнографския музей и народнитѣ библиотеки, библиотекарѣт при народнитѣ библиотеки, директорѣт на царскитѣ институти, на зоологическата и ботаническитѣ градини, уредницитѣ и асистентитѣ при сѣщитѣ институти, за всѣки 6 изслужени години получаватъ повишение върху основната заплата по 350 л. месечно.

Тия измѣнения и допълнения важатъ отъ 1 април 1939 г. и сѣ въ сила и действие до отмѣненieto имъ съ законъ.“

Председател Стойчо Мошанов: По чл. 4 има направено предложение отъ народния представител г-нъ Михайлъ Михайловъ да се прибави нова алинея: възнаграждението на сѣднитѣ и прокуроритѣ за 6 прослужени години се увеличава, като досегашното възнаграждение 140 л. става 200 л., а онова отъ 200 л. става 250 л.

Има думата народниятъ представител г-нъ Михайловъ.

Михайлъ Михайловъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Направихъ това предложение, безъ да ми бѣше известенъ другъ единъ фактъ отъ сѣществено значение за въпроса, който повдигамъ. Това е декларацията, направена отъ г-нъ министра на правосѣдието вчера предъ представители на сѣдѣйствието — че съ бѣденъ допълнителенъ бюджетъ ще се направи увеличение на сѣдийскитѣ заплати. При това положение азъ заявявамъ, че оттеглямъ предложението.

Председател Стойчо Мошанов: Които приематъ чл. 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Стамо Колчевъ: Комисията прибавя новъ чл. 5. (Чете)

„Чл. 5. Кѣмъ чл. 6 отъ наредбата-законъ за бюджета на държавата за 1937 б. г. се прибавя следната тълкувателна забележка: Това нареждане не се прилага при успоредно сѣществувачи автомобилни и ж. п. съобщения. Въ този случай пътуването може да се извършва и съ желѣзница, за което се плащатъ пѣтни и безотчетни пари на общо основание.“

Председател Стойчо Мошанов: Които приематъ чл. 5, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Народното събрание тръгва на най-важната задача на първата си редовна сесия — то гласува бюджета на държавата за 1939 година. Затова му бѣха нужни 22 заседания. Това е рекордна бързина при разглеждане на държавния бюджетъ. (Ръкоплѣскания отъ всички страни)

Никола Василевъ: Да живѣе новиятъ Парламентъ!

Председател Стойчо Мошанов: И, наистина, времето, употребено за приемане на бюджетитѣ презъ първитѣ сесии на последнитѣ три Народни събрания — единъ периодъ отъ 15 години — е било:

XXI обикновено Народно събрание — 109 дни, XXII обикновено Народно събрание — 57 дни, XXIII обикновено Народно събрание — 38 дни.

Димитъръ Гичевъ: А заседанията колко сѣ?

Председател Стойчо Мошанов: Моля. — При това въ сѣщитѣ 22 заседания, презъ които е разглежданъ бюджетъ, сѣ били приети 12 закони, разисквани отъ 49 оратори и е било употребено време достатъчно за гласуване на шестъ бюджета. Следователно, ако Народното събрание разглеждаше само бюджетитѣ, то щѣше да употребѣи съ една трета по-малко време.

Но най-важното, което трѣбва да се подчертае за вашата работа, е, че бързината не бѣ за смѣтка на качеството, т. е. на всестранното и подробно разглеждане на бюджетитѣ, както въ комисията, така и въ публичнитѣ ни заседания.

Председателството, използвайки дискреционното право, което му дава чл. 17 отъ правилника, отчетори траенето на говора при разглеждането на отдѣлнитѣ бюджети. Това се налага отъ особенитѣ условия, при които се разглежда настоящиятъ бюджетъ. Той е първиятъ бюджетъ на XXIV обикновено Народное събрание, свикано следъ четири

годишна парламентарна ваканция. Много парламенти — такъв е случаят и с Французият — предвиждат специална, по-свободна процедура при разглеждане на бюджета през първата сесия.

Председателството сърдечно благодари на народното представителство, че то съ своята извънредна работа, покори поетата отговорност от председателството, да излезе от строгите рамки на правилника за вътрешния ред, и гласува бюджета на държавата на време. Решенията за извънредна работа и ношци заседания са били в миналото винаги повод за протест от една част от народните представители. Нека подчертая сега пълното единодушие и готовност за извънредна работа на Народното събрание в неговата цялост, което е без прецедент. (Ръкоплъскания от всички страни)

За отбелязване е и новата атмосфера, при която станаха разискванията. Голяма е заслугата на правителството, че то ни даде възможност повечето от бюджетите да се приемат с единодушие при акламации. Нека отбележа специалната заслуга за това на министъра на финансите г-н Божилов. (Бурни ръкоплъскания и викове „Браво!“) Той успя да създаде, както въ комисията, така и въ пленума, една атмосфера на доверие и сътрудничество. Народното събрание показа, че то е готово да отвърне съ доверие на всеки, който има доверие въ него.

Благодаря на бюджетарната комисия, въ лицето на нейния председател — г-н д-р Петър Кьосеианов, за отличната й работа. Никога интересът към поставените за разглеждане въпроси не отслабна въ нейните членове. Благодаря и на нашия помощен персонал от разсилниците, през стенографите, до този въ канцеларията, който неотлъчно и съ усърдие ни подпомагаше въ работата.

И накрая нека си отговорим на въпроса: коя е причината за тия отлични резултати? Причината сме ние — Правителство и Парламент — които през всичкото време бяхме единни въ волята си да служим изключително на интересите на българския народ. (Ръкоплъскания и викове: „Браво!“)

Г-да народни представители! Предстои ни да определим кога да бъде следващото заседание, както и да определим дневния ред за него.

Обажда се: Въ срѣда.

Председател Стойчо Мошанов: Някои народни представители искат срѣда. Господинъ министър-председателю, съгласни ли сте? И Вие ще имате възможност да пореботите.

Министър-председател Георги Кьосеианов: Съгласен съмъ.

Председател Стойчо Мошанов: Моля, въ съгласие съ правителството, да приемете следния дневен ред за следното заседание:

Първо четене законопроектите:

1. За отпускане заемъ въ размѣръ на 75.000.000 л. отъ Пощенската спестовна каса на Главната дирекция на пощитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

2. За бюджета на разнитѣ фондове на държавата за 1939 бюджетна година.

Одобрене предложениата:

3. За отпускане еднократна помощ на съпругата на покойния художникъ-скулпторъ Кирилъ Шиваровъ.

4. За приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на народното просвѣщение чужди поданици.

5. За приемане завещанието на покойната Райна д-ръ Стефанъ Чернева.

6. За отпускане еднократна помощ на Ана Андюнова и др.

Тия г-да народни представители, които съ съгласни, следващото заседание да се състои въ срѣда съ предложения дневен редъ, моля, да вдигнатъ ръка Мнозинство, Събранието приема. (Ръкоплъскания)

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 16 ч. 40 м.)

Председател: СТОЙЧО МОШАНОВЪ

Подпредседатели: { **ГЕОРГИ МАРКОВЪ**
ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ

Секретари: { **САВА ПОПОВЪ**
ДИМИТЪРЪ МАРЧЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**